

CCV centrum voor
criminaliteitspreventie en
veiligheid

Quick scan straatintimidatie

Wat weten gemeenten over de aard en
omvang van straatintimidatie en hoe gaan zij
om met dit thema?

Mick Claessens en Nienke van Zelst

Voorwoord

Welke aandacht krijgt straatintimidatie van gemeenten? Wat weten gemeenten over de aard en omvang ervan? En hoe gaan zij om met dit thema? Met die vragen klopte het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) eind 2022 aan bij het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (het CCV). Het heeft geleid tot de quick scan die nu voor u ligt. De quick scan is gefinancierd vanuit het Nationaal Actieprogramma seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, de integrale, kabinetsbrede aanpak die zich onder andere richt op het realiseren van een cultuurverandering.

Die cultuurverandering legt zich toe op een nieuwe maatschappelijke norm over hoe mensen in Nederland met elkaar (willen) omgaan. Op die manier moet de Nederlandse samenleving voor iedereen niet alleen veilig *zijn*, maar ook veilig *voelen*. Gemeenten spelen daar een belangrijke rol in. Ze hebben een rol in het bevorderen van seksuele gezondheid en in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Maar wat weten ze over het fenomeen straatintimidatie? En belangrijker nog: wat doen ze ermee?

In 2017 en 2018 was straatintimidatie een opkomend thema. In opdracht van JenV heeft het CCV toen ook een quick scan gedaan naar dit thema. Het ministerie wilde graag weten of straatintimidatie actueel was bij gemeenten en hoe zij er invulling aan gaven. De aandacht voor het thema was er destijds slechts bij een klein aantal gemeenten. Uit het huidige onderzoek blijkt dat door diverse ontwikkelingen straatintimidatie een steeds belangrijker thema is geworden, waarvoor een toenemend aantal gemeenten in ons land een aanpak heeft ontwikkeld.

We vertrouwen erop dat dit rapport handvatten biedt voor toekomstig beleid en voor vervolgstappen op het gebied van de aanpak van straatintimidatie. Namens het CCV-projectteam Straatintimidatie bedanken we de gemeenteprofessionals die de tijd hebben genomen om de enquête in te vullen en deel te nemen aan een interview. Ook bedanken we de medewerkers van diverse ministeries voor hun opbouwende feedback tijdens het hele project.

We wensen u veel leesplezier.

Mick Claessens, Adviseur Gedrag en Samenleving
Nienke van Zelst, Adviseur Veiligheidsbeleving

November 2023

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Onderzoeksmethode	9
2.1 Doel quick scan	9
2.2 Hoofd- en deelvragen	9
2.3 Methodiek	10
2.3.1 Digitale vragenlijst	10
2.3.2 Interviews	11
3 Achtergrond	12
3.1 Straatintimidatie in Nederland	12
3.1.1 'Sisverbod' en vernieuwde wetgeving	12
3.1.2 MeToo-beweging	13
3.1.3 Mediawereld	13
3.2 Landelijk: onderzoek en initiatieven	13
3.2.1 Landelijk CBS-onderzoek naar straatintimidatie	13
3.2.2 Nationaal Actieprogramma	14
3.2.3 Veilige Steden	14
3.2.4 Regenboogprogramma	14
3.3 Lokaal: onderzoek en initiatieven	15
3.3.1 Lokaal onderzoek naar straatintimidatie	15
3.3.2 Lokale aanpakken straatintimidatie	15
3.3.3 Lokale meldpunten en meldapps	16
3.3.4 Lokale publiekscampagnes	16
3.3.5 Lokale samenwerkingspartners	18
3.4 Internationaal: onderzoek en initiatieven	18
4 Belangrijkste resultaten en conclusies	19
4.1 Straatintimidatie lijkt een 'genormaliseerd' probleem, dat in meer dan de helft van de gemeenten een thema is	19
4.2 Kennis over straatintimidatie is beperkt, aantal meldingen is gering	20
4.3 Jonge/jongvolwassen vrouwen vaakst slachtoffer van straatintimidatie, kennis beperkt	23
4.4 Jonge/jongvolwassen mannen in groepsverband lijken vaakst pleger van straatintimidatie, kennis beperkt	24
4.5 Aanpak is lokaal bepaald: preventie, communicatie, melden en interventies zijn belangrijke pijlers	24
4.6 In- en externe samenwerking van groot belang bij straatintimidatie	27
4.7 Kansen en knelpunten in de aanpak: lokale aanpakken zorgen voor versnippering, aandacht voor het thema is schaars en mensen melden te weinig	28
4.8 Gemeenten zijn positief over het nieuwe wetsvoorstel seksuele misdrijven, maar twijfelen over de handhaafbaarheid	30
4.9 Gemeenten hebben behoefte aan meer regionale of landelijke regie en coördinatie op dit thema	32
5 Vervolgstappen	34
5.1 Denkrichtingen voor de Rijksoverheid	34
5.1.1 Meer landelijke regie en/of coördinatie op het thema straatintimidatie met waarborging van lokale autonomie	34

5.1.2	Selecteer bij voorkeur gemeenten met een uitgebreide aanpak tegen straatintimidatie als 'koplopergemeente' voor handhaving door boa's	36
5.2	Handvatten voor gemeenten	37
5.2.1	Onderzoek naar de aard en omvang van straatintimidatie in jouw gemeente kan nieuwe inzichten geven	37
5.2.2	Interne samenwerking, vooral tussen de afdelingen Sociaal Domein en Veiligheid	37
5.2.3	Netwerken van maatschappelijke organisaties	38
5.2.4	Regionale samenwerking op het thema straatintimidatie	38
5.2.5	Straatintimidatie als prioriteit binnen beleid, bijvoorbeeld door het op te nemen in het IVP	38
5.2.6	Projecten of interventies op impact/effectiviteit testen	39
5.2.7	Aandacht voor terugkoppeling en hulp of ondersteuning in meldpunt straatintimidatie	39
5.3	Vervolgonderzoeken	40
5.3.1	Wat zijn de oorzaken van straatintimidatie door plegers? En hoe wordt straatintimidatie door slachtoffers beleefd?	40
5.3.2	Welke factoren zijn van invloed op het wel of niet melden van straatintimidatie?	40
5.3.3	Kan straatintimidatie ook gedetecteerd worden met technologische of innovatieve oplossingen? En welke voor- en nadelen brengt dat met zich mee?	41
5.3.4	Wat zijn de effecten van diverse strafmaatregelen op zowel plegers als slachtoffers van straatintimidatie?	41

Referenties

42

Bijlagen

43

Resultaten vragenlijsten	43
Beknpte vragenlijst	56
Uitgebreide vragenlijst	57
Samenvatting conclusies quick scan straatintimidatie 2018	64

Samenvatting

Met deze quick scan achterhaalden we welke kennis Nederlandse gemeenten hebben over de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente. Daarnaast inventariseerden we met dit onderzoek op welke manier zij omgaan met het thema. Voor het onderzoek vulden 103 gemeenten een vragenlijst in en hielden we negen interviews met gemeenteambtenaren. Uit de resultaten blijkt dat straatintimidatie in meer dan de helft van de ondervraagde gemeenten als een probleem wordt gezien, waarbij gemeenten straatintimidatie de afgelopen jaren in sommige gevallen als een groter probleem zijn gaan beschouwen. Bijna een kwart van de ondervraagde gemeenten heeft inmiddels een aanpak ontwikkeld tegen straatintimidatie of is daarmee bezig.

Aanleiding

Aanleiding voor het uitvoeren van de quick scan is onder andere de gewenste cultuurverandering die centraal staat in het Nationaal Actieprogramma seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Die cultuurverandering legt zich toe op een nieuwe maatschappelijke norm over hoe mensen in Nederland met elkaar (willen) omgaan: de Nederlandse samenleving moet voor iedereen veilig zijn en voelen. Gemeenten spelen een belangrijke rol in het realiseren van die norm. Daarnaast treedt naar verwachting in 2024 de nieuwe wet seksuele misdrijven in werking, waarmee seksuele intimidatie in het openbaar (en online) strafbaar wordt gesteld.

Definitie

In dit onderzoek definiëren we straatintimidatie als ongewenste fysieke, verbale of non-verbale toenadering die plaatsvindt in de openbare ruimte. We richten ons daarbij op straatintimidatie in de brede zin: alle ongewenste bejegeningen op straat, ongeacht de impact die het heeft (gehad) op het slachtoffer. Dat kan dus zowel seksuele of niet-seksuele straatintimidatie zijn. In de gesprekken met gemeenten merken we op dat gemeenten ook een dergelijke 'brede' definitie hanteren. Desondanks blijken activiteiten van gemeenten zich vaak toe te spitsen op seksuele straatintimidatie, hetgeen een onderdeel vormt van straatintimidatie in brede zin. Ook hanteert men dikwijls de naam 'straatintimidatie' om specifieke voorbeelden te geven van 'seksuele straatintimidatie'.

Straatintimidatie als 'genormaliseerd probleem'

Volgens gemeenten met een aanpak van straatintimidatie is straatintimidatie een genormaliseerd probleem, dat we als samenleving zijn gaan accepteren. Ze denken dat de impact van het fenomeen op burgers daarmee onderschat wordt. Het wordt vaak als 'normaal' beschouwd. Hierdoor erkennen slachtoffers het probleem mogelijk niet als zodanig. Bovendien kan hierdoor de kans afnemen dat inwoners melding doen van straatintimidatie, als die mogelijkheid in hun gemeente bestaat. Veel gemeenten krijgen vaak geen, of weinig, signalen of meldingen over straatintimidatie en hebben op basis daarvan de neiging om te concluderen dat straatintimidatie binnen hun gemeente niet aan de orde is. Er komen vaak meer meldingen binnen als gemeenten daar specifiek toe oproepen.

Vormen

Gemeenten constateren verschillende vormen van straatintimidatie, waarbij naroeppen met beledigende opmerkingen als de meest voorkomende vorm genoemd wordt. Op basis van het onderzoek kan niet geconcludeerd worden of deze beledigende opmerkingen seksueel of niet-seksueel van aard zijn. Gemeenten geven aan dat straatintimidatie voornamelijk plaatsvindt in drukke winkelgebieden en bij uitgaansgelegenheden, maar het aanduiden van precieze locaties blijft voor gemeenten vaak lastig. Gerichte preventieve of repressieve maatregelen zijn daardoor vaak moeilijk te implementeren.

Slachtoffers en plegers

Jonge/jongvolwassen vrouwen worden door gemeenten het meest genoemd als slachtoffers van straatintimidatie. Volgens gemeenten zijn mannen oververtegenwoordigd in de groep plegers, waarbij ze volgens hen vooral opereren in groepsverband. Toch is de gemeentelijke kennis over

slachtoffers en plegers beperkt. Concrete gegevens ontbreken vaak en gemeenten baseren hun kennis grotendeels op ervaringen van toezichthouders en handhavers. Die geven slechts een gedeeltelijk beeld van de omvang van straatintimidatie. Het gebrek aan meldingen wordt gezien als één van de oorzaken van de beperkte kennis.

Gemeentelijke aanpak

De meerderheid van de ondervraagde gemeenten beschouwt straatintimidatie als een probleem. Bijna een kwart van de gemeenten die deelnamen aan ons onderzoek heeft een aanpak ontwikkeld tegen straatintimidatie of is daarmee bezig. De aanpakken leggen zich veelal toe op straatintimidatie 'in de brede zin', waarbij er veel nadruk wordt gelegd op seksuele straatintimidatie. Aanpakken bestaan vaak uit vier hoofdonderdelen: communicatie, preventie, melden en het aanpassen van de fysieke omgeving. Gemeenten proberen met hun aanpak het maatschappelijk gesprek over straatintimidatie te stimuleren en moedigen slachtoffers aan om melding te maken via gemeentelijke meldpunten. Het aantal meldingen van straatintimidatie blijkt over het algemeen laag. Constante communicatie over het probleem en het belang van melden zijn volgens gemeenten essentieel om dit aantal te verhogen.

Versnippering in aanpak

De aanpak van straatintimidatie is op dit moment vaak een lokale aangelegenheid. Gemeenten die zich bezighouden met straatintimidatie geven aan dat ze behoefte hebben aan meer regionale of landelijke regie en coördinatie. De belangrijkste redenen die gemeenten daarvoor noemen, zijn de huidige versnippering en het gebrek aan slagkracht dat daarmee gepaard gaat. Lokale initiatieven hebben vaak ook lokale toepasbaarheid. In de ene gemeente meld je straatintimidatie bijvoorbeeld via een app, in de andere via een website en in de meeste gemeenten kun je straatintimidatie helemaal niet melden. Deze pluriformiteit kan nadelen hebben voor de algemene aanpak van straatintimidatie en het bereik en effect van communicatie.

Wetswijziging

Medio 2023 bestaat er wetgeving waarmee straatintimidatie aangepakt kan worden. Deze wetgeving legt zich vooral toe op belediging en het veroorzaken van overlast in de openbare ruimte. Er bestaat ook wetgeving over seksueel geweld. De wetgeving over seksuele intimidatie in de openbare ruimte voldoet op dit moment echter niet aan de bestaande maatschappelijke normen hiervoor. Effectieve handhaving is daardoor moeilijk. Dat verandert waarschijnlijk in 2024, wanneer naar verwachting de nieuwe wet seksuele misdrijven in werking treedt. Gemeenten zijn er desgevraagd positief over. Het leidt volgens hen tot maatschappelijke aandacht voor het onderwerp. Ze twijfelen wel over de handhaafbaarheid van de strafbaarstelling van seksuele intimidatie in de openbare ruimte, die in het wetsvoorstel wordt voorgesteld. Dat betekent niet dat gemeenten zelf geen rol willen spelen in de handhaving. De meeste gemeenten vinden dat handhaving van de wet belegd moet worden bij de politie én de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) uit domein I, werkzaam bij gemeenten.

Denkrichtingen, handvatten en vervolgonderzoek

Om de aanpak van straatintimidatie in Nederland verder te verbeteren zou de Rijksoverheid kunnen nadenken of het mogelijk is om meer landelijke regie en coördinatie te voeren op het gebied van straatintimidatie, met behoud van ruimte voor lokaal maatwerk. Gemeenten die een aanpak voor straatintimidatie willen vormgeven kunnen onderzoek doen naar de aard en omvang ervan in hun gemeente. De aanname dat 'het hier niet speelt' blijkt dikwijls ongegrond en onderzoek hiernaar levert vaak nieuwe inzichten op. Daarnaast is de interne, lokale en regionale samenwerking van belang bij de aanpak van het thema. Ten slotte blijkt nog veel onbekend als het gaat om straatintimidatie. Die kennislacunes nodigen uit tot nader onderzoek, bijvoorbeeld naar de oorzaken van straatintimidatie bij plegers, de beleving ervan bij slachtoffers, de factoren die van invloed zijn op het melden ervan, en de verschillende effecten van toekomstige strafmaatregelen op zowel daders als slachtoffers.

1 Inleiding

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (Het CCV) gevraagd een zogenoemde 'quick scan' uit te voeren. In deze 'quick scan' onderzoeken we naast de huidige kennis over de aard en omvang van straatintimidatie de manier waarop gemeenten omgaan met dit thema. Deze quick scan is daarmee een (gedeeltelijke) herhaling van de quick scan uit 2018. Toen onderzocht het CCV ook of het thema straatintimidatie actueel was bij gemeenten en hoe zij invulling gaven aan het thema. De quick scan van 2023 is op veel punten gewijzigd ten opzichte van de quick scan van 2018 en kan daarom niet één op één vergeleken worden.

Straatintimidatie is een fenomeen dat in Nederland pas relatief recent aandacht krijgt. In 2017 hadden de gemeente Amsterdam en de gemeente Rotterdam als eerste gemeenten een integrale aanpak van straatintimidatie, inclusief een APV-strafbaarstelling. Enkele gemeenten volgden dit voorbeeld en voerden de APV-strafbaarstelling ook in. Uiteindelijk leverde de wijziging in de APV niet het gewenste resultaat op (zie hoofdstuk 3). Het resulteerde wel in aandacht voor het onderwerp. Eind 2017 gaf het Ministerie van Justitie en Veiligheid het CCV opdracht om te onderzoeken in hoeverre straatintimidatie actueel was binnen gemeenten en wat zij eraan doen.

De afgelopen jaren is de aandacht voor straatintimidatie verder toegenomen. Voor een belangrijk deel doordat de ongewenste behandeling van vrouwen meer aandacht kreeg. Bijvoorbeeld door de MeToo-beweging, eind 2017. Het zorgde voor een belangrijke verschuiving in maatschappelijke normen en bleek de (definitieve) aanzet tot diverse initiatieven op het gebied van geaccepteerde omgangsvormen. Sinds 2018 zetten diverse gemeenten zich in voor de veiligheid van vrouwen en meisjes in de openbare ruimte. Dat doen ze bijvoorbeeld binnen het programma Veilige Steden. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) ondersteunt en stimuleert dit programma.

In 2023 is het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld van start gegaan. Dit is een kabinetsbrede, integrale aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld, waarin de focus en inzet op die thema's verder geïntensiveerd wordt. Centraal in de aanpak staat de beoogde cultuurverandering, die moet zorgen voor een nieuwe maatschappelijke norm over hoe mensen in Nederland met elkaar (willen) omgaan. Door die verandering moet de Nederlandse samenleving voor iedereen veilig zijn en voelen. De overheid zet daarvoor onder andere in op gerichte acties, zoals het stimuleren van het maatschappelijke gesprek en het verstevigen van wet- en regelgeving.

Nieuwe wet

Naar verwachting in 2024 zal het wetsvoorstel seksuele misdrijven in werking treden. Hiermee wordt de huidige zedentitel in het Wetboek van Strafrecht aangepast. Het wetsvoorstel biedt een duidelijke normstelling over seksueel grensoverschrijdend gedrag, die beter aansluit bij de huidige maatschappelijke opvattingen. Dit wetsvoorstel verruimt en verbetert de strafrechtelijke bescherming van slachtoffers tegen inbreuken op de lichamelijke en seksuele integriteit.

Met het wetsvoorstel seksuele misdrijven wordt ook seksuele intimidatie in het openbaar strafbaar gesteld: een persoon is strafbaar als hij iemand anders in het openbaar indringend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen, en dit doet op een wijze die naar algemene maatstaven als vreesaanjagend, vernederend, kwetsend, ontterend of intimiderend kan worden beschouwd. Met de voorgestelde wetswijziging is het thema straatintimidatie op landelijk niveau zeer actueel.

Definitie

We definiëren straatintimidatie als ongewenste fysieke, verbale of non-verbale toenadering die plaatsvindt in de openbare ruimte. Straatintimidatie kan verschillende vormen aannemen. In ons onderzoek richten we ons daarbij op straatintimidatie in de brede zin: alle ongewenste bejegeningen op straat, ongeacht de impact die het heeft (gehad) op het slachtoffer.

De focus op straatintimidatie in de brede zin betekent dat we ons focussen op verschillende vormen van straatintimidatie. We kiezen niet op voorhand voor een focus op seksuele of niet-seksuele straatintimidatie. De scheidslijn tussen verschillende vormen is dun. Zodra je de deur uitstapt en je op straat bevindt, is seksuele intimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag in principe ook straatintimidatie. Straatintimidatie duidt daarmee op de locatie waar dergelijk gedrag plaatsvindt. Door de dunne scheidslijn bespreken we in dit onderzoek ook gemeentelijke voorbeelden van aanpakken van intimiderend gedrag dat niet in de openbare ruimte op straat plaatsvindt, maar bijvoorbeeld in een horecagelegenheid. Voorwaarde is dat het gedrag volgens gemeenten een belangrijke relatie heeft met (de aanpak van) soortgelijk gedrag op straat.

Straatintimidatie is daarmee de focus van het onderzoek. Seksueel geweld heeft belangrijke raakvlakken met (straat)intimidatie, maar gaat verder dan intimidatie. Hierdoor kent het vaak een andere achtergrond en aanpak. Daarom laten we dit thema zoveel mogelijk buiten beschouwing. Verschijnselen, zoals bende- of straatgeweld, die ook in de openbare ruimte plaatsvinden en intimiderend geacht kunnen worden, laten we in dit onderzoek ook buiten beschouwing. Deze problematiek heeft minder raakvlakken met straatintimidatie en kent, net als seksueel geweld, een andere achtergrond en aanpak.

Proces

De quick scan is in januari 2023 gestart. In februari 2023 is een beknopte vragenlijst verstuurd aan alle gemeenten met de vraag of straatintimidatie een probleem is binnen gemeenten. Naar aanleiding van deze reacties zijn alle gemeenten nogmaals benaderd met de vraag om een uitgebreide vragenlijst in te vullen over straatintimidatie. In april en mei zijn vervolgens negen interviews afgenomen met gemeenten die een aanpak hebben ontwikkeld of zich daarover beraden. Ook spraken we één gemeente bij wie straatintimidatie (nog) géén probleem is.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 biedt een uitgebreider beeld van het doel van het onderzoek en de methode die is gebruikt. In hoofdstuk 3 geven we een overzicht van de verschillende landelijke, regionale, lokale en internationale onderzoeken en initiatieven. Het fungeert daarmee als achtergrond van het huidige onderzoek. In hoofdstuk 4 zetten we uiteen wat de belangrijkste conclusies zijn van het onderzoek. In hoofdstuk 5 formuleren we op basis van die conclusies de belangrijkste aanbevelingen.

2 Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk zetten we nader uiteen welke onderzoeksmethoden we gebruiken in deze quick scan. Daarnaast geven we in dit hoofdstuk weer wat het doel van het onderzoek is en welke hoofd- en deelvragen we beantwoorden.

2.1 Doel quick scan

Het doel van deze quick scan is om te achterhalen welke kennis gemeenten hebben over de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente. Daarnaast inventariseren we met het onderzoek op welke manier zij omgaan met het thema. Het onderzoek moet daarmee een beeld geven van de mate waarin straatintimidatie actueel is bij gemeenten, de kennis die zij hebben over de aard en omvang ervan in hun gemeente, de aanpak die zij hanteren om straatintimidatie een halt toe te roepen, en hun houding over de verwachte wetswijziging.

Het onderzoek geeft daarmee een overzicht van de mate waarin straatintimidatie een thema is bij gemeenten en de manier waarop ze hiermee omgaan. Het biedt daarmee aanknopingspunten voor toekomstig beleid vanuit de verantwoordelijke ministeries en eventuele vervolgstappen binnen het Nationaal Actieprogramma. Ook biedt het aanknopingspunten voor gemeenten die zich met dit thema bezighouden of zich daarover beraden. Aan de hand van dit onderzoek kunnen zij hun aanpak verder vormgeven.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de quick scan een beperkt beeld geeft van de aard en omvang van straatintimidatie in Nederland. Die nuance is belangrijk. Dat is allereerst omdat het huidige onderzoek zich richt op de bestaande kennis van gemeenten over dit thema. Voor dit onderzoek zijn gemeenteambtenaren bevraagd en geen inwoners. Gemeenteambtenaren geven aan wat zij, en hun collega's, weten over de aard en omvang van straatintimidatie in *hun* gemeente. Daarnaast geeft de quick scan een beeld van de aard en omvang van straatintimidatie in een deel van de gemeenten in Nederland, namelijk ongeveer 100 gemeenten.

2.2 Hoofd- en deelvragen

In dit onderzoek hanteren we één hoofdvraag en diverse deelvragen. De gehanteerde hoofd- en deelvragen staan in onderstaand kader.

Hoofdvraag

Welke kennis hebben gemeenten over de aard en omvang van straatintimidatie en op welke manier gaan zij om met het thema?

Deelvragen***Actualiteit***

- Speelt het thema straatintimidatie in jouw gemeente?

Aard en omvang van straatintimidatie in gemeenten

- Is er inzicht in de omvang?
- Welke vormen komen het meest voor?
- Op welke locaties komt straatintimidatie het meest voor?
- Is er inzicht in kenmerken van plegers?
- Is er inzicht in kenmerken van slachtoffers?

Lokale aanpak van straatintimidatie en behoeften

- Welke maatregelen nemen gemeenten?
- Welke partijen zijn betrokken?
- Welke knelpunten en behoeften zijn er voor de lokale aanpak?

Wetswijziging

- Zijn gemeenten op de hoogte van het feit dat seksuele intimidatie in 2024 naar verwachting strafbaar wordt gesteld in het wetsvoorstel seksuele misdrijven?
- Hoe staan gemeenten tegenover de voorgestelde wetswijziging?
- Bij welke partij moet de handhaving van de nieuwe strafbaarstelling van seksuele intimidatie volgens gemeenten belegd worden?

Ontwikkelingen

- Waar mogelijk: hoe verhouden de resultaten zich tot de situatie in 2018?

2.3 Methodiek

Om bovenstaande hoofd- en deelvragen te beantwoorden, maken we gebruik van een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek. We maken gebruik van vier opeenvolgende sporen, die we hieronder kort toelichten.

- 1 **Voorafgaand aan de vragenlijst hebben we onderzocht wat al bekend is over straatintimidatie.** Is er door gemeenten of andere instanties al onderzoek gedaan naar straatintimidatie? En wat zijn belangrijke aanknopingspunten voor het onderzoek?
- 2 **Een beknopte vragenlijst.** Deze maakt deel uit van een CCV-vragenlijst over integraal veiligheidsbeleid in gemeenten. Hierin vragen we gemeenteambtenaren of straatintimidatie voorkomt in hun gemeente en of we hen hierover een uitgebreide vragenlijst mogen sturen.
- 3 **Een uitgebreide vragenlijst.** Hierin vragen we ambtenaren onder andere naar de beschikbare kennis over de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente, maar ook of het onderwerp actueel is in hun gemeente en hoe ze ermee omgaan.
- 4 **Interviews met ambtenaren uit gemeenten waar straatintimidatie actueel is.** Met de interviews toetsen we het beeld uit de vragenlijst, krijgen we meer inzicht in kansen en knelpunten van (mogelijke) maatregelen en achterhalen we hoe gemeenten tegen het wetsvoorstel seksuele misdrijven aankijken.

2.3.1 Digitale vragenlijst

Om te voorkomen dat dezelfde gemeenteambtenaren op hetzelfde moment bestookt worden met soortgelijke onderzoeken, hebben we twee vragen over het thema straatintimidatie opgenomen in het CCV-onderzoek naar Integraal Veiligheidsbeleid (IVB). Hierin vroegen we gemeenteambtenaren of straatintimidatie in hun gemeente actueel is en of het CCV hen een uitgebreide vragenlijst hierover mag toesturen. De vragenlijst over Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) werd in februari 2023 verstuurd.

Uitgebreide digitale vragenlijst

In een uitgebreide digitale vragenlijst, vroegen we gemeenten naar hun kennis over de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente. In totaal stelden we hen 36 vragen, verspreidt over zes onderdelen, namelijk:

- Algemene vragen over de respondent en de gemeente waarvoor hij/zij werkzaam is.
- De aard en omvang van straatintimidatie in zijn/haar gemeente.
- De bestaande kennis over slachtoffers van straatintimidatie.
- De bestaande kennis over plegers van straatintimidatie.
- De aanpak die de gemeente hanteert voor straatintimidatie.
- De visie en houding over het wetsvoorstel seksuele misdrijven.

Uit deskresearch kwam naar voren dat tussen 2017 en 2023 een klein aantal gemeenten onderzoek heeft gedaan naar straatintimidatie. Om de juiste informatie uit de uitgebreide vragenlijst te krijgen,

besloten we ervoor te kiezen om in de uitgebreide vragenlijst te vragen naar het fundament van de gemeentelijke kennis. Waar baseren zij hun kennis op? Om de beste aansluiting te krijgen met de onderzoeken die gemeenten al hebben uitgevoerd, is bij het opstellen van de uitgebreide vragenlijst ook goed gekeken naar de antwoordmogelijkheden van de vragenlijsten van gemeenten. Waar deze met andere vragenlijsten overeenkwamen, hebben wij voor dezelfde antwoordmogelijkheden gekozen. Op deze manier behouden we, waar mogelijk, de vergelijkbaarheid.

We verstuurden de uitgebreide digitale vragenlijst enkele weken na de sluitingsdatum van de beknopte vragenlijst. Respondenten die in de beknopte vragenlijst hadden aangegeven deze vragenlijst graag te ontvangen, kregen de vragenlijst als eerste toegestuurd. Vervolgens verstuurden we de vragenlijst naar alle gemeenten, waarvan binnen het CCV algemene contactgegevens bekend zijn. We vroegen hen om de link naar de vragenlijst te delen met de ambtenaar die zich bezighoudt met straatintimidatie. Het CCV heeft niet van alle gemeenten contactgegevens. Daarom werd de vragenlijst ook via sociale media (Twitter, Facebook en LinkedIn), de CCV-nieuwsbrief en de CCV-website verspreid. Op die manier kregen alle gemeenten de mogelijkheid om de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst kon van 1 maart tot 12 april 2023 digitaal worden ingevuld.

2.3.2 Interviews

Ter verdieping op de uitgebreide digitale vragenlijst interviewden we een aantal gemeenteambtenaren met straatintimidatie in hun portefeuille. Het doel van de interviews is tweeledig:

1. meer inzicht verkrijgen in de kansen en knelpunten van (mogelijke) maatregelen (bijvoorbeeld aanpak, en interventies) in het kader van straatintimidatie;
2. meer inzicht verkrijgen in de manier waarop door gemeenten aangekeken wordt tegen (handhaving van) seksuele intimidatie zoals strafbaar gesteld in het wetsvoorstel seksuele misdrijven.

Met de interviews wordt achterhaald welke maatregelen en/of aanpakken er al zijn, waar die zich op richten, welke factoren de effectiviteit daarvan bepalen en welke juist niet. Daarnaast achterhalen we op welke manier gemeenten aankijken tegen het wetsvoorstel seksuele misdrijven.

In totaal hielden we negen interviews met gemeenteambtenaren die zich bezighouden met straatintimidatie. Bij de selectie is rekening gehouden met gemeenten waarvan op basis van deskresearch en de vragenlijsten bleek dat ze actief bezig zijn met straatintimidatie, bijvoorbeeld omdat ze een onderzoek uitgevoerd hadden of een aanpak ontwikkeld hebben. Of zich hier de komende tijd actief voor willen inzetten, bijvoorbeeld door onderzoek te gaan doen of een aanpak te ontwikkelen. Ook spraken we met één gemeente bij wie straatintimidatie (nog) geen probleem is om ook dát perspectief mee te nemen. Bij de selectie is rekening gehouden met de relatieve spreiding over Nederland en de grootte van de gemeente. Op die manier spreken we niet alleen de grootste gemeenten die (vaak) al langere tijd met dit thema bezig zijn.

3 Achtergrond

Rond 2017 nam in ons land de aandacht voor het thema straatintimidatie toe. De afgelopen jaren hebben veel belangrijke, maatschappelijke ontwikkelingen plaatsgevonden. Niet altijd specifiek op het gebied van straatintimidatie, maar wel op fenomenen die onderdeel van kunnen zijn van straatintimidatie of er duidelijke verwantschap mee hebben (bv. seksuele intimidatie of seksueel grensoverschrijdend gedrag). In dit hoofdstuk schetsen we de recente geschiedenis van straatintimidatie in Nederland. Dat doen we aan de hand van belangrijke activiteiten, initiatieven en onderzoek. Het vormt daarvan geen totaaloverzicht, maar geeft een indruk van de meest relevante voor deze quick scan.

3.1 Straatintimidatie in Nederland

De afgelopen jaren is straatintimidatie steeds vaker in het nieuws. Op steeds meer plekken in de samenleving lijkt straatintimidatie voor te komen en steeds meer overheden proberen het probleem aan te pakken. Intimidatie komt ook op andere plekken voor dan op straat, maar kan daarmee ook zijn weerslag hebben op soortgelijk gedrag op straat. Een beknopt overzicht van een aantal belangrijke gebeurtenissen en ontwikkelingen.

3.1.1 ‘Sisverbod’ en vernieuwde wetgeving

Straatintimidatie werd in Nederland als eerste aangepakt door de grootste gemeenten van het land. Het thema straatintimidatie verwierf in ons land grotere bekendheid doordat diverse gemeenten, waaronder de gemeente Rotterdam en de gemeente Amsterdam, straatintimidatie als artikel opnamen in hun Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Op grond van het artikel werd mensen onder meer verboden naar anderen te sissen of anderen na te roepen met seksuele opmerkingen. Het verbod staat sindsdien ook bekend als het ‘sisverbod’.

Het APV-artikel deed onder meer zijn intrede vanwege de veranderde opvattingen over bepaalde vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De van kracht zijnde wet- en regelgeving weerspiegelde die maatschappelijke opvattingen niet langer, waardoor bijvoorbeeld niet altijd strafrechtelijk kon worden opgetreden tegen gedrag dat door de maatschappij schadelijk of onwenselijk geacht werd. Het ging daarbij bijvoorbeeld om gedrag dat in zichzelf niet beledigend van aard is, maar gezien de context wel als seksueel intimiderend kan worden ervaren, zoals het doen van expliciete seksuele voorstellen aan een onbekende.

Op basis van het APV-artikel werd in Rotterdam een aantal verdachten aangehouden, maar in een uitspraak in hoger beroep achtte het gerechtshof in Den Haag de strafbaarstelling van straatintimidatie in de Rotterdamse APV ‘onverbindend’. Dat betekent dat de regel in strijd is met hogere regelgeving van nationaal of internationaal recht. Concreet oordeelde het gerechtshof dat het artikel strijdig was met de vrijheid van meningsuiting, zoals bepaald in artikel 7 van de Nederlandse Grondwet. Straatintimidatie kon volgens het gerechtshof alleen door de formele wetgever strafbaar worden gesteld.

Ondanks dat het APV-artikel geen stand hield bij het gerechtshof, bleef de wens om strafrechtelijk te kunnen optreden tegen seksuele vormen van straatintimidatie bestaan. Dat betekent echter niet dat in de afgelopen jaren in zijn geheel niet strafrechtelijk kon worden opgetreden tegen straatintimidatie. Zo zijn, bijvoorbeeld, het beledigen of bedreigen van iemand, het hinderlijk volgen van iemand of het ongewenst opdringen aan een ander, vormen van straatintimidatie die reeds strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht.

Zoals benoemd in hoofdstuk 1 treedt naar verwachting in 2024 het wetsvoorstel seksuele misdrijven in werking, waarmee de strafrechtelijke bescherming van slachtoffers tegen inbreuken op de

lichamelijke en seksuele integriteit verruimd en verbeterd worden. Met het wetsvoorstel seksuele misdrijven wordt een persoon strafbaar als hij iemand anders in het openbaar indringend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen, en dit doet op een wijze die naar algemene maatstaven als vreesaanjagend, vernederend, kwetsend, ontarend of intimiderend kan worden beschouwd.

3.1.2 MeToo-beweging

In oktober 2017 begon onder de hashtag #MeToo de zogenoemde #MeToo-beweging. Mensen die #MeToo in hun sociale mediaberichten plaatsten, gaven daarmee aan dat zij te maken hadden gehad met seksuele intimidatie, aanranding of seksueel misbruik. De uitspraak 'Me Too' is afkomstig van de zwarte activiste Tarana Burke uit New York, die deze zinsnede gebruikte op haar MySpace-website om empathie te kweken voor vrouwen die slachtoffer waren van seksueel misbruik. Ook in Nederland leidde #MeToo tot veel maatschappelijke aandacht.

3.1.3 Mediawereld

De afgelopen jaren komen ook binnen de (internationale) mediawereld veel zaken naar boven over seksuele intimidatie. Dat begon in 2017, toen filmproducent Harvey Weinstein wereldwijde bekendheid verwierf door talloze beschuldigingen van seksueel misbruik aan zijn adres. Ook in Nederland bleef het op dat gebied niet stil. Begin 2022 kwam het programma BOOS met onthullingen van deelnemers aan tv-programma The Voice of Holland. Enkele vrouwelijke deelnemers gaven aan te maken te hebben gehad met seksuele intimidatie. Eind 2022 en begin 2023 kwamen ook binnen BNN/VARA en NOS zaken naar voren waarin sprake zou zijn van (seksuele) intimidatie. Dit soort geruchtmakende zaken resulteerden erin dat de aandacht voor maatschappelijke omgangsnormen verder toenam.

3.2 Landelijk: onderzoek en initiatieven

In deze paragraaf geven we een kort overzicht van landelijke onderzoeken en initiatieven op het gebied van straatintimidatie.

3.2.1 Landelijk CBS-onderzoek naar straatintimidatie

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) publiceerde op 2 februari 2022 een onderzoek naar de aard en omvang van straatintimidatie in Nederland. Het onderzoek is gedaan van februari tot en met medio april 2021 en de resultaten hebben betrekking op februari tot en met medio april 2020. Deze periode stond in Nederland voor een belangrijk deel in het teken van de coronacrisis. Het CBS-onderzoek is het eerste, en voorlopig enige, landelijke onderzoek naar straatintimidatie. In het onderzoek kijkt men, net als het huidige onderzoek, naar straatintimidatie in 'brede zin'. Uit het onderzoek bleek dat 67% van de jonge vrouwen (12 tot 25 jaar) in 2020-2021 weleens was lastiggevalen op straat. Ze werden nagefloten of nageroepen en soms ook achternagelopen. Nafluiten ervoeren vrouwen als minst bedreigend, achternalopen als meest bedreigend.

Jonge vrouwen van 18 tot 21 jaar gaven het vaakst aan op straat geïntimideerd te zijn. Uit het onderzoek bleek dat bijna drie kwart van hen hier weleens mee te maken heeft gehad. Mannen hadden minder dan vrouwen te maken met straatintimidatie (ongeveer 33%), hoewel het dus ook bij hen voorkwam. De meest voorkomende vorm van straatintimidatie was ongewenst nafluiten. De helft van de jonge vrouwen had hier in 2020-2021 weleens mee te maken gehad.

De meeste jongeren (60%) negeerden het als ze op straat werden lastiggevalen. Vrouwen deden dit vaker (64%) dan mannen (51%). Behalve 'negeren' hadden vrouwen ook andere manieren om met straatintimidatie om te gaan dan mannen. Ze zochten op het moment dat ze werden lastiggevalen vaker gezelschap van andere mensen of belden iemand op (37%). Ze maakten vaker een afwijzend of boos gebaar (26%) en ze pakte vaker iets waarmee ze zich konden verdedigen, zoals sleutels,

deodorant of pepperspray (18%). Mannen lachten erom, maakten een afwijzend gebaar of spraken de vermeende plegers van straatintimidatie erop aan (17 tot 19%).

Uit het CBS-onderzoek bleek daarnaast dat straatintimidatie zowel voorkomt op het platteland als in steden, maar dat de prevalentie hoger is in steden. Het CBS heeft berekend dat het percentage jonge vrouwen dat weleens te maken heeft gehad met straatintimidatie uiteenloopt van 55 procent in niet-stedelijke gemeenten tot 75 procent in zeer sterk stedelijke gemeenten. Er lijkt dus geen sprake van een puur stedelijk probleem, hoewel de problematiek in steden wél groter lijkt dan op het platteland.

3.2.2 Nationaal Actieprogramma

In 2023 is het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld van start gegaan. Dit is een kabinetsbrede, integrale aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld. Met het actieprogramma wordt de bestaande focus en inzet op seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld geïntensiveerd, met als het doel ze tegen te gaan. Centraal in de aanpak staat een beoogde cultuurverandering, die moet zorgen voor een nieuwe maatschappelijke norm over hoe mensen in Nederland met elkaar om (willen) gaan. De aanpak van straatintimidatie is onderdeel van het actieprogramma.

Het actieprogramma is uitgewerkt aan de hand van vijf actielijnen die een stip op de horizon schetsen.

1. Er zijn gedeelde maatschappelijke waarden en normen over hoe we met elkaar om willen gaan in de samenleving.
2. Wet- en regelgeving weerspiegelen de (veranderde) maatschappelijke normen.
3. Organisaties hebben processen voor preventie, signalering en opvolging op orde.
4. Iedereen herkent seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld en kan hierop reageren.
5. Er is goede hulpverlening die makkelijk vindbaar is.

3.2.3 Veilige Steden

Vrouwen en meisjes worden disproportioneel vaak slachtoffer van straatintimidatie. Sinds 2018 zetten diverse Nederlandse gemeenten zich daarom extra in voor de veiligheid van vrouwen en meisjes. Dat doen ze onder de programmnaam Veilige Steden. In het programma ligt de nadruk op de veiligheid in de openbare ruimte en met het uitgaan. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) ondersteunt en stimuleert de inzet van gemeenten binnen dit programma. In mei 2023 zijn zestien gemeenten aangesloten bij Veilige Steden. Het betreft relatief grote gemeenten (bv. Amsterdam, Den Haag en Groningen). Er zijn geen gemeenten met minder dan 73.000 inwoners aangesloten bij Veilige Steden. In het Nationaal Actieprogramma wordt aansluiting gezocht bij Veilige Steden. In het programma wordt aangegeven dat Veilige Steden (in ieder geval) voortgezet wordt tot eind 2026.

3.2.4 Regenboogprogramma

Het Ministerie van OCW ondersteunt gemeenten ook in het Regenboogprogramma. Met deelname aan dit programma committeren gemeenten zich aan het voeren van beleid voor het verbeteren van de sociale acceptatie, veiligheid en emancipatie van LHBTIQ+ personen. Ze ondertekenen daarvoor een intentieverklaring, waarin de ambities en afspraken tussen de regenbooggemeenten en het ministerie beschreven staan. In ruil daarvoor ontvangen ze een subsidie van het ministerie.

Regenboogbeleid bestaat uit verschillende onderdelen, afhankelijk per gemeente. Eind 2022 werd bekend dat de Nederlandse Regenboogsteden tot en met 2026 jaarlijks €1.240.000 euro krijgen om hun lokale LHBTIQ+ emancipatiebeleid te (blijven) voeren. In mei 2023 zijn 56 gemeenten 'Regenboogstad'. Het varieert van relatief kleinere gemeenten als de gemeente Velsen en de gemeente Goes tot de grootste gemeenten van ons land, zoals de gemeente Amsterdam en de gemeente Den Haag. Naast de Regenbooggemeenten, zetten provincies zich in voor dezelfde doeleinden. In mei 2023 zijn alle Nederlandse provincies Regenboogprovincie.

3.3 Lokaal: onderzoek en initiatieven

In de afgelopen jaren is in diverse gemeenten lokaal onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente. Ook zijn er door diverse gemeenten initiatieven genomen, zoals publiekscampagnes en preventieve activiteiten. Hieronder geven we een kort overzicht van enkele van deze activiteiten en initiatieven.

3.3.1 Lokaal onderzoek naar straatintimidatie

Om inzicht te krijgen in het probleem van straatintimidatie heeft een klein aantal gemeenten de afgelopen jaren zelf onderzoek verricht naar de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente. Onder andere de gemeenten Almere, Amsterdam, Den Haag, Dordrecht, Rotterdam, Utrecht en Veenendaal hebben dit gedaan. Waar de meeste van deze gemeenten zich in hun onderzoek richtten op straatintimidatie in brede zin - met seksuele straatintimidatie als onderdeel - richtten bijvoorbeeld de gemeenten Rotterdam en Veenendaal zich in hun onderzoeken specifiek op seksuele straatintimidatie.

Ongeacht het gekozen uitgangspunt bleek uit vrijwel alle recente onderzoeken van gemeenten (periode 2019-2022) dat een substantieel deel van de inwoners van die gemeenten, in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek, te maken heeft gehad met (seksuele) straatintimidatie. De mate waarin verschilt tussen gemeenten, waarbij straatintimidatie in grotere gemeenten vaker voor lijkt te komen, hetgeen overeenkomt met het CBS-onderzoek. Uit aparte onderzoeken van de gemeente Rotterdam (47%), Utrecht (46%) en Amsterdam (38%) blijkt dat een relatief groot deel van de inwoners te maken heeft gehad met een vorm van straatintimidatie, terwijl die percentages lager liggen in relatief kleinere gemeenten, zoals Almere (25%) en Veenendaal (11%). Daarbij dient dus vermeld te worden dat men in Rotterdam en Veenendaal keek naar seksuele straatintimidatie, waardoor het percentage voor straatintimidatie in brede zin hoger zou kunnen uitvallen.

Net als bij het CBS-onderzoek, blijkt uit de lokale onderzoeken dat vrouwen vaker te maken krijgen met straatintimidatie dan mannen. Zo gaf iets minder dan de helft (47%) van de ondervraagde Amsterdamse vrouwen aan dat ze, het jaar voorafgaand aan het onderzoek, eens of vaker geconfronteerd zijn met straatintimidatie, tegenover iets meer dan een kwart van de mannen (28%). Uit onderzoeken van de gemeente Utrecht en de gemeente Almere komt eenzelfde beeld naar voren: vrouwen (Utrecht: 57%; Almere: 33%) hebben relatief vaker te maken met straatintimidatie dan mannen (Utrecht: 34%; Almere: 15%).

3.3.2 Lokale aanpakken straatintimidatie

Diverse gemeenten hebben de afgelopen jaren een aanpak ontwikkeld om straatintimidatie tegen te gaan. De meeste gemeenten pakken straatintimidatie aan met een integraal pakket. Grotere gemeenten (Den Haag, Rotterdam, Amsterdam, Utrecht en Tilburg) lijken daarin voorop te lopen. Die gemeenten proberen niet alleen te zorgen voor bewustwording met publiekscampagnes, maar verzorgen ook voorlichting en trainingen. Vaak in samenwerking met belangrijke maatschappelijke partners. Zij proberen op die manier onder andere de meldingsbereidheid en het aantal meldingen van inwoners te verhogen.

Het gros van de gemeenten heeft een aanpak voor het tegengaan van straatintimidatie 'in de brede zin'. Dat wil zeggen: ze richten zich zowel op seksuele als niet-seksuele vormen van straatintimidatie. Deze gemeenten leggen in hun plannen echter wel allemaal veel nadruk op seksuele vormen van straatintimidatie. De gehanteerde scheidslijn tussen straatintimidatie en seksuele straatintimidatie lijkt daarmee soms ietwat diffuus. Zo heeft de gemeente Utrecht een aanpak voor straatintimidatie in de brede zin, maar focust het zich in haar communicatie vooral op seksuele straatintimidatie. Meer gemeenten kiezen hiervoor. De gemeente Rotterdam is een van de weinige gemeenten die zowel haar aanpak als haar communicatie specifiek toesnijdt op 'seksuele straatintimidatie'.

Ondanks de verscheidenheid aan aanpakken van straatintimidatie, en de variërende focus, is er een aantal rode draden te ontdekken in de verschillende aanpakken. De aanpakken richten zich vaak op onderstaande thema's.

- **Het stimuleren van preventie en bewustwording**
Het thema straatintimidatie wordt onder de aandacht gebracht. Gemeenten benadrukken dat het niet acceptabel is en bieden handelingsperspectief aan omstanders en slachtoffers. Ook wordt kennis verspreid over het herkennen van straatintimidatie en het belang van ingrijpen. Dit wordt gedaan via campagnes, workshops, trainingen en voorlichtingsactiviteiten. Doelgroepen zijn inwoners en professionals.
- **Het verhogen van de meldingsbereidheid en het aantal meldingen**
Gemeenten proberen de meldingsbereidheid van slachtoffers én omstanders te verhogen. Ze willen ervoor zorgen dat slachtoffers én omstanders écht melding doen. Zo blijkt uit onderzoek van de gemeente Den Haag dat slechts 18% van de slachtoffers melding doet van straatintimidatie. Door gevallen van straatintimidatie te melden, krijgen gemeenten meer inzicht in de aard en omvang en kunnen ze gericht maatregelen nemen.
- **Het betrekken van partners en trainen van professionals**
Gemeenten werken samen met maatschappelijke partners om professionals te trainen. Enkele gemeenten trainen hun boa's om situaties van (straat)intimidatie te herkennen en ermee om te gaan. Of ze richten zich om diezelfde reden op het personeel van clubs en uitgaansgelegenheden.
- **Het verhogen van de veiligheid op straat**
Als de meldingsbereidheid stijgt én daadwerkelijk meer meldingen binnenkomen, kan de gemeente gericht maatregelen nemen. Daarbij geven gemeenten aan dat ze kunnen zorgen voor herhaalde handhavingsacties op plekken waar straatintimidatie veel voorkomt. Of ze kunnen bijvoorbeeld straatlantaarns aanbrengen op dat soort plekken.

3.3.3 Lokale meldpunten en meldapps

Het verhogen van de meldingsbereidheid, en daarmee uiteindelijk ook het aantal meldingen, is in verschillende gemeenten dus een belangrijke pijler van de aanpak van straatintimidatie. Gemeenten proberen het aantal meldingen te verhogen om op die manier beter inzicht te krijgen in de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente. Meerdere gemeenten hebben daarom een meldpunt opgezet. De manier waarop mensen melding kunnen doen van straatintimidatie verschilt per gemeenten.

- Een klein aantal gemeenten heeft een app ontwikkeld, waarmee meldingen van straatintimidatie gedaan kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn de Stop Intimidatie App (gemeente Dordrecht) en de Stop App (gemeente Rotterdam). Deze apps zijn specifiek gericht op het melden van straatintimidatie.
- Een klein aantal gemeenten maakt het melden van straatintimidatie mogelijk in een bestaande app van de gemeente waarin meerdere zaken gemeld kunnen worden. Voorbeeld hiervan is de Veilige Buurt App (gemeente Almere). Hierin kan men melding doen van straatintimidatie.
- Veel gemeenten faciliteren het melden van straatintimidatie via hun eigen gemeentelijke website (bv. gemeente Tilburg).
- Enkele gemeenten verzoeken mensen om straatintimidatie via mail bij de gemeente te melden (bv. gemeente Den Haag).

3.3.4 Lokale publiekscampagnes

Er is geen landelijke publiekscampagne over straatintimidatie. Veel gemeenten hebben zelf een publiekscampagne ontwikkeld. In onderstaande tabel staat een overzicht van enkele van deze campagnes.

GEMEENTE	KORTE BESCHRIJVING CAMPAGNE
Almere	Met de campagne SSStop Straatintimidatie wil de gemeente inwoners stimuleren om situaties van straatintimidatie te melden. Inwoners kunnen hun melding anoniem doorgeven aan de gemeente door een melding te doen via het formulier op deze website. Het richt zich op straatintimidatie in brede zin.
Amsterdam	Met de campagne lij staat niet alleen richt de gemeente Amsterdam zich op meisjes en jonge vrouwen die te maken krijgen met intimidatie en geweld, zoals straatintimidatie, sextortion of sexposure. Als zij behoefte hebben aan extra steun, dan kunnen zij dit krijgen van een vriendin. Deze vriendin is een sterke Amsterdamse vrouw die als positief rolmodel en vriendin steun kan geven.
Den Haag	Den Haag ontwikkelde een publiekscampagne met de hashtag #gedraagje . De campagne moet straatintimidatie in brede zin een halt toeroepen. In de campagne spreken negen Hagenaars zich uit tegen straatintimidatie. De foto's uit de campagne zijn gemaakt op plekken in de stad waar straatintimidatie vaak plaatsvindt.
Dordrecht	De campagne 'Straatintimidatie, daar kan je naar fluiten!' is erop gericht om (seksuele) intimidatie op straat tegen te gaan. Belangrijk onderdeel van de campagne is de Stop Intimidatie App. Inwoners (slachtoffers én omstanders) kunnen melding maken van straatintimidatie in de Stop Intimidatie App die Dordrecht ontwikkeld heeft.
Rotterdam	De gemeente Rotterdam richt zich in haar campagne 'Pikpraat van de straat' vooral op slachtoffers en omstanders van seksuele straatintimidatie. Met communicatieve uitingen (' <i>Lekkere billen! Pikpraat? Meld het!</i> ') probeert de gemeente mensen aan te zetten om de StopApp tegen seksuele straatintimidatie te downloaden. Daarmee kunnen mensen melding maken.
Tilburg	De gemeente Tilburg is de campagne 'Straatintimidatie, accepteer het niet!' gestart tegen straatintimidatie in brede zin. Als start van de campagne waren in de Willem II passage in Tilburg voorbeelden van straatintimidatie te horen. De interventie staat inmiddels te boek als de 'naroeptunnel'. Op deze manier vroeg de gemeente aandacht voor straatintimidatie.
Utrecht	De publiekscampagne van de gemeente Utrecht zet in op het verhogen van de meldingsbereidheid van inwoners, waarmee ze hopen dat het aantal meldingen toeneemt. Een deel van de campagne richt zich op plegers. In dat deel worden voorbeelduitspraken van plegers getoond, waarbij het woord 'LOSERS' wordt afgebeeld. Als start van de campagne werden mannen op straat nageroepen. Het richt zich met de campagne vooral op gedragsverandering van daders van seksuele straatintimidatie.
Diverse	Rutgers, een Nederlands kenniscentrum voor seksualiteit en seksuele gezondheid, is initiatiefnemer van de campagne ben je oké? De campagne richt zich op vooral op het uitgaanspubliek, zoals mensen die kroegen, bars en festivals bezoeken. De campagne is specifiek gericht op omstanders. De boodschap? Als jij in een situatie de signalen van ongewenst seksueel gedrag herkent, vraag je aan de persoon of hij oké is. De campagne wordt onder meer ingezet door de gemeente Enschede.

De campagnes richten zich op straatintimidatie in brede zin, maar soms ook specifiek op seksuele straatintimidatie. De campagnes verschillen bovendien in boodschap. Het merendeel is gericht op het verhogen van de bewustwording van straatintimidatie, het bevorderen van het gesprek hierover, het verhogen van de meldingsbereidheid en daarmee het verhogen van het aantal meldingen onder slachtoffers en omstanders. De campagnes van gemeenten zijn veelal gericht op plegers, slachtoffers en omstanders. Onderdelen van publiekscampagnes kunnen echter specifiek gericht zijn op één groep, zoals de campagne van de gemeente Amsterdam (slachtoffers) of de campagne van de gemeente Utrecht (plegers). De meeste gemeenten kiezen echter voor een focus op meerdere doelgroepen. Ze geven daarbij aan dat het niet alleen belangrijk is om plegers (vaak jongens en

mannen) aan te spreken, maar ook slachtoffers (vaak vrouwen en meisjes) en omstanders van straatintimidatie handelingsperspectief te bieden.

3.3.5 Lokale samenwerkingspartners

In de aanpak van straatintimidatie werken de meeste gemeenten samen met belangrijke maatschappelijke partners uit de gemeenten. Deze partners verschillen per gemeenten en komen uit verschillende hoeken van de maatschappij. Gemeenten werken onder andere samen met jongerenwerkers, COC, GGD, Stichting Stop Straatintimidatie, Politie, studentenverenigingen, sportclubs, onderwijsinstellingen en de horeca. Die laatste lijkt in het geval van straatintimidatie een belangrijke partner.

Horeca belangrijke partner

Gemeenten leggen zich namelijk niet alleen toe op 'straatintimidatie', maar benaderen het thema ook als zijnde 'seksuele intimidatie'. Seksuele intimidatie kan op straat plaatsvinden, maar kan natuurlijk ook op andere plekken voorkomen, zoals horecagelegenheden. Wat in een horecagelegenheid bijvoorbeeld begint als seksuele intimidatie, kan bij het verlaten van de gelegenheid als straatintimidatie getypeerd worden. Onder andere de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Den Haag werken samen met horecagelegenheden om dit probleem aan te pakken. Hieronder een overzicht van enkele initiatieven.

- Samen met stichting Sexmatters richten de gemeente Den Haag en de gemeente Amsterdam zich met de training '*Safer Clubbing*' op het personeel van clubs en uitgaansgelegenheden. Tijdens de training leert het personeel onder andere om voelsprietten te ontwikkelen voor ongewenste situaties en die aan te pakken voordat ze uit de hand dreigen te lopen.
- In Rotterdam wordt horecapersoneel door het Centrum Seksueel Geweld getraind op het herkennen van, en handelen bij, seksueel grensoverschrijdend gedrag. Daarbij wordt een combinatie gemaakt met een training over doorschenken: seksueel grensoverschrijdend gedrag gebeurt vaak onder invloed van alcohol.
- De gemeente Amsterdam richt zich verder met het programma '*Club Ethics*' op een duurzame aanpak van seksuele intimidatie in clubs. De clubs moeten daarvoor een manifest, protocol en gedragscode ondertekenen. Daarmee benadrukken ze dat de club bijdraagt aan een veiligere dansvloer.

3.4 Internationaal: onderzoek en initiatieven

Internationaal zijn verschillende initiatieven genomen om de veiligheid van vrouwen en meisjes te bevorderen. Een van deze initiatieven is de Safe Cities campagne tegen straatintimidatie van UN Women. Vanuit Nederland wordt de Safe Streets campagne gevoerd, een afgeleide van de wereldwijde Safe Cities campagne. Inmiddels zijn vijftien Nederlandse gemeenten aangesloten bij de Safe Streets campagne. Met onder andere nieuwsbrieven en webinars probeert UN Women Nederland hen te informeren over *good practices* elders in de wereld. Ook willen zij de uitwisseling tussen Safe Streets gemeenten onderling stimuleren. In mei 2023 zijn vijftien Nederlandse gemeenten aangesloten bij de Safe Streets campagne. Gemeenten variëren net als bij de Regenboogsteden in grootte, van de gemeente Utrecht tot de gemeente De Wolden.

Een ander opvallend internationaal initiatief is 'Ask For Angela', dat zijn oorsprong vindt in Groot-Brittannië. Ask For Angela is een actie die eind 2016 werd opgestart in het Britse Lincolnshire. De actie werd vernoemd naar Angela Crompton, die werd misbruikt en vermoord door haar man. Met dit initiatief kan een persoon in een bar of kroeg naar de bar lopen als die zich onveilig voelt en vragen of Angela aanwezig is. Met dit codewoord weet het personeel dat de persoon zich onveilig voelt, waardoor diegene op opvallende wijze uit de onveilige situatie kan worden gehaald.

4 Belangrijkste resultaten en conclusies

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten en conclusies op basis van de vragenlijsten en de verdiepende interviews. Een gedetailleerde weergave van alle antwoorden op de vragenlijsten is te vinden in de bijlage onder het kopje ‘Resultaten vragenlijsten’.

4.1 Straatintimidatie lijkt een ‘genormaliseerd’ probleem, dat in meer dan de helft van de gemeenten een thema is

Straatintimidatie is een thema in méér dan de helft van de ondervraagde gemeenten

- Bij meer dan de helft van de ondervraagde gemeenten is straatintimidatie een thema (51,5%). Bij ongeveer de helft van deze gemeenten is straatintimidatie een gespreksonderwerp in de gemeenteraad en/of het lokaal bestuur of in de ambtelijke organisatie. Daarnaast is het bij iets minder dan helft van deze gemeenten een gespreksonderwerp bij veiligheids- en/of zorgpartners en gemeentelijke toezichthouders.

Gemeenten richten zich bij straatintimidatie vaak op seksuele vormen ervan

- Net als uit het deskresearch, blijkt ook uit de interviews dat gemeenten vaak over ‘straatintimidatie’ in brede zin spreken. Toch richten activiteiten van gemeenten zich vaak op ‘seksuele straatintimidatie’. De term lijkt bovendien soms bijna één op één gehanteerd worden, waarbij met ‘straatintimidatie’ vooral bedoeld wordt op ‘seksuele straatintimidatie’, terwijl seksuele straatintimidatie daar in principe een onderdeel van is. Dit zie je ook terug in de aanpak van enkele gemeenten; ze spreken in hun plan van aanpak van straatintimidatie, maar richten hun communicatie of publiekscampagnes (grotendeels) op seksuele straatintimidatie.

Straatintimidatie lijkt vooral een thema dat bij grotere gemeenten speelt

- Uit deze quick scan blijkt dat het thema straatintimidatie meer aandacht krijgt bij relatief grotere gemeenten. Zo hebben de grote Nederlandse gemeenten als Utrecht, Den Haag, Rotterdam, Amsterdam en Tilburg allemaal uitgebreide plannen van aanpak tegen straatintimidatie. Daaromheen zit een kleine groep van rond de vijftien á twintig grote en middelgrote gemeenten die zich ook intensief bezighoudt met dit thema. Kleine gemeenten geven veelal aan dat ze niet bezig zijn met dit thema.

De meerderheid van de ondervraagde gemeenten beschouwt straatintimidatie als een probleem

- Meer dan de helft van de ondervraagde gemeenten beschouwt straatintimidatie als een probleem binnen hun gemeente (52,9%). Meer dan een kwart van de gemeenten (30,4%) beschouwt straatintimidatie als een klein probleem, terwijl iets minder dan een kwart (22,6%) straatintimidatie als een groot probleem beschouwt. Het is voorstelbaar dat het oordeel van een gemeente op dit punt, afhangt van de overige problemen waarmee die gemeenten kampt. Het probleem van straatintimidatie kan in één gemeente objectief het grootst zijn, bijvoorbeeld afgaand op het aantal meldingen of op basis van onderzoeksresultaten, maar alsnog niet als groot probleem worden gezien. De specifieke gemeente kan immers kampen met problemen die groter of meer ontwrichtend zijn.

Gemeenten zijn straatintimidatie als een even groot, of groter, probleem gaan beschouwen

- Het overgrote deel van de ondervraagde gemeenten (73,8%) geeft aan dat zij het probleem van straatintimidatie in hun gemeente de afgelopen jaren niet als groter of kleiner zijn gaan beschouwen. Bijna een kwart van de gemeenten (22,3%) geeft aan dat het straatintimidatie

de afgelopen jaren als een groter probleem is gaan beschouwen. Een paar gemeenten (3,9%) is straatintimidatie als een minder groot probleem gaan beschouwen.

Straatintimidatie lijkt volgens gemeenten een 'genormaliseerd' probleem

- Gemeenten met een aanpak van straatintimidatie geven aan dat bij straatintimidatie sprake lijkt van een genormaliseerd probleem: een probleem dat de samenleving normaal is gaan vinden. Het gedrag dat eronder geschaard wordt, is in feite maatschappelijk 'geaccepteerd'. Toch denken deze gemeenten dat een groot deel van de slachtoffers vaak last heeft van straatintimidatie, maar simpelweg hun gedrag aanpassen en niets doen om het gedrag van de ander te veranderen. Volgens gemeenten speelt het feit dat straatintimidatie op dit moment in veel gevallen niet strafbaar is, een belangrijke rol in de publieke perceptie van het probleem. Slachtoffers realiseren zich niet altijd dat ze 'ergens slachtoffer van zijn'.

Een incident leidt vaak tot aandacht voor straatintimidatie, waarna agendering vanuit de gemeenteraad volgt en de ambtelijke organisatie een aanpak ontwikkelt

- Uit de interviews blijkt dat straatintimidatie vaak aandacht krijgt naar aanleiding van een incident. Bij het incident is een persoon (vaak een vrouw of meisje) slachtoffer geworden van straatintimidatie. Het slachtoffer van het incident vraagt hier vervolgens aandacht voor, bijvoorbeeld via media of gemeenteraad. Die laatste agendeert het vervolgens bij het college van Burgemeesters en Wethouders (College van B&W). Een of meerdere gemeenteraadsleden doen onderzoek naar de omvang van het probleem en delen het resultaat met het College van B&W.
- De ambtelijke organisatie wordt vervolgens gevraagd om een aanpak te ontwikkelen voor straatintimidatie, ook als daar op basis van formele meldingen volgens gemeenten geen directe aanleiding toe is. In de meeste gevallen wordt zo'n aanpak ontwikkeld door vooraf inzicht te vergaren in de aard en omvang van het probleem. Bijvoorbeeld door onderzoek te (laten) verrichten. In sommige gevallen ligt zo'n onderzoek er niet aan ten grondslag en wordt snel gestart met de aanpak.
- Op basis van de vragenlijst bleek dat ongeveer een vijfde van de gemeenten onderzoek doet (of heeft gedaan) naar de omvang van straatintimidatie. Bijna een vierde van de gemeente ontwikkelt een lokale aanpak of heeft die ontwikkeld.

Grote verschillen tussen gemeenten in aandacht voor het onderwerp straatintimidatie

- Sommige gemeenten, met name de grootste gemeenten in ons land, zijn bezig met de aanpak van straatintimidatie. Het merendeel van de gemeenten doet op dit moment niets met straatintimidatie. Er zijn dus grote verschillen in de aandacht die dit onderwerp krijgt bij gemeenten in Nederland. In de gemeente waar je woont kan het een belangrijk thema zijn, maar in de gemeente waar je werkt of recreëert niet.

4.2 Kennis over straatintimidatie is beperkt, aantal meldingen is gering

Meeste gemeenten ontvangen geen signalen of meldingen over straatintimidatie, gemeenten die deze wél ontvangen vinden het aantal laag als ze het afzetten tegen verwachte prevalentie

- Uit de vragenlijst blijkt dat bijna een kwart van de ondervraagde gemeenten (22,3%) van inwoners meldingen ontvangt over straatintimidatie. Hoewel een deel van de gemeenten meldingen ontvangt, komt in de interviews naar voren dat het hierbij om relatief lage aantallen gaat. Als gemeenten de meldingen afzetten tegen de verwachte prevalentie, die ze bijvoorbeeld kennen op basis van onderzoek, dan vormt het aantal meldingen een fractie van de gerapporteerde prevalentie.
- Op basis van de interviews blijkt dat gemeenten in beginsel bijna geen meldingen of signalen ontvangen over straatintimidatie. Vaak zetten ambtenaren daarom vraagtekens bij de wens om iets te doen met straatintimidatie. Pas als gemeenten expliciet oproepen om melding te doen van straatintimidatie of onderzoek doen, komen er meldingen binnen.

Afdeling veiligheid van een gemeente werkt vaak signaal- of meldingsgestuurd, gemeenten met een aanpak denken dat het probleem van straatintimidatie daardoor onderschat kan worden

- Het thema straatintimidatie wordt binnen een gemeente, in eerste instantie, vaak opgepakt vanuit een afdeling die zich bezighoudt met veiligheid, openbare orde, toezicht en/of handhaving. Deze afdelingen werken over het algemeen data-, signaal- of meldingsgestuurd. Als ze geen signalen of meldingen ontvangen, dan is er volgens hen ook geen probleem. Op basis daarvan bepalen ze of een thema aandacht nodig heeft of niet.
- Gemeenten met een aanpak tegen straatintimidatie geven aan dat een dergelijke werkwijze het daadwerkelijke probleem van straatintimidatie kan onderschatten. Bij straatintimidatie gaat het volgens hen immers om een ‘genormaliseerd’ probleem, waarbij slachtoffers hun eigen gedrag aanpassen. Bijvoorbeeld door een andere route te lopen. Slachtoffers lijken straatintimidatie vaak niet als een probleem te zien, dus doen er ook niets mee richting overheid of andere instanties.

Quote

“We hebben welgeteld nul meldingen over straatintimidatie, dus het zal wel meevallen.”

Beleidsmedewerker openbare orde en veiligheid, gemeente

Iets minder dan de helft van gemeenten heeft kennis over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, zoals de vorm, de locatie of het tijdstip waarop het meestal voorkomt

- Iets meer dan de helft (51,5%) van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat zij geen kennis heeft over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, terwijl 48,5% daar wél kennis van heeft. Deze cijfers komen overeen met het aandeel gemeenten dat straatintimidatie als een probleem beschouwt of de mate waarin het een thema is binnen de gemeente. In de vragenlijst werden de vragen over vorm(en), locatie(s) en tijdstippen van straatintimidatie alleen voorgelegd aan gemeenten met kennis hierover.

Gemeenten geven aan dat naroeppen met beledigende opmerkingen de meest voorkomende vorm van straatintimidatie is

- De vorm van straatintimidatie die volgens respondenten het vaakst voorkomt binnen hun gemeente is naroeppen met beledigende opmerkingen. Deze vorm van straatintimidatie wordt door 42% van de respondenten genoemd. Om welke soort beledigende opmerkingen het hierbij gaat, is niet bekend. Andere vormen van straatintimidatie die relatief vaak voorkomen zijn seksuele opmerkingen (20%), achternalopen of achternafietsen (16%) en in het nauw drijven (16%). Nafluiten (12%), nastaren (12%) en nasissen (6%) komen relatief minder vaak voor. Fysieke vergrijpen, zoals bespugen (4%) of ongewenst aanraken of betasten (2%) komen het minst vaak voor, net als het vragen om seksuele handelingen (2%) en klakken (0%).
- Het grootste deel van de gemeenten (54%) baseert haar kennis op meldingen van inwoners bij de gemeente, 44% op de ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteamttenaren en 32% op de ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners. Een relatief kleiner deel baseert zich op aangiftes van inwoners bij de politie (22%) of op een vragenlijst of interviews onder inwoners (18%). Het kleinste deel baseert zijn kennis op onderbuikgevoel (8%).

Gemeenten geven aan dat straatintimidatie het vaakst voorkomt in winkelgebieden en in, of bij een uitgaansgelegenheid

- Respondenten geven aan dat straatintimidatie het vaakst voorkomt in winkelgebieden (44%) en in of bij een uitgaansgelegenheid, zoals een discotheek, café of restaurant (36%). Ook een woonwijk (26%) en park (24%) zijn locaties waar straatintimidatie voorkomt. Straatintimidatie komt volgens respondenten relatief minder vaak voor in het openbaar vervoer, bus-/tramhalte of treinstation (12%), op of langs een drukke weg of plein (10%) en

in of bij een openbaar gebouw (4%). Bijna 18% van de respondenten geeft aan geen zicht te hebben op de locaties waar straatintimidatie het vaakst voorkomt.

- Net als bij de kennis over de specifieke vormen van straatintimidatie, geven gemeenten aan dat ze hun kennis over locaties vooral baseren op meldingen van inwoners bij de gemeente (54%). Ook ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren zijn wederom een belangrijke kennisbron, 46% van de respondenten noemt hen. Ervaringen van veiligheids- en zorgpartners (36%) en aangiftes van inwoners bij de politie zijn ook van belang voor deze kennis (22%). Net als bij de vormen van straatintimidatie baseert een klein aantal gemeenten zijn kennis op een vragenlijst of interviews onder inwoners (22%).

Gemeenten hebben vaak geen zicht op het tijdstip waarop straatintimidatie het vaakst voorkomt, iets meer dan een kwart wijst naar de avond (20.00-24.00 uur)

- Bijna de helft van de gemeenten geeft aan geen zicht te hebben op het tijdstip waarop straatintimidatie het vaakst voorkomt (48%). Iets meer dan een kwart (26%) van de gemeenten geeft aan dat straatintimidatie vooral in de avond (20.00-24.00 uur) plaatsvindt, gevolgd door de vooravond (16%) (16.00-20.00 uur). Overdag van 07.00-16.00 uur (4%) en in de nacht van 00.00-07.00 uur (6%) komt straatintimidatie volgens gemeenten relatief minder vaak voor dan in de overige tijdsgewrichten.
- Een groot deel van de gemeenten (36%) baseert haar kennis over het tijdstip waarop straatintimidatie het vaakst voorkomt op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren. 34% van de gemeenten doet dat op basis van meldingen van inwoners bij de gemeente, terwijl 20% zich baseert op de ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners. Een relatief kleiner deel baseert zich op aangiftes van inwoners bij de politie (16%) of op een vragenlijst of interviews onder inwoners (14%). Het kleinste deel baseert zijn kennis op onderbuikgevoel (6%).

Over het algemeen weinig inzicht in de aard en omvang van de problematiek, informatiepositie verbeteren is vaak de eerste stap die gemeenten zetten

- Uit de vragenlijst en de gesprekken blijkt dat gemeenten vaak beperkt zicht hebben op de aard en omvang van straatintimidatie. Als gemeenten iets willen doen met straatintimidatie, is inzicht verkrijgen in de prevalentie vaak de eerste stap. Dat proberen ze vooral door onderzoek te doen, een meldpunt in te richten en via partners en handhaving signalen te verkrijgen.
 - Inzicht via onderzoek wordt verkregen door een aantal vragen over straatintimidatie op te nemen in een bestaande vragenlijst (bv. burgerpanels of de veiligheidsmonitor) of gericht onderzoek te doen naar het fenomeen.
 - Meldingen worden verzameld via het organiseren van een meldpunt, dat eigenstandig (bv. met een app of website) of gecombineerd met een ander meldpunt (bv. de ADV-voorziening) wordt ingezet.
 - Inzicht via partners en/of handhaving wordt gekregen door hen te vragen om input te geven op het thema en signalen te noteren en door te geven.

Gemeenten wijten gebrek aan kennis over aard en omvang aan de afwezigheid van meldingen

- Iets meer dan helft van de gemeenten (51%) heeft geen kennis over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, zoals de vormen van straatintimidatie, de locaties waar het zich afspeelt en het moment van de dag waarop het meestal voorkomt. We vroegen gemeenten naar de reden hiervan. De overgrote meerderheid (79,6%) van die gemeenten wijst daarbij op het gebrek, of de afwezigheid, van meldingen door slachtoffers. Ook geven ze aan dat toezichthouders, handhavers, andere gemeenteambtenaren of veiligheids- en/of zorgpartners geen of amper ervaringen ermee hebben gehad (63%). Een kleiner deel van de gemeenten geeft aan dat er geen capaciteit is om onderzoek te doen naar straatintimidatie (24,1%) of dat het verzamelen van die kennis geen prioriteit heeft (24,1%).

4.3 Jonge/jongvolwassen vrouwen vaakst slachtoffer van straatintimidatie, kennis beperkt

Gemeenten hebben weinig zicht op de jaarlijkse prevalentie van straatintimidatie

- Meer dan de helft van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat ze niet weten hoeveel inwoners van hun gemeente (naar schatting) in één jaar te maken krijgen met straatintimidatie. De gemeenten die wel over deze informatie beschikken, beantwoorden deze open vraag heel verschillend. De antwoorden variëren van 0-10% van de inwoners van de gemeenten tot 30-80% van de inwoners. Het overgrote deel van de gemeenten (72,6%) heeft geen zicht op de ontwikkeling van dit cijfer. Een relatief kleiner aantal gemeenten geeft aan dat de prevalentie de afgelopen jaren gelijk gebleven is (15,7%), terwijl een tiende van de gemeenten aangeeft dat de prevalentie is toegenomen (9,8%). Een klein deel van de gemeenten geeft aan dat de prevalentie is afgenomen (2,0%).

Gemeenten baseren hun kennis over de prevalentie vooral op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren

- Gemeenten die aangeven dat ze wél zicht hebben op de ontwikkeling van de prevalentie van straatintimidatie is gevraagd hoe ze dat inzicht verkregen hebben. De meeste gemeenten doen hun uitspraken op basis van ervaring van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren (51,9%), op meldingen van inwoners bij de gemeente (40,7%) of op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners (37,0%). Een relatief kleiner deel van de gemeenten geeft aan dat het zich baseert op aangiftes van inwoners bij de politie (18,5%) en een vragenlijst en/of interviews onder inwoners (11,1%).

Jonge vrouwen relatief vaker slachtoffer van straatintimidatie, maar gemeenten hebben vaak weinig kennis over slachtoffers van straatintimidatie

- Van de gemeenten met kennis over het profiel van slachtoffers (27,7%) geeft de meerderheid aan dat jonge/jongvolwassen vrouwen het vaakst slachtoffer worden van straatintimidatie. Meer dan de helft van deze gemeenten geeft ook aan dat mensen met een migratieachtergrond en mensen uit de LHBTI-gemeenschap meer te maken lijken te krijgen met straatintimidatie dan mensen met andere kenmerken. Ook mannen of jongens worden slachtoffer, maar in vergelijking veel minder vaak dan vrouwen en meisjes.
- Het grootste deel van de gemeenten (72,3%) geeft aan dat zij geen kennis heeft over het profiel van de slachtoffers. Deze gemeenten weten niet of bijvoorbeeld mensen met een bepaald geslacht, leeftijdscategorie of seksuele voorkeur oververtegenwoordigd zijn onder de mensen die te maken krijgen met straatintimidatie. Als reden daarvoor wijzen ze naar het beperkte aantal meldingen dat gedaan wordt.
- De gemeenten met kennis geven aan dat zij meldingen van inwoners ontvangen (55,5%), informatie krijgen van toezichthouders van de gemeente (44%) en/of informatie krijgen vanuit de veiligheids- en zorgpartners (29,6%).

Gemeenten wijten gebrek aan kennis over slachtoffers aan beperkte aantal meldingen

- Gevraagd naar de reden voor het gebrek aan kennis over het profiel van slachtoffers geeft 71,2% van de gemeenten zonder kennis hierover aan dat er geen of te weinig meldingen binnenkomen van slachtoffers. Bijna de helft van hen (52%) geeft aan dat er geen of te weinig ervaringen mee zijn vanuit toezichthouders, handhavers, andere gemeenteambtenaren en veiligheids- en/of zorgpartners. 35% van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat het lastig is om informatie te achterhalen op het gebied van straatintimidatie. Iets meer dan een kwart (27,4%) van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat er geen capaciteit is om onderzoek te doen naar straatintimidatie.

4.4 Jonge/jongvolwassen mannen in groepsverband lijken vaakst pleger van straatintimidatie, kennis beperkt

Jonge/jongvolwassen mannen lijken vaker pleger van straatintimidatie, meeste gemeenten hebben geen kennis over plegers van straatintimidatie

- Bijna driekwart (74%) van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat zij geen kennis heeft over het profiel (bv. geslacht, leeftijd, seksuele voorkeur, individueel en/of in groepsverband) van plegers van straatintimidatie. Iets meer dan een kwart (26%) van de ondervraagde gemeenten heeft dat wel. Deze gemeenten geven aan dat plegers meestal het mannelijke geslacht hebben. Hun inschatting is dat de leeftijd vaak varieert tussen de 18 en 34 jaar. Meestal lijken ze in groepsverband te intimideren. De ondervraagde gemeenten geven aan dat ze geen beeld hebben over de afkomst of de seksuele voorkeur van plegers.

Gemeenten baseren hun kennis over plegers vooral op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren

- Van de gemeenten mét kennis over het profiel van plegers geeft meer dan de helft (53,8%) aan dat zij hun kennis baseren op ervaringen van toezichthouders, handhavers en andere gemeenteambtenaren. 46,1% geeft aan deze kennis te ontleen aan meldingen die inwoners doen bij de gemeente. 42,1% van de respondenten geeft aan dat deze informatie gebaseerd is op ervaringen van veiligheids- en zorgpartners. Bijna een kwart van deze gemeenten baseert haar uitspraken op een vragenlijst of interviews onder inwoners (23,1%).

Gemeenten wijten gebrek aan kennis over plegers van straatintimidatie aan beperkt aantal meldingen

- Het grootste deel van de gemeenten (74%) geeft dus aan dat zij geen kennis heeft over het profiel van de pleger(s). Gevraagd naar de reden daarvan, geeft 72% van deze gemeenten aan dat er geen of te weinig meldingen binnenkomen van slachtoffers. Iets meer dan de helft van hen (54,6%) geeft aan dat er geen of te weinig ervaringen mee zijn vanuit toezichthouders, handhavers, andere gemeenteambtenaren en veiligheids- en/of zorgpartners. 37,3% van de respondenten geeft aan dat het lastig is om informatie te achterhalen.

4.5 Aanpak is lokaal bepaald: preventie, communicatie, melden en interventies zijn belangrijke pijlers

Aandacht voor het fenomeen is kwetsbaar, terwijl een lange, vasthoudende aanpak volgens gemeenten nodig is

- Gemeenten geven aan dat de aandacht voor straatintimidatie kwetsbaar is. Veel gemeenten benoemen dat het lastig is om bestuurlijk draagvlak te behouden voor het thema. Andere thema's krijgen bij de meeste gemeenten meer prioriteit. Bij straatintimidatie is niet altijd duidelijk in hoeverre het speelt binnen de gemeente. Er komen vaak weinig meldingen over binnen en het effect van de ondernomen activiteiten is niet altijd aan te tonen.
- Gemeenten worstelen hiermee. De aanpak van straatintimidatie vergt volgens hen een lange adem, maar investeringen moeten zich telkens 'bewijzen'. Dat kan niet altijd, zeker niet in het begin van de aanpak. Er is volgens gemeenten namelijk veel tijd nodig om een gedegen, integrale aanpak te ontwikkelen en een intensieve samenwerking op te bouwen tussen maatschappelijke partners. Een aantal gemeenten heeft straatintimidatie daarom opgenomen in een beleidsplan, zoals het Integraal Veiligheidsplan (IVP). Daarmee willen ze ervoor zorgen dat ze, ten minste gedurende vier jaar, capaciteit en middelen kunnen inzetten voor straatintimidatie.

Aanpak van straatintimidatie bestaat vaak uit vier onderdelen: communicatie, preventie, melden en interventies

- De aanpak van gemeenten bestaat vaak uit een aantal vaste onderdelen: communicatie, preventieve maatregelen, meldingen en het aanpassen van de fysieke omgeving. Hieronder schetsen we kort wat elk onderdeel doorgaans inhoudt:
 - **Communicatie:** via publiekscampagnes wordt aandacht gevraagd voor het probleem van straatintimidatie. Vaak is het gericht op het verhogen van het bewustzijn over straatintimidatie. De campagnes stellen een duidelijke norm en moedigen slachtoffers vaak aan om melding te doen. Ze zorgen daarmee vooral voor handelingsperspectief voor slachtoffers.
 - **Preventie:** met activiteiten wordt geprobeerd om het probleem van straatintimidatie te verminderen, bijvoorbeeld door op scholen bijeenkomsten te organiseren of in gesprek te gaan. Jonge of jongvolwassen mannen zijn vaak de doelgroep van dergelijke activiteiten. Uiteindelijke doel is dat mogelijke plegers hun houding en/of gedrag aanpassen. Een concreet voorbeeld van een preventieve maatregel is de zogenoemde omstanderinterventie, waarbij in de openbare ruimte een situatie van straatintimidatie wordt nagespeeld, bijvoorbeeld door acteurs. Vervolgens wordt hier met omstanders een gesprek over gevoerd.
 - **Melden:** via campagnes en andere activiteiten worden mensen gestimuleerd melding te maken van straatintimidatie. Gemeenten richten daarvoor een meldpunt in. Aan de hand van de meldingen proberen ze inzicht te krijgen in de aard en omvang van straatintimidatie.
 - **Veiligheid op straat:** gemeenten proberen de veiligheid op straat te bevorderen door aanpassingen te doen in de openbare ruimte (bv. aanbrengen van straatverlichting) of op bepaalde plekken gericht handhavers in te zetten en te laten surveilleren. Hiervoor hebben ze meestal wél signalen of meldingen nodig over waar straatintimidatie plaatsvindt en dergelijke aanpassingen nodig zijn.
- Grotere gemeenten lijken vaker te kiezen voor het volledige pakket met bovenstaande onderdelen. Relatief kleinere gemeenten - met vaak minder personele capaciteit op dit thema - lijken in eerste instantie vaak te kiezen voor het inrichten van een meldpunt en het ontwikkelen van een publiekscampagne.

Vaak twee hoofddoelen in de aanpak van straatintimidatie: het melden van straatintimidatie stimuleren en het maatschappelijk gesprek over straatintimidatie voeren

- De meeste aanpakken hebben twee hoofddoelen: het stimuleren van maatschappelijke gesprek over omgangsvormen (op straat) en het melden van straatintimidatie. De activiteiten van gemeenten zijn er vaak op gericht om het maatschappelijke gesprek over omgangsvormen te stimuleren. Wat vinden 'we' normaal en wat niet? Dat proberen gemeenten met campagnes, preventieve acties en (omstander)interventies. Voor het melden van straatintimidatie worden slachtoffers en omstanders gevraagd om situaties van straatintimidatie te melden bij de gemeente, zodat die er iets aan kan doen.

Gemeenten geven aan dat incidenten een katalysator kunnen zijn voor het gesprek over straatintimidatie

- Sommige gemeenten geven in de interviews aan dat ze weleens hopen op een incident, waar zij dan als gemeenten 'op kunnen inspelen', bijvoorbeeld met het verspreiden van informatie over straatintimidatie. Ze geven uitdrukkelijk aan dat ze natuurlijk liever niet hebben dat iemand slachtoffer wordt, maar de aandacht die een incident genereert, zorgt er wel voor dat het onderwerp weer even op de maatschappelijke agenda staat. Het vasthouden van de aandacht voor het onderwerp is enorm belangrijk. De ervaring van gemeenten is dat partijen, zoals onderwijsinstellingen of sportverenigingen, er op zulke momenten ook meer voor openstaan om aandacht te besteden aan het onderwerp.

Lokale publiekscampagnes over het algemeen hard en confronterend, vooral gericht op slachtoffers en plegers

- Gemeenten kiezen vaak voor een publiekscampagne om het thema van straatintimidatie onder de aandacht te brengen. Hierbij is vaak sprake van een lokale aanpak, waarbij gemeenten een eigenstandige campagne ontwikkelen. Ze richten zich daarbij vaak op slachtoffers, waarbij ze hen vooral oproepen om melding te maken van wat hen is overkomen. Ze richten zich ook op plegers, waarbij de boodschap vaak hard en confronterend is: straatintimidatie kan echt niet. Daarmee lijken gemeenten duidelijk uit te willen dragen dat zij straatintimidatie veroordelen. Een kleiner aantal campagnes richt zich op omstanders. Hen wordt vooral gevraagd om melding te doen van het voorval dat ze gezien hebben.

Gemeenten zorgen voor meldpunten om meldingen van straatintimidatie te verkrijgen

- Om inzicht te krijgen in de aard en omvang van straatintimidatie in hun gemeente, geven gemeenten aan dat het voor hen belangrijk is om meldingen te krijgen. Vrijwel alle gemeenten met een aanpak voor straatintimidatie zorgen daarom zo snel mogelijk voor een punt waar straatintimidatie gemeld kan worden. Waar ze dit meldpunt onderbrengen en via welk communicatiekanaal zij dat doen, verschilt per gemeente.
 - Straatintimidatie melden kan bij sommige gemeenten via een speciaal daarvoor ontwikkelde app. Onder andere de gemeente Rotterdam en de gemeente Dordrecht maken gebruik van een app. Soms wordt het meldpunt gekoppeld aan het meldpunt van de antidiscriminatievoorziening (ADV), zoals de gemeente Veenendaal doet. Andere gemeenten, zoals de gemeente Tilburg, vragen inwoners om melding te doen via een formulier op de website. Een laatste wijze om meldingen te doen van straatintimidatie is door de melding via mail in te dienen. De gemeente Den Haag kiest hiervoor.
- Waar een meldpunt belegd wordt, hangt af van een aantal factoren. Inzicht verkrijgen in de aard en omvang blijkt namelijk niet altijd de enige reden voor het inrichten van een meldpunt. Gemeenten maken een aantal afwegingen als ze een meldpunt op een bepaalde plek beleggen.
 - In de eerste plaats vinden gemeenten het belangrijk om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de behoeften van de doelgroep, zodat die zo laagdrempelig mogelijk kan melden.
 - Tegelijkertijd borgen gemeenten graag dat meldingen bij de juiste personen terechtkomen. Enerzijds om iets te kunnen doen met de melding en anderzijds om, waar nodig, professionele hulp te bieden aan de melder. Een melding die alleen de gemeente helpt, vinden ze niet toereikend. Het slachtoffer moet volgens hen ook geholpen kunnen worden.
 - Ten slotte worstelen sommige gemeenten naar eigen zeggen ook weleens met de hoeveelheid aan meldpunten. Deze gemeenten willen voorkomen dat voor elk probleem in de woon- en leefomgeving een ander meldpunt wordt ingericht. Volgens hen is dat nadelig voor zowel inwoners als gemeente. Zij zijn er voorstander van om diverse meldpunten zoveel mogelijk te integreren.

Quote:

“We moeten steeds weer een nieuwe impuls geven aan het melden. Dat moet je onderhouden en aandacht blijven geven. Dat is écht nodig.”

Beleidsmedewerker Inclusie, gemeente

Gemeenten geven aan dat het melden van straatintimidatie snel naar de achtergrond verdwijnt als er geen communicatieve aandacht is voor het thema

- In de interviews geven gemeenten met een meldpunt voor straatintimidatie aan dat zij denken dat communicatie over straatintimidatie en het melden daarvan in grote mate bepaalt of er meldingen worden gedaan of niet. Zodra er gerichte communicatie wordt ingezet of een incident is, zien zij het aantal meldingen toenemen. Ook dan gaat volgens hen echter om relatief kleine aantallen. Daarmee bedoelen ze dat de aantallen in contrast staan met de verwachte meldingen op basis van het onderzoek dat ze gedaan hebben in hun gemeente. Naarmate communicatie afgeschaald wordt of het incident langer geleden is, loopt het aantal meldingen terug.

Gemeenten vinden de effecten van inspanningen en interventies vaak moeilijk meetbaar, hoewel ze volgens hen wél nodig zijn om focus aan te brengen in de strategie

- Uit de interviews blijkt dat gemeenten graag meer grip willen krijgen op het effect van interventies of activiteiten die zij doen. Dat zou hen helpen om focus aan te brengen in hun aanpak en activiteiten. Op dit moment is de effectiviteit van hun inspanningen vaak onbekend. Hierdoor kunnen ze – vooral als het thema enkele jaren op de agenda blijft staan – niet altijd op basis van effectiviteit onderbouwen waarom ze bepaalde keuzes maken. Kennis over de effectiviteit van hun activiteiten zou hen helpen om strategischer in te (kunnen) zetten op bepaalde zaken die aantoonbaar effectief zijn.

Quotes:

“Lastige van dit onderwerp is dat je er heel graag iets mee wilt doen, maar dat het heel lastig is om er uiteindelijk effect mee te krijgen.”

Adviseur Integrale Veiligheid, gemeente

“Ik vind het heel lastig hoor. Het is zo’n groot maatschappelijk probleem. Wat wij doen is een druppel op de gloeiende plaat.”

Projectleider straatintimidatie, gemeente

4.6 In- en externe samenwerking van groot belang bij straatintimidatie

Gemeenten die zich met straatintimidatie bezighouden, werken intern vaak multidisciplinair samen, vooral tussen Openbare Orde en Veiligheid en Sociaal Domein

- Op basis van de interviews blijkt dat gemeenten met een aanpak binnen hun eigen organisatie vaak interdisciplinair samenwerken. De aanpak van straatintimidatie is dan een samenwerking tussen een ‘sociale’ afdeling (bv. Sociaal Domein) die zich meer richt op preventie, diversiteit, inclusie en/of maatschappelijke ontwikkeling en de veiligheidsafdeling (bv. Openbare Orde en Veiligheid), die zich meer richt op monitoring, toezicht, handhaving, veiligheid en openbare orde. Gemeenten benadrukken het belang van deze samenwerking binnen de aanpak van straatintimidatie. De afdelingen richten zich volgens hen vaak op dezelfde personen, maar hebben eigen taken, expertises en netwerken die allemaal nodig zijn bij een effectieve aanpak van straatintimidatie.
- In de vragenlijst geven gemeenten aan dat het thema straatintimidatie formeel het vaakst belegd is bij de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (47,4%). Andere afdelingen of organisaties waar straatintimidatie belegd is, zijn Sociaal Domein (4,2%), Toezicht en Handhaving (6,3%) en de Politie (6,3%). Bij deze vraag maken veel respondenten gebruik van de vrije ruimte (35,8%). Het merendeel van de respondenten geeft daarin aan dat het onderwerp nog nergens belegd is, omdat straatintimidatie binnen de gemeente niet speelt. Een ander deel van de respondenten geeft aan dat er binnen hun gemeente sprake is van

een interdisciplinaire aanpak, waarbij straatintimidatie zowel belegd is bij de afdeling OOV als bij de afdeling Sociaal Domein of Maatschappelijke ontwikkelingen.

Gemeenten werken samen met extern netwerk van partners, dat is van groot belang maar wel arbeidsintensief

- Gemeenten met een aanpak werken extern vaak samen met veel verschillende netwerk- en samenwerkingspartners. Meer dan de helft (54,7%) van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat de politie betrokken is bij de aanpak en iets minder dan de helft wijst op de betrokkenheid van gemeentelijke toezichthouders en handhavers (48,4%). Ook straat- en jongerenwerkers (42,1%) worden betrokken. 17,8% van de ondervraagde gemeenten geeft aan dat ook andere partijen, zoals woningcorporaties, universiteiten en hogescholen aangesloten zijn.
- Uit de interviews blijkt dat gemeenten de leden van het samenwerkingsnetwerk bijvoorbeeld samenbrengen in een stuur-, werk- of klankbordgroep. De netwerkpartners zijn volgens gemeenten nodig om de aanpak zoveel mogelijk te stroomlijnen en inzet te plegen op plekken of locaties waar dat nodig is. Het opzetten en onderhouden van zulke netwerken is volgens hen belangrijk om te blijven monitoren wat er in de samenleving speelt en om de interventies en communicatie uiteindelijk zo uniform en effectief mogelijk in te zetten, met hulp van al die partijen.

Veilige Steden biedt netwerk voor professionals die zich bezighouden met straatintimidatie

- Veel gemeenten die wij gesproken hebben, maken onderdeel uit van het netwerk van Veilige Steden. Dit programma wordt ondersteund door het ministerie van OCW. Via Veilige Steden ondersteunt het ministerie gemeenten met een subsidie, zodat zij die binnen hun eigen gemeente kunnen inzetten voor capaciteit of activiteiten gericht op het verbeteren van de veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte. Ook uit de vragenlijst bleek dat veel gemeenten hun informatie over straatintimidatie via Veilige Steden verkrijgen. In onze interviews spraken we ook twee gemeenten zonder aanpak van straatintimidatie. Ook zij kijken naar het platform voor informatie, maar geven aan dat het hen in eerste instantie niet de laagdrempelige informatie biedt waar ze naar op zoek zijn. Ze voelen zich bovendien 'geen onderdeel' van het programma, waardoor ze de gedeelde info niet gebruiken.

4.7 Kansen en knelpunten in de aanpak: lokale aanpakken zorgen voor versnippering, aandacht voor het thema is schaars en mensen melden te weinig

Uitdagingen voor gemeenten zijn divers

- Op het gebied van straatintimidatie benoemen gemeenten zelf diverse grote uitdagingen. De volgende vier uitdagingen komen in de gesprekken met gemeenten vaak voorbij.
 - **Aandacht.** Gemeenten vinden het lastig om aandacht te behouden voor het thema. Zowel binnen de interne organisatie als in de maatschappij. Die aandacht is volgens gemeenten wel nodig om de aanpak tot een succes te maken.
 - **Probleembesef.** Straatintimidatie is een genormaliseerd probleem volgens gemeenten: een probleem dat niet altijd als zodanig gezien wordt. Gemeenten zien het als hun taak om mensen ervan bewust te maken dat het wél een probleem is. Dat kost veel tijd en energie.
 - **Melden.** Veel gemeenten willen dat slachtoffers van straatintimidatie zich melden, ze starten daarom meldpunten. Er blijkt veel en continue communicatiecapaciteit nodig om het meldpunt onder de aandacht te brengen. Vervolgens moeten mensen die het meldpunt kennen, ook daadwerkelijk melding doen. Bij gemeenten met een meldpunt is het aantal meldingen echter relatief laag.
 - **Handhaafbaarheid.** Handhaving is volgens gemeenten zeer lastig, aangezien bepaalde vormen van straatintimidatie (bv. seksuele straatintimidatie) in veel

gevallen niet strafbaar zijn. Dit helpt volgens hen niet bij de aanpak van het probleem. Gemeenten verwachten dat dit verandert als naar verwachting in 2024 de wet seksuele misdrijven in werking treedt.

Lokale aanpak leidt tot moeilijkheden en mist daardoor slagkracht

- Gemeenten geven aan dat ze behoefte hebben aan meer regionale of landelijke regie op dit onderwerp. Daar geven ze verschillende redenen voor. De belangrijkste reden die gemeenten noemen zijn de huidige versnippering en het daarmee gepaard gaande gebrek aan slagkracht. Lokale initiatieven hebben vaak ook lokale toepasbaarheid. Zo is er in de ene gemeente geen enkele aandacht voor straatintimidatie, terwijl er in een naburige gemeente wél veel aandacht voor is. In de eerste gemeente is er daarom geen meldpunt voor straatintimidatie, terwijl je in de andere gemeente wél gebruik kan maken van een gemeentelijk meldpunt (via app of website). Het ontbreken van uniformiteit en de lokale toepasbaarheid van gemeentelijke initiatieven is vooral nadelig omdat mensen niet in alle gevallen binnen dezelfde gemeente wonen, werken en recreëren.
- Als het om meldingen gaat, pleiten veel van de gemeenten daarom voor een landelijk dekkend systeem, waarvan álle inwoners weten: hier kan ik mijn melding doen als het gaat om straatintimidatie. De plek waar je te maken krijgt met straatintimidatie zou volgens hen niet mogen bepalen of je er wel of geen melding van kan doen, op dit moment is dat wel zo.

Gemeentelijke maatregelen zijn zowel preventief als repressief van aard

- Om de prevalentie van straatintimidatie te verminderen, nemen gemeenten zowel preventieve als repressieve maatregelen. Vaak geven gemeenten in eerste instantie de voorkeur aan repressieve maatregelen, aangezien die relatief snel genomen kunnen worden. Preventieve maatregelen zijn vaak arbeidsintensiever.
- Binnen het preventieve kader worden bewustwordingscampagnes opgezet en ontwikkelen gemeenten samen voorlichtingsbijeenkomsten over bijvoorbeeld seksueel grensoverschrijdend gedrag. Om de slachtoffers te helpen, zetten veel gemeenten een meldpunt op, waar slachtoffers en omstanders melding kunnen maken van straatintimidatie. In de openbare ruimte wordt gekeken of de sociale controle verhoogd kan worden zodat slachtoffers zich veiliger voelen. Integraal samenwerken op straat is daar een onderdeel van. Het inhuren van straathoekwerkers is zowel een preventieve als repressieve maatregel. Straathoekwerkers kunnen in de wijk het gesprek aangaan en plegers wijzen op hun gedrag, waarbij ze aangeven wat gewenst gedrag is.
- Het repressieve kader is meer gericht op de pleger of het herkennen van straatintimidatie op straat. Door toezichthouders te trainen, kunnen zij signalen op straat herkennen en ertegen optreden. Ook zorgen gemeenten voor bestuurlijke waarschuwingen, gebiedsverboden en hinderverboden, waarmee ze plegers straffen voor hun gedrag. Om het gevoel van veiligheid voor langere tijd te waarborgen, kiezen ook gemeenten voor inzet van cameratoezicht.

Gemeenten die al een aanpak hebben, en het CCV, zijn belangrijke informatiebronnen als het gaat om de aanpak van straatintimidatie

- Als gemeenteambtenaren op zoek gaan naar informatie over de aanpak van straatintimidatie, dan wenden ze zich vaak tot gemeenten die al een aanpak hebben (42,1%). Gemeenten gaan daarnaast op zoek naar informatie die door het CCV wordt verstrekt (41,1%). Het feit dat het huidige onderzoek door het CCV wordt uitgevoerd, kan invloed hebben gehad op dit antwoord. Andere respondenten zoeken algemeen via internet naar informatie (29,5%) of zoeken informatie via het programma Veilige Steden (22,1%). Ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid (21,1%), Stichting Stop Straatintimidatie (12,6%) en de Safe Streets campagne van UN Women Nederland (6,3%) zijn informatiebronnen. Een groot deel van de respondenten geeft aan nog niet gezocht te hebben (35,8%).

Meeste gemeenten hebben enigszins of goed zicht op de mogelijkheden om straatintimidatie aan te pakken

- Op basis van de antwoorden in de vragenlijst geeft het grootste deel van de gemeenten aan zicht te hebben op de mogelijkheden om straatintimidatie aan te pakken (61%). Het merendeel daarvan heeft 'enigszins' zicht op de mogelijkheden om straatintimidatie aan te pakken (40%), terwijl een relatief kleiner deel (21%) hier 'goed' zicht op heeft. Een groot deel van de gemeenten heeft geen zicht op de mogelijkheden om straatintimidatie aan te pakken (39%).

In gemeenten waar straatintimidatie een thema is, ervaart meer dan de helft knelpunten

- Het grootste deel van de gemeenten geeft aan dat zij geen knelpunten ervaart bij de lokale aanpak van straatintimidatie (69,5%). In de open ruimte geven veel gemeenten aan dat ze geen knelpunten ervaren bij de lokale aanpak, omdat ze geen lokale aanpak hebben.
- Van de respondenten bij wie straatintimidatie een thema is in hun gemeente, ervaart meer dan de helft knelpunten bij de lokale aanpak (30,5%). Als voornaamste knelpunt noemen zij het ontbreken van strafbaarstelling van straatintimidatie, waardoor een repressieve aanpak volgens hen nauwelijks mogelijk is. Daarnaast wordt het gebrek aan meldingen genoemd als knelpunt. Hierdoor is er niet altijd de noodzaak om tot actie over te gaan, omdat de problematiek niet zichtbaar is. Ten slotte wordt ook het gebrek aan capaciteit als knelpunt benoemd om uiteindelijk te (kunnen) handhaven op dit vraagstuk.

Gemeenten willen vooral meer inzicht verkrijgen in de aard en/of omvang van straatintimidatie in hun gemeente

- Gemeenten hebben diverse wensen en behoeften als het gaat om de lokale aanpak van straatintimidatie. Meer dan de helft van de bevraagde gemeenten geeft aan dat het beter inzicht wil krijgen in de aard en/of omvang van straatintimidatie in hun gemeente (51,6%). Daarnaast willen gemeenten ook graag meer inzicht verkrijgen in wat wel/niet werkt qua aanpak van straatintimidatie (34,7%). Verwant aan dat laatste punt zouden ze bijvoorbeeld graag inzicht verkrijgen in de aanpak van andere gemeenten (23,2%), met andere gemeenten ervaringen uitwisselen en samenwerken (22,1%) of inzicht verkrijgen in partners die een bijdrage kunnen leveren aan de aanpak (21,1%). Bijna een kwart van de respondenten (24,2%) geeft aan dat ze behoefte hebben aan een meer landelijke en centrale aanpak, in plaats van een lokale of regionale aanpak. Een vijfde van de respondenten (20%) geeft aan dat het behoefte heeft aan betere wetgeving. De behoefte aan meer samenwerking met veiligheidspartners (13,7%) of zorgpartners (8,4%) is relatief kleiner dan de overige behoeften. Er zijn ook gemeenten die aangeven dat ze geen wensen en/of behoeften hebben op dit punt (31,6%).

4.8 Gemeenten zijn positief over het nieuwe wetsvoorstel seksuele misdrijven, maar twijfelen over de handhaafbaarheid

Iets meer dan de helft van de gemeenten was op de hoogte van het nieuwe wetsvoorstel seksuele misdrijven

- In de vragenlijst lichtten we kort toe dat de wet seksuele misdrijven in 2024 naar verwachting in werking treedt, waardoor seksuele straatintimidatie vanaf dat moment onder bepaalde voorwaarden strafbaar wordt. We vroegen gemeenten of zij voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst op de hoogte waren van de voorgestelde wetswijziging. Een kleine meerderheid (51,6%) gaf aan hiervan op de hoogte te zijn geweest. Dit komt overeen met het percentage gemeenten waarin straatintimidatie een probleem (52,9%) of thema (51,5%) is.

Meer dan de helft van de ondervraagde gemeenten weet nog niet of de mogelijke wetswijziging helpt in de aanpak tegen straatintimidatie

- In de vragenlijst legden we respondenten de volgende stelling voor: 'De wetswijziging helpt in de aanpak tegen straatintimidatie.' Een kleine meerderheid (50,5%) antwoordde hierop

‘neutraal’. Een groot deel (33,7%) was het hiermee ‘eens’ en een kleiner deel (9,5%) was het er zelfs ‘zeer mee eens’. Een zeer klein deel (6,3%) was het ‘oneens’ met deze stelling.

- In vergelijking met de andere vragen gebruikte een relatief groot aantal respondenten (in totaal 31,4%) de optionele, open ruimte om een toelichting te geven op hun antwoord.
 - Uit de open antwoorden kan opgemaakt worden dat respondenten het over het algemeen goed vinden dat er, waarschijnlijk, een wettelijke grondslag komt waarmee ook seksuele straatintimidatie onder bepaalde voorwaarden strafbaar gesteld wordt. Het leidt tot aandacht voor het thema en het biedt de mogelijkheid om te handhaven. Bovendien wordt op die manier volgens hen een norm gesteld: dit gedrag wordt niet getolereerd. Het zorgt daarmee voor signaalwerking.
 - Tegelijkertijd spreken de respondenten zich uit over de handhaafbaarheid van het artikel zelf, daar twijfelen ze over. Er moet sprake zijn van ‘een heterdaad’ en de bewijslast zal volgens gemeenten erg lastig worden. Bovendien moet bij politie en boa’s voldoende capaciteit zijn om überhaupt op het artikel te kunnen handhaven. Daar zetten enkele respondenten vraagtekens bij.

De voorgestelde wetswijziging is positief en belangrijk volgens de meeste gemeenten: het genereert aandacht en maakt straatintimidatie strafbaar

- In de interviews geven de meeste gemeenten aan dat ze het een goede zaak vinden dat er mogelijk een nieuwe wet seksuele misdrijven komt, waarmee seksuele straatintimidatie strafbaar wordt gesteld. Het draagt bij aan de aanpak van straatintimidatie, omdat straatintimidatie daarmee in veel gevallen ook daadwerkelijk strafbaar wordt. Op dit moment is dat niet altijd zo, waardoor de aanpak en preventie volgens hen bemoeilijkt worden. Er kan nu niet of nauwelijks gehandhaafd worden op straatintimidatie.
- Gemeenten hopen dat een bredere strafbaarstelling van straatintimidatie ertoe leidt dat slachtoffers van straatintimidatie zich vanaf dan ook daadwerkelijk ‘slachtoffer’ voelen. Nu is dat vaak niet het geval. Gemeenten geven bovendien aan dat strafbaarstelling leidt tot hernieuwde, nationale aandacht voor het onderwerp. Dat is hard nodig volgens hen. Ze vinden dat de aandacht voor straatintimidatie nu nog te vaak vanuit één kant komt: de gemeente. Op dat moment zal de aandacht vanuit meerdere kanten komen, ook vanuit de Rijksoverheid, zo verwachten ze. Dat vinden ze positief en noodzakelijk.

Gemeenten twijfelen nog over de handhaafbaarheid van de strafbaarstelling van seksuele intimidatie van het wetsvoorstel seksuele misdrijven

- Uit onze gesprekken met gemeenten blijkt dat bij veel gemeenten gerede twijfels zijn over de handhaafbaarheid van de nieuwe strafbaarstelling van seksuele intimidatie. Gemeenten twijfelen vooral over de bewijslast die de wet met zich meebrengt. Volgens hen bemoeilijken de subjectieve elementen in het nieuwe wetsvoorstel (bijvoorbeeld het gebruik van woorden als ‘vernederend’ en ‘vreesaanjagend’) de handhaving, aangezien die elementen volgens hen uitgaan van de innerlijke beleving van het slachtoffer. In hun beoordeling kan een politieagent of boa dergelijke gevoelens van de buitenkant niet (altijd) waarnemen en er dus ook niet altijd op acteren.
- Bovendien geven gemeenten aan dat boa’s en/of politie het delict *direct* moeten waarnemen. Ze dienen dus op het *juiste* moment op de *juiste* plek te zijn. Gemeenten geven aan dat dit eventueel met camera’s kan, maar dat levert vooral beeldmateriaal op, terwijl straatintimidatie ook vaak verbaal is; gemeenten geven immers aan dat ‘naroepen met beledigende opmerkingen’ de meest voorkomende vorm van straatintimidatie is. Daarnaast geven gemeenten aan dat een zaak alleen met het juiste bewijs standhoudt bij de rechter. In de situaties die gemeenten kennen, gaat het vaak om één persoon tegen een groep personen. Dat zien ze als een nadeel, want dan wordt het al snel ‘een wij-zij verhaal’.

De meeste gemeenten vinden dat handhaving van de wet belegd zou moeten worden bij politie en boa’s

- In de vragenlijst geeft het overgrote deel van de bevroegde gemeenten (72,6%) aan dat de handhaving van de nieuwe wet belegd zou moeten worden bij zowel politie als gemeente. Minder dan een kwart (23,2%) van de respondenten vindt dat de handhaving alleen belegd moet worden bij de politie. Onze gesprekken met gemeenten bevestigen dit beeld.
- In de interviews spreekt een aantal gemeenten over 'een gemiste kans' als boa's niet mogen handhaven op straatintimidatie. Gemeenten geven daarvoor grofweg drie redenen. Ze wijzen op (1) de vaardigheden van de boa's, (2) hun toezichhoudende taak en (3) de beperkte capaciteit van de politie. Hieronder gaan we kort in op deze argumenten.
 - **Vaardigheden.** Gemeenten geven aan dat boa's nu ook al bezig zijn met het handhaven van straatintimidatie. Dat doen ze voorlopig op een ander APV-artikel, bijvoorbeeld het artikel voor overlast. Gemeenten benadrukken dat boa's professionals zijn die voldoende vaardigheden hebben om op deze regel te (kunnen) controleren.
 - **Toezichhoudende taak.** Handhaven op straatintimidatie past volgens gemeenten goed bij de toezichhoudende taak die boa's al hebben. Boa's houden vaak al toezicht in het centrum van steden. Hun aanwezigheid kan een belangrijke, afschrikwekkende werking hebben op plegers. De politie is veel minder 'aanwezig' en kan tijdens een uitgaansavond zijn handen vol hebben aan op het oog zwaardere vergrijpen als fysieke geweldpleging. Hun 'aanwezigheid' en mogelijke handhaving verdwijnt daarmee.
 - **Beperkte capaciteit politie.** Gemeenten geven aan dat de politie zeer drukbezet is en over het algemeen weinig capaciteit heeft. Voor straatintimidatie is er op dit moment geen wettelijk handhavingskader, waardoor de politie geen bijzondere aandacht heeft voor het thema. Gemeenten vragen zich af of de komst van een wettelijk kader daar verandering in brengt. Als handhaving van de wet alleen bij de politie belegd wordt, zijn gemeenten bang dat er uiteindelijk niet op gehandhaafd wordt. Over de eigen capaciteit maken gemeenten zich over het algemeen geen zorgen. Er is genoeg capaciteit en er kan geschoven worden in de inzet.

4.9 Gemeenten hebben behoefte aan meer regionale of landelijke regie en coördinatie op dit thema

Behoefte aan landelijke informatie-uitwisseling

- Veel gemeenten hebben behoefte aan meer landelijke informatie op het gebied van straatintimidatie. Ze zijn vooral benieuwd naar de aanpak van andere gemeenten. Welke activiteiten ontplooiën ze? Op welke manier vergaren ze hun meldingen? Wat zijn de voor- en nadelen daarvan? En wat doen ze ermee? Daarnaast zijn ze benieuwd naar specifieke interventies en campagnes. Waar richten die zich op en wat is bekend over de effecten ervan? Het programma Veilige Steden verspreidt dergelijke informatie via haar website, maar het is niet bekend of deze info ook gemeenten bereikt die geen onderdeel zijn van het programma.
- Gemeenten die nog geen aanpak hebben, geven aan bijvoorbeeld behoefte te hebben aan een uniform handelingskader waarmee ze binnen hun gemeente aan de slag kunnen gaan met dit thema. Gemeenten die nog een aanpak moeten ontwikkelen, geven aan dat ze graag willen weten wat andere gemeenten doen op dit thema. Zij hebben veelal dezelfde vragen als gemeenten die al een aanpak hebben, maar zijn daarnaast ook geïnteresseerd in de manier waarop inzicht verkregen kan worden in de aard en omvang van straatintimidatie. Hoe doe je dat? Welke stappen zet je? En met wie werk je samen?

Behoefte aan regionale of landelijke aanpak, coördinatie en regie op dit onderwerp

- Bijna alle gemeenten die wij in onze interviews spraken, vinden het versterken van de onderlinge informatie-uitwisseling echter niet genoeg. Zij vinden dat er momenteel te weinig coördinatie is op het thema. Volgens hen is er veel meer collectiviteit nodig om het

probleem van straatintimidatie aan te pakken. Ze pleiten daarom nagenoeg allemaal voor gezamenlijk gemeentelijk beleid, regionaal of landelijk. Doordat er op dit moment sprake is van veelal lokale initiatieven, in een beperkt deel van de Nederlandse gemeenten, is er volgens hen een gebrek aan slagkracht. Interventies of activiteiten worden niet gezamenlijk ingezet of gebundeld en onderling kan nóg meer van elkaar geleerd worden.

- Groot nadeel van de verschillende lokale aanpakken is de versnippering. Gemeenten die zich bezighouden met straatintimidatie hebben bijvoorbeeld vaak hun eigen aanpak, communicatieboodschap en meldpunt. Een buurgemeente heeft vaak een heel andere aanpak, boodschap en meldpunt, terwijl weer een andere buurgemeente geen aandacht besteedt aan het thema. Er is daarmee weinig gemeenschappelijkheid op dit thema. Een effectieve aanpak vraagt volgens gemeenten om meer gemeenschappelijkheid.
- Als het gaat om meer coördinatie of regie dan zijn gemeenten vooral op zoek naar het stroomlijnen van activiteiten. Nu hebben sommige gemeenten bijvoorbeeld een eigen actieweek tegen straatintimidatie (bv. de gemeente Rotterdam, tegen seksuele straatintimidatie). Met landelijke of regionale regie kan het volgens gemeenten een actieweek zijn die op hetzelfde moment door meerdere gemeenten uitgedragen wordt. De praktische insteek van de coördinatie en regie is belangrijk. Gemeenten zijn op zoek naar richting en handvatten voor activiteiten of producten, zoals een gezamenlijke campagne.
- Gemeenten verwachten ook meer van de Rijksoverheid. Die mag wat hen betreft meer aandacht geven aan het thema. De Rijksoverheid kan volgens gemeenten een belangrijke rol spelen om het maatschappelijke gesprek over straatintimidatie en omgangsvormen op gang te brengen (en houden). Sommige gemeenten opperen bijvoorbeeld een door de Rijksoverheid georganiseerde actieweek, waarmee het thema landelijk geagendeerd wordt. Op dat landelijke gesprek kunnen gemeenten vervolgens 'meeliften'. Daarmee kan de aandacht voor het thema volgens hen van alle kanten komen en niet van slechts enkele gemeenten, hetgeen volgens hen nu het geval is.

5 Vervolgstappen

Op basis van de belangrijkste resultaten en conclusies uit hoofdstuk 4 doen we in dit hoofdstuk diverse voorstellen om de aanpak van straatintimidatie in Nederland te verbeteren. Dat ziet enerzijds op denkrichtingen voor de Rijksoverheid, bijvoorbeeld om meer landelijke regie en coördinatie te voeren met behoud van ruimte voor lokaal maatwerk, en anderzijds op handvatten voor gemeenten die een aanpak op het thema straatintimidatie willen vormgeven. Ten slotte zien we op basis van deze quick scan ook mogelijkheden voor vervolgonderzoek.

5.1 Denkrichtingen voor de Rijksoverheid

Op basis van de verkregen resultaten zijn er voor de Rijksoverheid diverse denkrichtingen te formuleren. Hieronder gaan we dieper in op deze denkrichtingen.

5.1.1 Meer landelijke regie en/of coördinatie op het thema straatintimidatie met waarborging van lokale autonomie

Veel gemeenten die zich bezighouden met straatintimidatie hebben aangegeven behoefte te hebben aan meer centrale regie en/of coördinatie op het thema straatintimidatie. Daar ontbreekt het nu vaak aan. Dat betekent echter niet dat zij willen dat er landelijk ‘voor hen bepaald wordt wat ze moeten doen’. Uiteraard moet er sprake zijn van samenwerking. Binnen het gedecentraliseerde stelsel dat we in Nederland kennen, hebben gemeenten een eigen verantwoordelijkheid en kunnen ze zelf prioriteiten stellen. Ruimte voor maatwerk en een lokale aanpak is dan ook zeer belangrijk en moet behouden blijven. De aanpak van straatintimidatie vraagt om een passende balans die in samenspraak met gemeenten opnieuw bekeken kan worden. Op dit moment zorgen de lokale aanpakken met diverse meldpunten en communicatieboodschappen voor versnippering en een gebrek aan gemeenschappelijkheid.

Door mogelijkheden te verkennen van meer landelijke regie en coördinatie, met tegelijk een waarborging van lokale ruimte, kunnen gemeenten optimaal van elkaars werkzaamheden profiteren en capaciteit en middelen op efficiënte wijze inzetten. Hierbij kan worden gedacht aan de volgende sporen:

1. Het inrichten van een centrale overlegstructuur, waarin de Rijksoverheid samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties onderdelen van de (landelijke) aanpak van straatintimidatie vormgeven.
2. Het landelijk dan wel centraal ontwikkelen van publiekscommunicatie over straatintimidatie, waarbij uitingen ofwel lokaal en/of regionaal ingezet kunnen worden, ofwel landelijk ingezet worden en lokaal en/of regionaal verder uitgedragen kunnen worden.
3. Het centraal faciliteren van laagdrempelige informatie-uitwisseling tussen gemeenten, kennisinstellingen en relevante maatschappelijke organisaties.
4. Stilstaan bij het versnipperde landschap van meldpunten, de knelpunten die daarmee gepaard gaan en de manier waarop dit mogelijk verbeterd kan worden.

5.1.1.1 Centrale overlegstructuur

Op dit moment is er geen centraal programma of overleg van gemeenten dat zich bezighoudt met straatintimidatie. Er wordt door diverse gemeenten en het ministerie van OCW normaal gesproken wel overleg gevoerd binnen het programma Veilige Steden. Binnen dat programma ligt de focus niet specifiek op straatintimidatie, maar op het verbeteren van de veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte. Op het moment van schrijven vindt een aanbestedingstraject plaats voor de coördinatie van het programma. De coördinatie ligt daarom tijdelijk stil, maar wordt naar verwachting spoedig hervat.

Uit de interviews bleek dat uit het Veilige Steden-netwerk inmiddels een informeel overleg ontstaan is. Het overleg bestond, ten tijde van de interviews, uit tien á vijftien gemeenten die onder roulerend voorzitterschap bijeenkomsten organiseren over straatintimidatie. Daarin wisselen gemeenten informatie met elkaar uit en gaan ze in gesprek over de aanpak van straatintimidatie. Alle gemeenten zijn welkom om hierbij aan te sluiten, ook als ze geen onderdeel zijn van het programma Veilige Steden. De kans is echter groot dat niet alle gemeenten dit informele initiatief kennen.

Dit initiatief is zeer positief. Het lijkt kansrijk om samen met de leden van dit informele overleg te verkennen op welke manier het ministerie of een onafhankelijke partij dit overleg kan ondersteunen en uitbreiden. Ministeries kunnen er, indien gewenst, voor zorgen dat het initiatief ook bij andere gemeenten bekend wordt, zodat zij hierbij kunnen aansluiten. Op die manier kunnen actualiteiten en kennis nog beter met elkaar gedeeld worden, zowel tussen gemeenten als tussen gemeenten en de ministeries. Bovendien kunnen middelen en capaciteit in gezamenlijkheid veel effectiever ingezet worden dan apart. Op die manier kan worden gewaarborgd dat gemeenten en ministeries, ook op lange(re) termijn, structureel in gesprek blijven over dit thema.

5.1.1.2 Centraal vormgeven en ontwikkelen van publiekscommunicatie over straatintimidatie

Vanuit communicatief oogpunt lijkt het raadzaam om communicatie over dit thema veel meer te stroomlijnen. Op dit moment hebben verschillende gemeenten uiteenlopende campagnes ontwikkeld met een diversiteit aan boodschappen. Communicatie over straatintimidatie lijkt gebaat bij meer eenduidigheid in boodschap. Het ministerie zou gemeenten kunnen stimuleren om communicatiemiddelen met elkaar, centraal, te ontwikkelen en lokaal/regionaal in te zetten. Daarbij kan de mogelijkheid voor lokaal of regionaal maatwerk behouden blijven. Uitgangspunt zou dan kunnen zijn dat de invulling aansluit bij de centrale communicatieboodschap maar ook past bij de lokale doelgroep. Bijkomend voordeel hiervan is dat communicatieve inzet op straatintimidatie gemeenten relatief minder tijd en capaciteit kost.

Er kan ook gekozen worden voor een landelijke publiekscampagne, waarbij het ministerie een meer sturende rol zou krijgen. Het effect van dergelijke campagnes is echter vaak klein. Zo'n campagne kan er wél voor zorgen dat gemeenten er met hun eigen communicatie-uitingen op relatief eenvoudige wijze bij kunnen aansluiten en de door hen gewenste slagkracht ontstaat. Toch past hier enige terughoudendheid, aangezien ook bij gemeenten nog weinig bekend lijkt over de totstandkoming van straatintimidatie. Dit lijkt een belangrijke voorwaarde voor een gedegen, landelijke communicatieaanpak op dit thema.

Meer maatschappelijke aandacht voor dit fenomeen lijkt in ieder geval van belang om het thema straatintimidatie op de maatschappelijke agenda te houden. Gemeenten geven aan dat het thema zonder gerichte communicatie (of incidenten) al snel naar de achtergrond verdwijnt. Daarmee verdwijnt ook de kans op signalen, meldingen en meer inzicht in de aard en omvang van straatintimidatie.

5.1.1.3 Faciliteren van laagdrempelige informatie-uitwisseling

De gemeenten die wij interviewden hebben veel behoefte aan onderlinge informatie-uitwisseling op het gebied van straatintimidatie, waarbij bestaande kennis, instrumenten en interventies op een laagdrempelige manier met elkaar gedeeld worden. Uit de vragenlijst bleek dat het programma Veilige Steden een belangrijke informatiebron vormt voor gemeenten die zich bezighouden met straatintimidatie. Het lijkt verstandig om te kijken in hoeverre laagdrempelige informatie-uitwisseling over dit thema vanuit de Rijksoverheid verder gestimuleerd en verbeterd kan worden.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) zouden samen kunnen verkennen op welke manier het programma Veilige Steden, en specifiek [de website van het programma](#), een grotere rol kan spelen in die informatie-uitwisseling. Aansluiten bij 'wat er al is' lijkt raadzaam en heeft de voorkeur boven het ontwikkelen

van een nieuw platform. Uiteraard moet het passen binnen de afspraken die in het programma gemaakt zijn.

Inzet van het programma Veilige Steden om de informatie-uitwisseling te verbeteren, lijkt in ieder geval kansrijk. Observaties uit een zeer beperkt aantal interviews, suggereren wel dat het platform toegankelijk moet voelen voor *iedereen*, en afgestemd moet zijn op verschillende kennisniveaus en behoeften van gemeenten. Enkele gemeenten zonder aanpak van straatintimidatie gaven in onze gesprekken namelijk aan dat informatie via de website van Veilige Steden ook een drempel kan opwerpen. Ze gaven aan dat ze zich 'geen onderdeel voelen van het programma'. Dat weerhield hen ervan om de informatie tot zich te nemen. Het vereist verdere verdieping om te kijken of en hoe de website van Veilige Steden de rol van informatie-uitwisselingspunt kan vervullen.

Wat betreft de inhoud van de informatie lijken gemeenten op dit moment vooral behoefte te hebben aan:

- Het verkrijgen van inzicht in de aard en omvang: hoe doe je dat op een goede wijze? En hoe hebben andere gemeenten dat gedaan?
- Welke pijlers zijn er in de verschillende aanpakken van gemeenten? Welke pijlers zijn noodzakelijk en welke optioneel?
- Welke aanpak is effectief of veelbelovend? En welke interventies zijn al ontwikkeld om straatintimidatie tegen te gaan? Wat voor effect hebben die?
- Hoe kan ik toetsen of de activiteiten die ik doe ook daadwerkelijk effect sorteren?

Er bestaan al producten die (enkele van) bovenstaande vragen beantwoorden. In het kader van het programma Veilige Steden zijn diverse handreikingen ontwikkeld, zoals [een handreiking voor het opzetten van een meldpunt](#), [het meten van de impact van een initiatief](#), en [een handreiking voor het doen van onderzoek naar geweld tegen vrouwen in de openbare ruimte](#). Dit soort laagdrempelige informatie-uitwisseling kan het voor relatief kleine gemeenten makkelijker maken om met dit onderwerp te starten of zich ermee bezig te houden.

5.1.1.4 Stilstaan bij het versnipperde landschap van meldpunten en de knelpunten die daarmee gepaard gaan

Inwoners verplaatsen zich steeds. Ze wonen in de ene gemeente, werken in een andere en spenderen hun vrije tijd in wéér een andere gemeente. In elk van die drie gemeenten kunnen ze geconfronteerd worden met straatintimidatie. Toch kan het zo zijn dat de wijze van melden in alle drie de gemeenten verschillend is. Bovendien is de kans groot dat in de meeste gemeenten de mogelijkheid tot het melden van straatintimidatie niet bestaat. Tegelijkertijd geven gemeenten die zich bezighouden met straatintimidatie aan dat het ontvangen van meldingen heel belangrijk is, bijvoorbeeld om de aard en omvang van straatintimidatie in kaart te brengen en de inzet daarop af te stemmen. Dat gemeenten verschillende wijze van melden hebben ingericht of geen meldpunt hebben, lijkt de algemene probleemaanpak van straatintimidatie niet ten goede te komen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek is het te voorbarig om te stellen dat het creëren van een uniforme meldingsstructuur dé oplossing is voor het vergroten van het aantal meldingen. Diverse gemeenten mét een meldpunt voor straatintimidatie geven aan, zo blijkt uit deze quick scan, dat er relatief weinig meldingen binnenkomen van slachtoffers of omstanders. Verderop in dit hoofdstuk, in paragraaf 5.3.2, lichten we toe waarom het interessant kan zijn om met vervolgonderzoek te achterhalen welke factoren van invloed zijn op meldgedrag bij straatintimidatie.

5.1.2 Selecteer bij voorkeur gemeenten met een uitgebreide aanpak tegen straatintimidatie als 'koplopergemeente' voor handhaving door boa's

Het overgrote deel van de gemeenten is van mening dat de handhaving van de nieuwe wet zowel bij Politie als boa's belegd moet worden. Gemeenten spreken van een 'gemiste kans' als de boa's niet bevoegd zijn om te handhaven. Ten tijde van het invullen van de vragenlijst(en) en het houden van de interviews was nog onduidelijk wie zou handhaven op de nieuwe strafbaarstelling van seksuele

straatintimidatie. Inmiddels is duidelijk dat de minister van JenV heeft besloten handhaving door boa's mogelijk te maken in de vorm van pilots bij koplopergemeenten. Momenteel wordt uitgewerkt welke gemeenten gaan deelnemen aan de pilot. Het is raadzaam om hiervoor gemeenten te selecteren met een uitgebreide aanpak tegen straatintimidatie. Daarmee wordt ervaring opgedaan die waardevol is voor gemeenten in het algemeen en boa's in het bijzonder. Ook wordt gelijk ervaring opgedaan in samenwerking tussen boa's en politie op dit onderwerp.

5.2 Handvatten voor gemeenten

In deze quick scan zijn door gemeenten met aanpak van straatintimidatie veel bruikbare tips en adviezen gedeeld voor gemeenten die nog geen aanpak hebben. Zij geven daarin aan wat volgens hen wél en niet goed werkt in de aanpak van het thema straatintimidatie. De rode draden daaruit delen we in deze paragraaf. Dat doen we in de vorm van zeven handvatten.

5.2.1 Onderzoek naar de aard en omvang van straatintimidatie in jouw gemeente kan nieuwe inzichten geven

Het kan nieuwe inzichten geven als er onderzoek wordt gedaan naar de aard en omvang van straatintimidatie binnen jouw gemeente. Als je als gemeente geen enkel signaal krijgt over het bestaan van straatintimidatie in jouw gemeente, hoeft dat niet automatisch te betekenen dat straatintimidatie in jouw gemeente niet speelt. Er kunnen meerdere redenen zijn waarom er geen signalen binnenkomen. Onderzoeken kunnen variëren van uitgebreid, eigenstandig onderzoek tot het opnemen van enkele vragen in een bestaand onderzoekspanel of een vragenlijst die sowieso al verstuurd wordt. Bij dat laatste kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de tweejaarlijkse veiligheidsmonitor. Door alleen af te gaan op de signalen en meldingen die (niet) binnenkomen, kunnen gemeenten het probleem van straatintimidatie onderschatten. Signaal- of meldingsgestuurd werken lijkt bij straatintimidatie belangrijke gebreken te kennen. Er lijkt sprake van een genormaliseerd probleem, hetgeen invloed kan hebben op het meldgedrag van mensen.

Quote:

“Mijn collega van Veiligheid zei dat ze o meldingen hadden gekregen over straatintimidatie. Het zou dus wel meevallen. Uit het onderzoek bleek dat het niet meeviel. Dat was voor ons een wake-up call.”

Beleidsmedewerker Inclusie, gemeente

5.2.2 Interne samenwerking, vooral tussen de afdelingen Sociaal Domein en Veiligheid

Voor een effectieve aanpak van straatintimidatie zijn de expertisen van verschillende afdelingen belangrijk, waaronder de afdelingen Openbare Orde en Veiligheid (of: Toezicht en Handhaving, Veiligheid, etc.) en de afdeling Sociaal Domein (of: Diversiteit, Inclusie, of Maatschappelijke Ontwikkeling). De afdeling Veiligheid houdt zich veelal bezig met de veiligheid op straat, terwijl de collega's van de afdeling Sociaal Domein veel weten over omgangsvormen en de sensitiviteit die vereist is om dat onder de aandacht te brengen. Naast deze afdelingen is bijvoorbeeld ook de afdeling Ruimte (of soortgelijk) een belangrijke interne partner, want die houdt zich bezig met de inrichting van de openbare ruimte. Collega's van de afdeling Ruimte kunnen ervoor zorgen dat plekken waar inwoners zich onveilig voelen, een veiliger karakter krijgen. Bijvoorbeeld door het aanbrengen van straatverlichting.

Quote:

“De afdeling Sociaal buigt zich vooral over de campagne en de bewustwording rondom dit thema, de afdeling Veiligheid vooral over de aanpak, het in kaart brengen en monitoren.”

Beleidsmedewerker Inclusie, gemeente

5.2.3 Netwerken van maatschappelijke organisaties

Als je aan de slag gaat met straatintimidatie, is het volgens gemeenten met een aanpak van belang om een extern netwerk te ontwikkelen en onderhouden. Zo'n netwerk kan bijvoorbeeld bestaan uit (vertegenwoordigers van) horecagelegenheden, onderwijsinstellingen, welzijnsorganisaties, jongerenverenigingen, buurtorganisaties en sportverenigingen. Deze organisaties kennen hun doelgroep goed en kunnen belangrijke signalen delen. Zij kunnen ook informatie over straatintimidatie verstrekken via de kanalen die zij daarvoor tot hun beschikking hebben. Het is raadzaam om dit netwerk vervolgens periodiek bij elkaar te brengen, de gemeentelijke aanpak van straatintimidatie samen met hen te ontwikkelen en uiteindelijk ook ten uitvoer te brengen.

Quote:

“Ik heb een klankbordgroep geformeerd. De groep bestaat onder andere uit raadsleden, de GGD, politie en onderwijsinstellingen. Binnen die groep bekijken we bijvoorbeeld waar we elkaar in communicatieve zin kunnen versterken.”

Beleidsmedewerker Veiligheid, gemeente

5.2.4 Regionale samenwerking op het thema straatintimidatie

Op dit moment is vrijwel uitsluitend sprake van lokale aanpakken als het gaat om de aanpak van straatintimidatie. Dat leidt tot versnippering. Het lijkt, waar mogelijk, raadzaam om contact te zoeken met buurgemeenten en samen te werken op het thema straatintimidatie. Als gemeenten zonder aanpak en/of meldpunt in de toekomst ook besluiten een lokale aanpak te voeren, neemt de versnippering verder toe. Samenwerken op het thema straatintimidatie betekent dat kennis, capaciteit en middelen efficiënter ingezet worden. Bovendien ontstaat voor inwoners zo meer duidelijkheid over de aanpak van straatintimidatie in hun woon- en leefomgeving, aangezien die woon- en leefomgeving vaak meerdere gemeenten bestrijkt.

5.2.5 Straatintimidatie als prioriteit binnen beleid, bijvoorbeeld door het op te nemen in het IVP

Het verminderen van straatintimidatie vergt een lange en vasthoudende aanpak. Er is veel tijd nodig om een gedegen, integrale aanpak te ontwikkelen en een intensieve samenwerking op te bouwen tussen maatschappelijke partners. Tegelijkertijd is de aandacht voor het probleem over het algemeen relatief ‘kwetsbaar’, mede omdat gemeenten vaak weinig meldingen binnenkrijgen van slachtoffers en/of omstanders. Gemeenten geven aan dat de gemeenteraad en het bestuur daardoor kan concluderen dat inzet op straatintimidatie ‘niet nodig is’ of ‘te weinig effect resulteert’. Bestuurlijk is men vaak gevoelig voor cijfers, zo geven gemeenten aan, maar zeker in het begin van de aanpak van straatintimidatie zijn die vaak moeilijk te presenteren. Om een langdurige aanpak zoveel mogelijk te waarborgen, kan het volgens gemeenten helpen om straatintimidatie op te nemen in een beleidsplan, bijvoorbeeld in het Integraal Veiligheidsplan (IVP). Door het onderwerp als prioriteit op te nemen in een beleidsplan zorgen gemeenten er op die manier voor dat ze gedurende vier jaar een gedeelte van hun capaciteit en middelen kunnen inzetten voor straatintimidatie.

Quote:

“Dit zijn van die onderwerpen die de ene raad belangrijk vindt en de andere niet. Straatintimidatie is nu opgenomen in ons IPV. Op die manier kunnen ze het niet zomaar van tafel vegen. Dat helpt wel.”

Beleidsmedewerker Veiligheid, gemeente

5.2.6 Projecten of interventies op impact/effectiviteit testen

In de aanpak van straatintimidatie blijkt het vaak moeilijk om de effectiviteit van inspanningen aan te tonen. Het lijkt inderdaad vrijwel onmogelijk om te bepalen welke invloed (specifieke) activiteiten hebben op de prevalentie van straatintimidatie, maar activiteiten kunnen wél getoetst worden op basis van andere meetvariabelen. Bijvoorbeeld op basis van de verandering in houding van deelnemers aan de activiteit of het bereik dat met de inspanning of activiteit gegenereerd is. Op basis daarvan kan iets gezegd worden over het resultaat, waarna aanpassing of herhaling kan volgen. Het bepalen van de impact en effectiviteit van activiteiten – op diverse niveaus – is belangrijk om meer focus te brengen in de gevolgde strategie. Op die manier kunnen gemeenten gericht inzetten op activiteiten die daadwerkelijk bijdragen aan de gestelde doelen. Binnen het programma Veilige Steden is een bruikbaar [kennisproduct over het meten van de impact van een project](#) ontwikkeld. Daarin wordt uiteengezet op welke wijze de impact van een project in beeld gebracht kan worden.

5.2.7 Aandacht voor terugkoppeling en hulp of ondersteuning in meldpunt straatintimidatie

Diverse gemeenten hebben een meldpunt voor straatintimidatie ingericht. Hiervoor kunnen verschillende redenen zijn. Een veelgehoorde reden is om meer inzicht te krijgen in de aard en omvang van straatintimidatie in de gemeente. Gemeenten kunnen met de kennis van de melder maatregelen nemen ten gunste van diezelfde melder en andere inwoners. Toch kan het zo zijn dat de melder dit zelf niet zo ervaart of aanvullende behoeften heeft. Twee zaken lijken hierin, in ieder geval, van belang: het geven van terugkoppeling en het bieden van hulp of ondersteuning.

Volgens onderzoekers van de Erasmus Universiteit Rotterdam (Fischer & Vanderveen, 2021), die onderzoek deden naar de aanpak van seksuele straatintimidatie¹ in de gemeente Rotterdam, zien ondervraagde vrouwen een handelingsoptie (zoals melden) als effectief als ze het gevoel hebben dat het hen direct iets oplevert, bijvoorbeeld bescherming, genoegdoening of herstel van schade, of als het effectief is om de overlast door seksuele straatintimidatie in de nabije toekomst te verminderen. De StopApp van de gemeente Rotterdam is doorontwikkeld op basis van deze bevinding, zodat de gemeente Rotterdam nu ook terugkoppelt wat er is gedaan met de melding (mits de melder dat wenst). Of die wijziging ook heeft geleid tot meer meldingen, of een groter gevoel van effectiviteit van melden, is vooralsnog niet bekend.

Daarnaast kan de melder aanvullende behoefte hebben naar aanleiding van zijn of haar melding. De ervaring van straatintimidatie kan veel impact hebben. Door melders hulp of ondersteuning te bieden kan daaraan tegemoetgekomen worden. Op die manier kan ook gericht gekeken worden waar de melder behoefte aan heeft. Als gemeente lijkt het verstandig om bij het inrichten van een meldpunt te inventariseren op welke wijze de hulp- en ondersteuningsbehoefte van een melder gefaciliteerd kan worden. Dit hoeft niet ondergebracht te worden bij het meldpunt, maar kan ook bij collega's of externe organisaties belegd worden. Uitgangspunt is dat de hulpbieder zich bezighoudt met psychosociale zorg en/of ondersteuning, zodat de melder deskundig geholpen kan worden.

Quote:

“Omdat mensen zelf niet geholpen werden, was het maken van een melding minder aantrekkelijk. Je hielp dan wel de gemeente en indirect ook andere mensen, maar je had er zelf niets aan. Nu kun je met een melding zelf ook geholpen worden.”

Projectleider straatintimidatie, gemeente

¹ In dit onderzoek richtte men zich specifiek op seksuele straatintimidatie en niet op straatintimidatie in brede zin.

5.3 Vervolgonderzoeken

Hoewel een aantal gemeenten ervaring heeft opgedaan met de aanpak van straatintimidatie blijkt uit de quick scan dat er nog veel onbekend is als het gaat om straatintimidatie. Die kennislacunes nodigen uit tot nader onderzoek. We formuleren vier onderwerpen voor mogelijk vervolgonderzoek.

5.3.1 Wat zijn de oorzaken van straatintimidatie door plegers? En hoe wordt straatintimidatie door slachtoffers beleefd?

Uit deze quick scan blijkt dat een groot deel van de gemeenten weinig weet over het profiel van daders en slachtoffers. De gemeenten die hier wel een beeld van hebben, geven aan dat jonge/jongvolwassen vrouwen het vaakst slachtoffer worden van straatintimidatie en jonge/jongvolwassen mannen oververtegenwoordigd zijn in de groep plegers. Ook bij die gemeenten lijkt vooralsnog echter weinig bekend over de daadwerkelijke oorzaken van het gedrag van plegers. Bovendien is niet altijd bekend hoe slachtoffers intimiderend gedrag op straat ervaren. Toekomstig onderzoek zou zich hierop kunnen richten.

Diepgaander inzicht in de ervaringen van plegers en slachtoffers lijkt van belang voor het verbeteren van de strategische aanpak van straatintimidatie. Hiermee kan antwoord worden gegeven op vragen als: hoe wordt straatintimidatie door slachtoffers ervaren? Welk gedrag vinden zij normaal, welk gedrag intimiderend en *hoe* gedragen zij zich op het moment dat ze zich geïntimideerd voelen? En wat ligt ten grondslag aan het gedrag van plegers? Hebben ze bijvoorbeeld altijd door dat hun gedrag te classificeren is als straatintimidatie? En welke invloed hebben groepsdynamische processen op hun gedrag?

Het identificeren van dit soort invloeden, oorzaken en processen is van belang om te bepalen welke gedragsinterventies uiteindelijk kansrijk zijn. Het lijkt daarmee in belangrijke mate te bepalen welke aanpak van straatintimidatie effectief en passend is, voor zowel slachtoffer als pleger.

5.3.2 Welke factoren zijn van invloed op het wel of niet melden van straatintimidatie?

Op het gebied van 'melden' kan het van waarde zijn te achterhalen wat mensen tegenhoudt om melding te doen van straatintimidatie. Uit deze quick scan blijkt dat diverse gemeenten met een meldpunt voor straatintimidatie aangeven dat er relatief weinig meldingen binnenkomen van slachtoffers of omstanders. Diezelfde gemeenten geven aan dat die meldingen voor gemeenten zéér belangrijk zijn. Op die manier kunnen zij in hun gemeente een doordachte aanpak realiseren en waar nodig gerichte maatregelen nemen. Op basis van de resultaten van deze quick scan kunnen we echter niet concluderen waarom het aantal meldingen op dit moment laag is.

Toekomstig onderzoek zou kunnen achterhalen welke factoren van invloed zijn op het wel of niet melden van straatintimidatie, met een specifieke focus op de rol van de meldingsbereidheid. Daarbij kan ook nog onderscheid gemaakt worden tussen slachtoffers en omstanders. Er kunnen op het eerste gezicht verschillende redenen zijn voor het lage aantal meldingen: slachtoffers of omstanders denken dat het geen nut heeft, ze vinden wat hen overkomen is niet 'erg' genoeg of ze weten überhaupt niet dat ze het kunnen melden. Ook kan het zo zijn dat ze wel degelijk bereid zijn tot melden, maar het simpelweg vergeten of lastig vinden. Uit wetenschappelijk psychologisch onderzoek is bekend dat een 'intentie' om gedrag te vertonen niet altijd leidt tot het daadwerkelijk vertonen van het gedrag (Sheeran & Webb, 2016).

Onderzoek naar de factoren die van invloed zijn op het wel of niet melden van straatintimidatie (en specifiek de meldingsbereidheid) lijkt in die zin een belangrijke voorwaarde voor eventuele vervolgstappen binnen dit thema. De resultaten kunnen belangrijke consequenties hebben voor de aanpak van straatintimidatie, aangezien veel gemeenten zich in hun aanpak richten op het verkrijgen van meldingen. Mocht bijvoorbeeld sprake zijn van lage meldingsbereidheid, dan zou dat overigens niet uniek zijn voor het fenomeen straatintimidatie. Uit diverse onderzoeken blijkt dat het daadwerkelijke aantal meldingen vaak slechts een fractie is van het aantal incidenten dat

daadwerkelijk plaatsvindt. Het wordt in de criminologie ook wel aangeduid als het 'dark figure of crime' (Coleman & Moynihan, 1996).

5.3.3 Kan straatintimidatie ook gedetecteerd worden met technologische of innovatieve oplossingen? En welke voor- en nadelen brengt dat met zich mee?

De derde richting voor mogelijk vervolgonderzoek houdt verband met de in 5.3.2 genoemde richting, maar lijkt vooralsnog van minder groot belang en is meer exploratief van aard. De voorgaande richting voor vervolgonderzoek gaat er namelijk vanuit dat meldingen nodig zijn om mogelijke gevallen van straatintimidatie te kunnen constateren of detecteren. Op dit moment is dat in veel gevallen ook zo, hoewel gezaghebbende organisaties straatintimidatie ook op basis van directe observatie kunnen constateren. De kans dat dat gebeurt lijkt echter klein. Verkend zou kunnen worden of straatintimidatie ook via andere methoden effectief gedetecteerd kan worden. Daarbij kan specifiek gedacht worden aan technologische of innovatieve oplossingen, zoals slim cameratoezicht in de openbare ruimte of auditieve detectiemiddelen via een app of rondom hotspots.

Het is de vraag of het mogelijk is om via technologische middelen te detecteren of sprake is van straatintimidatie. Zo maakt cameratoezicht gebruik van beeld, terwijl in deze quick scan duidelijk naar voren komt dat gemeenten zien dat straatintimidatie vooral bestaat uit het maken van verbale, beledigende opmerkingen. Op basis daarvan lijken auditieve detectiemiddelen bijvoorbeeld geschikter. Los daarvan werpen dit soort detectiemechanismen natuurlijk ook belangrijke ethische vragen op. De meest voor de hand liggende zijn of dergelijke oplossingen juridisch – in verband met privacy – wel mogelijk zijn en of we onze samenleving wel op een dergelijke manier willen vormgeven.

Kortom: het is de vraag of het probleem dat dit soort technologie (mogelijk) oplost, opweegt tegen de nadelen die implementatie ervan met zich meebrengt. Op basis van het huidige onderzoek lijkt diepgaand onderzoek hiernaar op dit moment prematuur, maar het kan desondanks interessant zijn om te verkennen wat de huidige (on)mogelijkheden ervan zijn. Dat kan bijvoorbeeld in een denktank met technologische partijen.

5.3.4 Wat zijn de effecten van diverse strafmaatregelen op zowel plegers als slachtoffers van straatintimidatie?

Naar verwachting treedt in 2024 de nieuwe wet seksuele misdrijven in werking, waarmee seksuele intimidatie in het openbaar (en online) strafbaar wordt gesteld. Vanaf dat moment kan er ook gehandhaafd worden op deze wet. Hiermee rijst de vraag wat een passende strafvorm is als het gaat om het intimideren van mensen op straat. Het zou een passende gelegenheid kunnen bieden om te onderzoeken welke effecten diverse vormen van straffen hebben op de kennis, houding en het gedrag van plegers, maar ook op de ervaring van slachtoffers. Het is, bijvoorbeeld, voorstelbaar dat een geldboete een ander effect sorteert dan een bemiddelingsgesprek tussen slachtoffer en pleger, waarbij het effect voor beide ook nog verschillend kan zijn. Aan de hand van de impact en het effect van diverse strafvormen kan voor een passende strafvorm gekozen worden. Dit mogelijke vervolgonderzoek heeft daarmee belangrijke raakvlakken met het mogelijke vervolgonderzoek onder paragraaf 5.3.1., waarin gefocust wordt op de achtergrond van het plegen van straatintimidatie.

Referenties

Coleman, C., & Moynihan, J. (1996). Understanding crime data: haunted by the dark figure. *Open University Press*.

Fischer, T., & Vanderveen, G. (2021). Seksuele Straatintimidatie in Rotterdam 2016-2020. Ervaringen, Aanpak en Ontwikkelingen. *Erasmus University Rotterdam*.

Reep, C., Akkermans, M., & Kloosterman, R. (2022). Straatintimidatie van jongeren. *Centraal Bureau voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/straatintimidatie-van-jongeren?onepage=true#c-Referenties>

Rijksoverheid (2023). Elkaars wensen en grenzen herkennen, erkennen en respecteren. *Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld*.

Sheeran, P., & Webb, T.L. (2016). The Intention–Behavior Gap. *Social and Personality Psychology Compass*, 10 (9). pp. 503-518.

Website programma Veilige Steden. <https://www.programmaveiligesteden.nl/>

Website regenboogbeleid. <https://www.movisie.nl/kennis-over-regenboogbeleid>

Bijlagen

Resultaten vragenlijsten

Hieronder een overzicht van de resultaten per onderdeel van het onderzoek: de beknopte vragenlijst en de digitale vragenlijst. De verslagen van de interviews zijn niet bijgevoegd, vaak omdat het over specifieke informatie van gemeenten gaat.

Resultaten beknopte vragenlijst

De beknopte vragenlijst maakte onderdeel uit van de IVB-vragenlijst die van 2 februari 2023 tot en met 2023 ingevuld kon worden. De IVB-vragenlijst werd door het CCV verstuurd naar OOV-adviseurs en alle info@-mailadressen. Ook is via de (social)mediakanalen van het CCV (Website, Facebook, LinkedIn, Twitter en nieuwsbrief) aandacht gevraagd voor de vragenlijst.

Vraag 1: Is straatintimidatie een probleem in jouw gemeente? (meer antwoorden mogelijk)

De meeste respondenten (67,1%; 116 van de 173 respondenten) geven aan dat straatintimidatie geen probleem is in hun gemeente. Voor respondenten in wiens gemeente straatintimidatie wel een probleem is, waren de antwoorden ongeveer gelijk verdeeld over de antwoordcategorieën. 12,1% geeft aan dat het een gespreksonderwerp is in de gemeenteraad en/of het lokaal bestuur, ook 12,1% geeft aan dat hun gemeente hierover meldingen ontvangt van inwoners. 10,4% geeft aan dat er een lokale aanpak wordt ontwikkeld, terwijl 9,3% aangeeft dat er binnen hun gemeente onderzoek wordt gedaan naar de aard en omvang van straatintimidatie. 10,4% hebben 'Ja, op een andere manier, namelijk' geantwoord. De antwoorden hierop zijn divers. De meeste respondenten stellen dat er incidenteel meldingen over ontvangen worden, maar dat het nog geen probleem is. Hoewel de eerste signalen en tekenen dat het voorkomt er volgens hen wel zijn.

Vraag 2: Om een goed beeld te krijgen van het probleem straatintimidatie, en mogelijke interventies, doen wij onderzoek naar de mate waarin straatintimidatie voorkomt. Mogen wij jou hierover extra vragen mailen?

147 van de 170 respondenten (86,5%) gaf aan liever geen bijdrage te leveren aan het verkrijgen van een goed beeld van het probleem rondom straatintimidatie en mogelijke interventies. Zij wilden de extra vragen (de uitgebreide vragenlijst) liever niet ontvangen. 23 van de 170 respondenten (13,5%) wilden graag meewerken en lieten hun e-mailadres achter.

Resultaten uitgebreide vragenlijst

De uitgebreide vragenlijst kon van 1 maart 2023 tot en met 12 april 2023 ingevuld worden. De vragenlijst is allereerst verstuurd naar gemeenteambtenaren die dit in de vragenlijst over Integraal Veiligheidsbeleid expliciet hadden aangegeven. Vervolgens is de vragenlijst verstuurd naar een lijst van gemeenten, met algemene e-mailadressen en e-mailadressen van de veiligheidsafdelingen van de gemeenten. Ook is via het netwerk van de VNG en de (social)mediakanalen van het CCV (Website, Facebook, LinkedIn, Twitter en nieuwsbrief) aandacht gevraagd voor de vragenlijst.

Demografische variabelen: door wie is de vragenlijst ingevuld?

Wie heeft de vragenlijst ingevuld? Wat is de verdeling over Nederland?

Vraag 1. Voor welke gemeente vul je deze vragenlijst in?

In totaal hebben respondenten van 103 verschillende gemeenten de vragenlijst ingevuld.

Vraag 2. Hoe groot is jouw gemeente?

De respondenten werken zowel bij kleine als grote gemeenten. Twintig respondenten (19,4%) zijn werkzaam bij een kleine gemeente met 0 tot 20.000 inwoners. Vijfentwintig respondenten (24,3%) zijn werkzaam bij een gemeente met 20.000-40.000 inwoners. Dertig respondenten (29,1%) zijn werkzaam bij een gemeente met 40.000-65.000 inwoners. Een relatief kleiner aantal respondenten is werkzaam bij grotere gemeenten: zeven respondenten (6,8%) zijn werkzaam bij een gemeente met 65.000-95.000 inwoners, twaalf respondenten (11,7%) zijn werkzaam bij een gemeente met 95.000-175.000 inwoners en negen (8,7%) respondenten zijn werkzaam bij de grootste gemeenten van ons land (meer dan 175.000 inwoners).

Vraag 3. Wat is jouw functie bij de gemeente?

De vragenlijst is vooral ingevuld door ambtenaren met een rol binnen veiligheid. Veruit de meeste respondenten hebben een rol op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid. Binnen hun gemeente werken ze als medewerker, (beleids)adviseur, coördinator of regisseur op dat gebied.

In totaal zijn 151 formulieren van de uitgebreide vragenlijst bij ons binnengekomen. Een deel van de respondenten heeft de vragenlijst echter niet afgemaakt. Daarnaast werden enkele vragenlijsten niet door ambtenaren ingevuld, maar door reguliere inwoners van de gemeente. Respondenten zonder functie bij de gemeente en respondenten die niet meer dan de helft van de vragen beantwoord hebben, zijn uit de analyse verwijderd. Uiteindelijk zijn daarmee 103 respondenten meegenomen in de analyse. Het is voorstelbaar dat ambtenaren in wiens gemeente straatintimidatie geen thema is, na de eerste vragen gestopt zijn met het invullen van de vragenlijst. De eerste vragen gingen namelijk over de prevalentie van straatintimidatie binnen de gemeente. We hebben vooraf in de communicatie echter duidelijk aangegeven dat ook inzichten van gemeenten waar straatintimidatie geen thema is, waardevol zijn.

Straatintimidatie: is het een thema of probleem?

Speelt straatintimidatie bij gemeenten? Is dit de afgelopen jaren veranderd? Waarom speelt het wel/niet? En bij wie?

Vraag 4. Is straatintimidatie een thema in jouw gemeente? (meer antwoorden mogelijk)

In bijna de helft van de gemeenten is straatintimidatie geen thema (48,5%). In de gemeenten waar straatintimidatie wel een thema is (51,5%), is het een gespreksonderwerp in de gemeenteraad en/of het lokaal bestuur (25,2%), de ambtelijke organisatie (24,3%), veiligheids- en/of zorgpartners (20,4%) en bij gemeentelijke toezichthouders (18,5%). Ook is of wordt in deze gemeenten onderzoek gedaan naar de aard en omvang van straatintimidatie (20,4%) en is of wordt een lokale aanpak ontwikkeld (23,3%). Van deze gemeenten ontvangt bijna een kwart (22,3%) melding van inwoners over straatintimidatie.

11,7% van de gemeenten geeft als antwoord 'Anders, namelijk'. Deze gemeenten lichten hun antwoord verder toe in de open ruimte. Hieronder hun antwoorden:

- Het komt af en toe ter sprake, maar is geen apart thema binnen de gemeente
- Zijn we op verschillende manieren mee bezig.
- Als prioriteit opgenomen in het IVP 2023-2026
- In november 2022 heeft de gemeenteraad een motie ingediend voor de aanpak van straatintimidatie. Er is een plan van aanpak in ontwikkeling.
- Wel is er aandacht voor intimidatie op de werkvloer/ raadsleden/ wethouders. Straatintimidatie komt hier bijna niet voor.
- Geïnterviewd wat er al loopt, in hoeverre het in Haarlem extra aandacht vraagt;
- Overleg met politie
- Nijmegen is deelnemer aan het Programma Veilige steden voor vrouwen/meisjes
- Heeft bij incidenten uiteraard onze aandacht
- Is in onderzoek met 5 andere gemeenten
- We ontvangen af en toe meldingen van intimiderend gedrag. We pakken casuïstiek op waar nodig.
- Het komt voor bijv. tijdens het uitgaansleven maar is geen thema.

Vraag 5. In hoeverre beschouwt jouw gemeente straatintimidatie als een probleem?

Vergelijkbaar met de vorige vraag beschouwt bijna de helft van de gemeenten (47,1%) straatintimidatie niet als een probleem. Meer dan een kwart van de gemeenten (30,4%) beschouwt straatintimidatie als een klein probleem, terwijl iets minder dan een kwart (22,6%) straatintimidatie als een groot probleem beschouwt.

Vraag 6. Is dit probleem van straatintimidatie in jouw gemeente de afgelopen jaren veranderd?

Bij het overgrote deel van gemeenten is dit beeld de afgelopen jaren hetzelfde gebleven. 73,8% van de gemeenten geeft aan dat het probleem van straatintimidatie in hun gemeente de afgelopen jaren niet veranderd is. Een zeer klein aantal gemeenten (3,9%) is het zelfs als een minder groot probleem gaan beschouwen. Daar staat tegenover dat bijna een kwart van de gemeenten (22,3%) straatintimidatie de afgelopen jaren als een groter probleem is gaan beschouwen. Over het algemeen lijkt straatintimidatie door gemeenten dus als een steeds groter probleem beschouwd te worden.

Aard van straatintimidatie***Kennis over vorm, locatie en tijdstip van straatintimidatie*****Vraag 7. Is er in jouw gemeente kennis over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, zoals de vormen van straatintimidatie, de locatie(s) waar het doorgaans plaatsvindt of het moment waarop het meestal gebeurt?**

De antwoorden op deze vraag zijn ongeveer gelijk verdeeld: 51,5% van de gemeenten heeft geen kennis over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, terwijl 48,5% daar wél kennis over heeft. Deze cijfers komen overeen met het aandeel gemeenten dat straatintimidatie als een klein of groot probleem beschouwt, en de mate waarin het een thema is binnen gemeente. Het ligt voor de hand dat gemeenten bij wie straatintimidatie een probleem is, ook meer kennis hebben over dit thema.

Vraag 8. Welke vormen van straatintimidatie komen het meeste voor in jouw gemeente? (maximaal 3 antwoorden)

De vorm van straatintimidatie die volgens respondenten het vaakst voorkomt binnen hun gemeente is naroeven met beledigende opmerkingen. Deze vorm van straatintimidatie wordt door 42% van de respondenten genoemd. Andere vormen die relatief vaak voorkomen zijn naroeven met seksuele opmerkingen (20%), achternalopen of achternafietsen (16%) of in het nauw drijven (16%). Nafluiten (12%), nastaren (12%) of nasissen (6%) komen relatief minder vaak voor. Fysieke vergrijpen zoals bespugen (4%) of ongewenst aanraken of betasten (2%) komen het minst vaak voor, evenals om seksuele handelingen vragen (2%) en klakken (0%).

Meer dan een kwart (26%) van de gemeenten geeft als antwoord 'Anders, namelijk'. Deze gemeenten lichten hun antwoord verder toe in de open ruimte. Hieronder hun antwoorden:

- Nafluiten, nastaren, nasissen, naroeven, achternalopen (veel meer dan 3)
- Met grote groepen jongeren nadrukkelijk aanwezig zijn in winkelcentra
- Kan van alles zijn
- Geen issue
- Wij hebben geen signalen dat dit voorkomt. Dat hoeft natuurlijk niet te betekenen dat het echt niet voorkomt...
- Nafluiten, nasissen of naklakken (zo is dit letterlijk uitgevraagd)
- Lastigvallen door middel van bijvoorbeeld eten of spullen naar iemand toegooien.
- Deze formulering klopt niet. We hebben alleen zicht op wat er gemeld wordt. Niet op wat er voorkomt. Er worden voorbeelden genomen van intimidatie die ongetwijfeld veel voorkomen maar waarvoor niemand bij een instantie een melding zal maken. Dus deze vraag is niet te beantwoorden. De vraag moet zijn 'welke vormen worden het meest gemeld'
- Zeer jonge kinderen die andere kinderen, volwassenen 'bedreigen'
- Wij krijgen daar weinig meldingen over
- Racistische opmerkingen
- Straatintimidatie komt niet of nauwelijks voor in onze gemeente

- Niet per se seksuele intimidatie, maar meer overlastgevend/intimiderend op het moment dat met name jongeren worden aangesproken op overlast.

Vraag 9. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Gedurende de vragenlijst stellen we respondenten voortdurend de vraag waar ze hun antwoorden op baseren. Uit het deskresearch bleek namelijk al dat sommige gemeenten onderzoek hebben verricht naar het thema straatintimidatie. Andere gemeenten hebben dit vaak niet. Het was een reden om in de vragenlijst te vragen naar de herkomst van de kennis, om op die manier goed te kunnen differentiëren tussen de herkomst van de bestaande kennis.

Het grootste deel van de gemeenten (54%) baseert haar kennis op meldingen van inwoners bij de gemeente, 44% op de ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren, en 32% op de ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners. Een relatief kleiner deel baseert zich op aangiftes van inwoners bij de politie (22%) of op een vragenlijst of interviews onder inwoners (18%). Het kleinste deel baseert zijn kennis op onderbuikgevoel (8%).

Een relatief groot deel van de gemeenten (30%) antwoordt 'Anders, namelijk' en licht dit verder toe in de open ruimte.

- We onderzoeken nu de aard en omvang van straatintimidatie. Daardoor hebben we vermoedens over de vormen, maar weten nog niet zeker welke vormen de betrokkenen het meest ervaren
- Meldingen van ons onafhankelijke meldpunt
- Aangezien er geen zicht is op welke vorm van straatintimidatie het meest voorkomt is deze vraag niet te beantwoorden
- Meldingen gedaan op meldsite
- Op van alles
- Via de straatintimidatie app
- Zoals aangegeven krijgen wij geen meldingen hierover
- Scholen, jongerenwerk
- Gebaseerd op verhalen van jongeren
- Ik mag hopen dat onderbuikgevoel geen echt graadmeter is in dit onderzoek.
- Zie bovenstaande
- Op aangeven van studentenonderzoeken
- Op meldingen bij vrijwilligers initiatief (social media)
- We hebben geen inventarisatie hierop gedaan, daarom niet zicht hierop
- Komt wel voor maar is (nog) geen groot probleem

Vraag 10. Op welke locaties in jouw gemeente komt straatintimidatie het vaakst voor? (maximaal 3 antwoorden)

Respondenten geven aan dat straatintimidatie het vaakst voorkomt in winkelgebieden (44%), en in of bij een uitgaansgelegenheid zoals een discotheek, café of restaurant (36%). Ook een park (24%) of woonwijk (26%) zijn locaties waar straatintimidatie voorkomt. Straatintimidatie komt volgens respondenten relatief minder vaak voor in het openbaar vervoer, bus-/tramhalte of treinstation (12%), op of langs een drukke weg of plein (10%) en, in of bij een openbaar gebouw (4%). Bijna 18% van de respondenten geeft aan geen zicht te hebben op de locaties waar straatintimidatie het vaakst voorkomt.

Bijna een kwart (22%) van de gemeenten antwoordt 'Anders, namelijk' en licht dit verder toe in de open ruimte.

- Overall komt het voor
- Niet
- In de buurt van chillplekken of hangplekken voor jeugd
- Bij de Mac
- Weer 'over welke locaties wordt het vaakst een melding gemaakt'

- Routes van en naar het uitgaansgebied en in horeca
- Met name in centrum van de stad
- Hangplekken
- Hangplaatsen jeugd
- Marktplaats
- Niet aantoonbaar

Vraag 11. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Ook hierbij vroegen we naar de herkomst van de kennis over de specifieke locaties waar straatintimidatie voorkomt. Net als bij de kennis over de specifieke vormen van straatintimidatie, geven gemeenten aan dat ze hun kennis over locaties vooral baseren op meldingen van inwoners bij de gemeente (54%). Ook ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren zijn wederom een belangrijke kennisbron, 46% van de respondenten noemt hen. Ervaringen van veiligheids- en zorgpartners (36%) en aangiftes van inwoners bij de politie zijn ook van belang voor deze kennis (22%). Net als bij de vormen van straatintimidatie baseert slechts een klein aantal gemeenten zijn kennis op een vragenlijst of interviews onder inwoners (22%).

Het grootste deel van de gemeenten (54%) baseert haar kennis op meldingen van inwoners bij de gemeente, 44% op de ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren, en 32% op de ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners. Een relatief kleiner deel baseert zich op aangiftes van inwoners bij de politie (22%) of op een vragenlijst of interviews onder inwoners (18%). Het kleinste deel baseert zijn kennis op onderbuikgevoel (8%).

Meer dan een kwart (26%) van de gemeenten antwoordt 'Anders, namelijk' en licht dit verder toe in de open ruimte.

- Gebaseerd op de meldingen bij Art.1MN, onze anti discriminatievoorziening in de regio
- Meldingen van het onafhankelijke meldpunt
- Meldingen op meldsite
- N.v.t
- Veelheid aan info
- Via meldingen in de straatintimidatieapp
- Geen zicht op
- Scholen en jongerenwerk
- Gesprekken met jongeren
- N.v.t.
- Uit studentenonderzoeken
- Meldingen bij vrijwillig initiatief Instagramaccount Cat Calls of Maastricht
- We hebben er geen onderzoek naar gedaan
- Meldingen van inwoners bij de politie, boa's en gemeente.

Vraag 12. Wanneer vindt straatintimidatie in jouw gemeente meestal plaats?

Gevraagd naar het tijdstip van de dag waarop straatintimidatie meestal voorkomt, geeft het grootste deel van de gemeenten aan dat het daar geen zicht op heeft (48%). 26% van de gemeenten geeft aan dat straatintimidatie vooral in de avond (20.00-24.00 uur) plaatsvindt, gevolgd door de vooravond (16%) (16.00-20.00 uur). Overdag, van 07.00-16.00 uur, (4%) of in de nacht, van 00.00-07.00 uur (6%) komt straatintimidatie relatief minder vaak voor dan in de overige tijdsgewrichten op een dag.

Vraag 13. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Een groot deel van de gemeenten (36%) baseert haar kennis over het tijdstip waarop straatintimidatie het vaakst voorkomt op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren. 34% van de gemeenten doet dat op basis van meldingen van inwoners bij de gemeente, terwijl 20% zich baseert op de ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners. Een relatief kleiner deel baseert zich op aangiftes van inwoners bij de politie (16%) of op een vragenlijst of interviews onder inwoners (14%). Het kleinste deel baseert zijn kennis op onderbuikgevoel (6%).

Het grootste deel (38%) van de ondervraagde gemeenten antwoordt echter 'Anders, namelijk' en licht dit verder toe in de open ruimte.

- Ook dit laten we onderzoeken met interviews
- Meldingen onafhankelijke meldpunt
- Geen zicht op tijdstippen
- Meldingen op meldsite
- N.v.t
- Kan elk moment voorkomen
- Geen zicht
- Geen zicht op
- Gesprekken met jongeren
- Is onbekend
- Nvt
- Geen duidelijk beeld
- We hebben er geen onderzoek naar gedaan
- Te weinig zicht op
- Geen zicht op.
- Zoals het lijkt is er geen sprake van.
- Wisselende tijden op basis van meldingen inwoners bij gemeente
- Geen zicht op
- Meldingen van inwoners bij politie, boa's en gemeente.

Vraag 14. Hoe komt het dat er in jouw gemeente geen kennis is over de vormen van straatintimidatie, de locatie(s) waar het doorgaans plaatsvindt of het moment waarop het meestal gebeurt? (meer antwoorden mogelijk)

Bij vraag 7 antwoordde het merendeel van de gemeenten (51%) dat het geen kennis heeft over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, zoals de vormen van straatintimidatie, de locaties waar het zich afspeelt en het moment van de dag waarop het meestal voorkomt. Bij vraag 14 vroegen we deze groep respondenten naar de oorzaak van dit kennishiaat. De overgrote meerderheid (79,6%) van de gemeenten wijst daarbij op het gebrek of de afwezigheid van meldingen door slachtoffers. Ook in de praktijk zijn er volgens hen geen of te weinig ervaringen. Toezichthouders, handhavers, andere gemeentambtenaren of veiligheids- en/of zorgpartners hebben er volgens hen niet of amper ervaring(en) mee gehad (63%). Andere gemeenten geven aan dat er geen capaciteit is om onderzoek te doen naar straatintimidatie (24,1%) of dat het vergaren van die kennis simpelweg geen prioriteit is (24,1%). Een relatief kleiner deel van deze gemeenten geeft aan dat er geen middelen voorhanden zijn (7,4%), kennis om onderzoek te doen ontbreekt (3,7%).

Bijna een vijfde (18,5%) van de gemeenten zonder kennis over de aard van straatintimidatie antwoordt 'Anders, namelijk' en licht dit verder toe in de open ruimte.

- Geen meldingen vanuit inwoners, in politieinfo en veiligheidsbeeld komt thema niet voor
- Straatintimidatie is nu nog niet strafbaar, dus er komen geen meldingen binnen bij de politie. Hierdoor wordt nog geen actie ondernomen.
- Het onderzoek gaat in de komende periode uitgevoerd worden.
- Horen nooit iemand klagen over straatintimidatie, dus denken dat het er niet is.
- Onderzoek moet nog worden uitgevoerd.
- Aanwezige kennis is vooral gebaseerd op ervaringen toezichthouders, handhavers en is vaak ook gekoppeld aan een select groepje inwoners
- Straatintimidatie is geen bekend/ zichtbaar probleem in de gemeente.
- We hebben wel onderzoek gedaan. Meerdere keren zelfs maar we kunnen het niet duiden op aard, locatie en tijdstip. Wel dat het plaatsvindt en vooral bij jongeren aan de orde is.
- Aanpak wordt nu opgezet
- Er is informatie opgevraagd bij de lokale politie. Straatintimidatie kan bestaan uit meerdere (strafbare) feiten. Incidenten worden vastgelegd onder die incidenten (bv. overlast of

bedreiging) maar niet onder straatintimidatie. Daardoor kan de politie geen informatie aanleveren die inzicht geeft in de vormen, locaties, daders, slachtoffers. De lokale welzijnsorganisatie maakt geen gebruik van een registratiesysteem. De informatie van het Meldpunt Discriminatie Drenthe en het CBS is te algemeen.

Is er kennis over de slachtoffers van straatintimidatie?

Hoeveel % krijgt ermee te maken, ontwikkeling daarin, profiel slachtoffers: wat weten gemeenten over slachtoffers van straatintimidatie?

Vraag 15. Hoeveel inwoners van jouw gemeente krijgen (naar schatting) jaarlijks te maken met straatintimidatie? (in aantallen of in percentage)

102 respondenten hebben deze vraag ingevuld. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan niet over deze informatie te beschikken. De rest van de respondenten beantwoordt deze vraag heel verschillend. Als je kijkt naar de respondenten die aantallen hebben ingevuld dan zie je grote verschillen. Een aantal respondenten geeft aan dat 3 tot 5 inwoners jaarlijks te maken hebben met straatintimidatie. Andere geven bij aantallen aan dat dit tussen de 30-100 inwoners ligt.

Qua percentages zijn de verschillen tussen de gemeenten ook groot. 15 respondenten geven aan dat het aantal inwoners dat naar schatting slachtoffer is van straatintimidatie tussen de 0-10% ligt. 10 respondenten geven aan dat dit percentage tussen de 30 –80% ligt.

Vraag 16. Het aantal inwoners van onze gemeente dat (naar schatting) jaarlijks te maken krijgt met straatintimidatie is de afgelopen jaren...

Het overgrote deel van de gemeenten (72,6%) heeft geen zicht op de ontwikkeling van de prevalentie van straatintimidatie de afgelopen jaren. Een relatief kleiner aantal gemeenten geeft aan dat de prevalentie de afgelopen jaren gelijk gebleven is (15,7%), terwijl een nog bijna één tiende van de gemeenten aangeeft dat de prevalentie is toegenomen (9,8%). Slechts een zeer klein deel van de gemeenten geeft aan dat de prevalentie is afgenomen (2,0%).

Vraag 17. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Gemeenten die aangeven dat ze zicht hebben op de ontwikkeling van de prevalentie van straatintimidatie is gevraagd hoe ze dat inzicht verkregen hebben. De meeste gemeenten doen hun uitspraken op basis van ervaring van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren (51,9%), op meldingen van inwoners bij de gemeente (40,7%) of op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners (37,0%). Een relatief kleiner deel van de gemeenten geeft aan dat het zich baseert op aangiftes van inwoners bij de politie (18,5%), een vragenlijst en/of interviews onder inwoners (11,1%). Een klein deel van de gemeente baseert zich op onderbuikgevoel (18,5%). Iets meer dan een tiende van deze gemeenten (11,1%) antwoordt 'Anders, namelijk' en licht hun antwoord in de open ruimte:

- Het heeft veel meer aandacht gekregen en is ook benoemd als grensoverschrijdend, dan gaan mensen ook meer incidenten benoemen/herkennen
- Scholen en jongerenwerk
- We horen steeds meer van betrokkenen. Dat maakt dat het lijkt alsof het vaker voorkomt, hoewel het ook kan zijn dat het altijd al vaak voorkwam en we het nu simpelweg vaker horen

Vraag 18. Is er kennis over het profiel van de slachtoffers van straatintimidatie in jouw gemeente? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband, wel/geen publieke taak. (indien 'Ja' doorverwijzen naar vraag 19, als 'Nee' doorverwijzen naar vraag 21)

Gevraagd naar de bestaande gemeentelijke kennis over de slachtoffers van straatintimidatie geeft het grootste deel van de gemeenten (72,3%) aan dat zij geen kennis heeft over het profiel van de slachtoffers. Ze weten niet of bijvoorbeeld een bepaald geslacht, leeftijdscategorie of seksuele voorkeur oververtegenwoordigd is onder de mensen die te maken krijgt met straatintimidatie. 27,7% van de gemeenten heeft wel kennis over het profiel van de slachtoffers.

Vraag 19. Wat is in jouw gemeente bekend over de slachtoffers van straatintimidatie? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband, wel/geen publieke taak.

28 respondenten hebben deze vraag ingevuld. De meerderheid van de respondenten geeft aan dat jonge vrouwen/ jong volwassenen meer te maken hebben met straatintimidatie. De meerderheid geeft eveneens aan dat mensen met een migratieachtergrond en uit de LHBTI-gemeenschap meer te maken krijgen met straatintimidatie. Enkele gemeenten geven aan dat de gehele maatschappij te maken heeft met straatintimidatie.

Vraag 20. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

27 respondenten hebben deze vraag ingevuld. 55,5% van de respondenten geeft aan de kennis over het slachtoffer van meldingen van inwoners komt vanuit de gemeenten. 44% deze kennis te hebben vanuit de toezichthouders van de gemeenten. 29,6% van de respondenten heeft deze kennis vanuit de veiligheid en zorgpartners. Op de mogelijkheid tot anders geven de respondenten aan dat deze kennis te ontvangen vanuit een meldpunt.

Vraag 21. Waarom is er binnen de gemeente geen kennis over de slachtoffers van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk) (niet tonen als respondent bij vraag 18 'ja' heeft ingevuld)

73 respondenten hebben deze vraag ingevuld. 71,3% van de respondenten geeft aan te weinig of geen meldingen te ontvangen van slachtoffers. 52% van de respondenten geeft aan dat te weinig of geen ervaringen te hebben met straatintimidatie om te weten om welke slachtoffers het gaat als gekeken wordt naar geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, migratieachtergrond, individueel of in groepsverband. 35% van de respondenten geeft aan dat het lastig is informatie te achterhalen op het gebied van straatintimidatie. Voor 27,4% van de respondenten is geen capaciteit om onder te doen naar straatintimidatie. In de categorie anders geven een paar respondenten aan dat straatintimidatie niet strafbaar is waardoor bij politie geen meldingen binnenkomen.

Is er kennis over de plegers van straatintimidatie?

Profiel plegers: wat weten gemeenten over plegers van straatintimidatie?

Vraag 22. Is er kennis over het profiel van de plegers van straatintimidatie in jouw gemeente? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband. (indien 'Ja' doorverwijzen naar vraag 23, als 'Nee' doorverwijzen naar vraag 25)

74 respondenten hebben deze vraag ingevuld. 75% van de respondenten geeft aan dat zij geen kennis hebben over het profiel van de plegers van straatintimidatie. 26 respondenten (26%) geeft aan deze kennis wel te hebben.

Vraag 23. Wat is in jouw gemeente bekend over de plegers van straatintimidatie?

Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband.

26 respondenten hebben deze vraag beantwoord. De respondenten geven aan dat de plegers meestal het mannelijke geslacht hebben, leeftijd tussen de 18 en 34 jaar, meestal in groepsverband. De respondenten geven aan geen beeld te hebben over de afkomst of de seksuele voorkeur.

Vraag 24. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

26 respondenten hebben deze vraag ingevuld. 53,8% van de respondenten geeft aan dat zij deze kennis baseren op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren. 46,1% geeft aan deze kennis te hebben van meldingen van inwoners die bij de gemeenten worden ingediend. 42,1% van de respondenten geeft aan dat deze informatie gebaseerd is op ervaringen van veiligheids- en zorgpartners. 7,6% geeft aan op een andere manier te komen aan deze kennis zoals scholen en jongerenwerk en meldingen op de website.

Vraag 25. Waarom is er binnen jouw gemeente geen kennis over de plegers van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk) (niet tonen als respondent bij vraag 22 'ja' heeft ingevuld)

75 respondenten hebben deze vraag ingevuld. 72% van de respondenten geeft aan geen meldingen te ontvangen van slachtoffers. 54,6% van de respondenten geeft aan dat te weinig ervaring is van toezichthouder, handhavers, veiligheids- en zorgpartners is. 37,3% van de respondenten geeft aan dat het lastig is om informatie te achterhalen. 20% van de respondenten geeft anders aan. Respondenten die anders hebben aangegeven, geven aan dat straatintimidatie niet strafbaar is, de kennis over plegers er wel is maar niet specifiek van de gemeenten zelf en onderzoek nog gedaan moet worden.

Is er kennis over de aanpak van straatintimidatie?

Kennis over mogelijkheden aanpak, preventieve en repressieve maatregelen, betrokken partijen, informatievindplaats aanpak, knelpunten bij aanpak, wensen en behoeften aanpak, waar is het thema belegd

Vraag 26. Weet jouw gemeente wat de mogelijkheden zijn om straatintimidatie aan te pakken?

Als we gemeenten vragen of ze weten wat de mogelijkheden zijn om straatintimidatie aan te pakken, geeft het grootste deel van de gemeenten aan daar enigszins zich op te hebben (40%). Een bijna net zo groot deel van de gemeenten heeft geen zicht op de mogelijkheden om straatintimidatie aan te pakken (39%), terwijl (21,1%) er goed zicht op heeft.

Vraag 27. Welke maatregelen neemt jouw gemeente tegen straatintimidatie? Denk aan preventieve en repressieve maatregelen.

95 respondenten hebben deze vraag ingevuld. De antwoorden zijn heel verschillend. Onderstaand een opsomming van de maatregelen die genomen worden in de gemeenten:

- Hinderverbod
- Straathoekwerkers inhuren
- Preventie met de scholen voorlichting organiseren
- PGA
- Samenwerking met andere gemeenten
- Bestuurlijke waarschuwingen
- Cameratoezicht
- Intern weerbaarheidstraining
- Weerbaarheidsprogramma
- Integrale samenwerking op straat
- Trainen toezichthouders
- Sociale controle verhogen
- Meldpunt inrichten
- Gebiedsverbod
- Communicatie
- Bewustwordingscampagne
- Onderwerp inbrengen bij het jeugdoverleg

Vraag 28. Waar vindt jouw gemeente de informatie over de aanpak van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk)

Als gemeenteambtenaren op zoek gaan naar informatie over de aanpak van straatintimidatie dan wenden ze zich vaak tot gemeenten die al een aanpak hebben (42,1%), op de voet gevolgd door informatie die door het CCV wordt verstrekt (41,1%). Andere respondenten zoeken algemeen via internet naar informatie (29,5%) of bedienen zich van informatie via het programma Veilige Steden, dat ondersteund wordt door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (22,1%). Ook het Ministerie van Justitie en Veiligheid (21,1%), Stichting Stop Straatintimidatie (12,6%) en de Safe Streets campagne van UN Women Nederland (6,3%) zijn informatiebronnen. Een groot deel van de respondenten geeft echter ook aan nog niet gezocht te hebben (35,8%).

12,6% van de gemeenten geeft als antwoord 'Anders, namelijk'. Deze gemeenten lichten hun antwoord verder toe in de open ruimte. Hieronder hun antwoorden:

- Ik kende het CCV nog niet. Fijn dat jullie ons uitnodigen om een vragenlijst in te vullen. Ik ga onderzoeken welke kennis bij jullie te halen valt.
- Site van de politie
- Via Maatschappelijk Werk en ervaringen van straatcoaches, politie, boa's
- C3 Group en RONT Management Consultancy
- RVS (regionaal veiligheidsstrategie Midden-Nederland) CCV
- Collega's en afstemmen met collega's en ketenpartners
- Er is op dit moment geen aanpak tegen straatintimidatie.
- Als het aan de orde is dan is het CCV een eerste informatiepunt
- Bestaande kennis ism veiligheidspartners
- Rutgers, Centrum seksueel geweld, Sexmatters, eigen onderzoek
- Eigen netwerk, brede werkgroep aanpak seksuele (straat) intimidatie

Vraag 29. Welke partijen zijn betrokken bij de aanpak van straatintimidatie in jouw gemeente? (meer antwoorden mogelijk)

95 respondenten hebben deze vraag ingevuld. 54,7% van de respondenten geeft aan dat Politie betrokken is bij de aanpak van straatintimidatie. 48,4% geeft aan dat gemeentelijke toezichthouders en handhavers betrokken zijn. 42,1% van de respondenten geeft aan dat straat en jongerenwerkers betrokken zijn bij de aanpak. 31,5% geeft aan dat geen enkele partij betrokken is bij de aanpak. 17,8% geeft andere partijen aan zoals woningcorporaties, Universiteit en Hogescholen, lokale stichting Bo-diversity en kennisinstellingen.

Vraag 30. Ervaar je knelpunten bij de lokale aanpak van straatintimidatie?

Vervolgens vroegen we gemeenten of ze knelpunten ervaren bij de lokale aanpak van straatintimidatie. Het grootste deel van de gemeenten ervaart geen knelpunten bij de lokale aanpak van straatintimidatie (69,5%). Dat is niet verwonderlijk, gezien het aantal gemeenten waarin straatintimidatie een thema is rond de vijftig procent ligt. De respondenten in wiens gemeente straatintimidatie een thema is, ervaart meer dan de helft knelpunten bij de lokale aanpak (30,5% van totaal).

Bij deze vraag zijn de volgende open antwoorden gegeven:

- Uitwisselen van informatie kan beter
- Strafbaarstelling
- Vasthouden aandacht hiervoor, resultaten zijn pas zichtbaar op langere termijn
- Meerjarige, consequente aanpak met betrokkenheid van meerdere ketenpartners
- Niet specifiek knelpunten maar wel het nut om op straatintimidatie in te zetten naast alle andere programma die we draaien
- Handhaving en verantwoordelijkheden
- Ontbreken strafbaarstelling en beperkte middelen financieel
- Lokale aanpak is minimaal (geen prioriteit in veiligheidsbeleid)
- Weinig of geen meldingen waardoor geen knelpunten ervaren
- Ja, het is allemaal zeer lokaal bepaald. Duidelijkheid komen over het wetsartikel en wat er nationaal hier tegen gedaan gaat worden. Het is nu een issue van de grotere steden
- Door te weinig meldingen is het niet noodzakelijk geweest om hier mee bezig te zijn.
- Strafbaarheid zou formele meldingsstructuur mogelijk maken
- Er is geen aanpak derhalve ook geen knelpunten. Ik kan me voorstellen dat mochten we dit thema gaan oppakken, dat het in de praktijk erg lastig is om hiertegen op te treden, met name in kleinere gemeenten met zeer weinig politiecapaciteit en weinig toezichthouders en geen camera's in het publieke domein en daarnaast de beperkte capaciteit bij OM om tot vervolging over te gaan.
- Er is te weinig bekend op dit gebied
- Er is geen aanpak
- Momenteel wordt er het niet als zichtbaar probleem ervaren. Er zijn geen meldingen over.
- Zijn (nog) niet proactief met een aanpak bezig.

- We hebben nog geen lokale aanpak.
- Onderwijs wordt overvraagd, horeca ziet noodzaak uit.
- Straatintimidatie raakt aan verschillende domeinen waardoor het lastig is om het te beleggen bij een hoofdverantwoordelijke. Gerichtte interventies moeilijk omdat openbare ruimte groot is.
- We doen er nog niets aan.
- Volgende maand wordt er een onderzoek uitgevoerd naar straatintimidatie binnen de gemeente Waalwijk.
- Kans op aangifte discriminatie.
- N.v.t.
- Er is geen aanpak
- Capaciteit gebrek bij hulpdiensten en opvolging via zorg. En communicatie onderling is niet altijd optimaal
- N.v.t.
- Zouden uiteraard graag een aanpak hierop hebben
- Er is in onze gemeente behoefte aan beter zicht op de jongeren. Wanneer we hier beter zicht op hebben, zal dit bijdragen aan een effectievere aanpak. Hier gaan wij dan ook mee aan de slag.
- Binnenkort wordt gestart met de verkenning aanpak straatintimidatie.
- Er is geen lokale aanpak
- Repressieve aanpak is nauwelijks mogelijk
- Het is een breed onderwerp en maakt het lastig om een gerichte aanpak te maken en inzet te plegen
- Contact verloopt goed
- Lastig te duiden van problematiek, weinig meldingen vanuit de gemeenschap
- Gaat vaak om jongeren met psychiatrische aandoening, ouders zien of willen probleem niet zien
- Meer samenwerking nodig en meer landelijke aanpak i.p.v. enkel lokaal
- Concrete definitie van straatintimidatie; wanneer is iets strafbaar?
- Onvoldoende capaciteit/uitvoeringsbudget
- Nog niet gestart
- We hebben geen aanpak. Dat knelt enorm!
- De gemeente Voorne aan Zee heeft nog geen aanpak tegen straatintimidatie
- N.v.t.
- Er is geen echte aanpak
- Gebrek aan meldingen/aangiften, capaciteit politie
- Geen thema voor zover wij de info hebben
- Onvoldoende capaciteit en lage pakkans
- N.v.t. voor nu
- Veel partijen nodig, weinig capaciteit bij iedereen

Vraag 31. Welke behoeften en wensen heb je voor de lokale aanpak van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk)

Gemeenten hebben diverse wensen en behoeften als het gaat om de lokale aanpak van straatintimidatie. Meer dan de helft van de bevraagde gemeenten geeft aan dat het beter inzicht wil krijgen in de aard en/of omvang van straatintimidatie in hun gemeente (51,6%). Het is veruit het meest gegeven antwoord. Daarnaast willen gemeenten ook graag meer inzicht verkrijgen in wat wel/niet werkt qua aanpak van straatintimidatie (34,7%). Verwant aan dat laatste punt zouden ze bijvoorbeeld graag inzicht verkrijgen in de aanpak van andere gemeenten (23,2%), met andere gemeenten ervaringen uit willen wisselen en samenwerken (22,1%), of inzicht willen verkrijgen in partners die een bijdrage kunnen leveren aan de aanpak (21,1%). Bijna een kwart van de respondenten (24,2%) geeft bovendien aan dat ze behoefte hebben aan een meer landelijke en centrale aanpak, in plaats van een lokale of regionale aanpak. Een vijfde van de respondenten (20%) geeft daarnaast aan dat het behoefte heeft aan betere wetgeving en iets kleiner deel (17,9%) wil graag meer inzicht in de

aanpak van andere organisaties die met (straat)intimidatie te maken hebben. De behoefte aan meer samenwerking met veiligheidspartners (13,7%) of zorgpartners (8,4%) is relatief kleiner dan de overige behoeften. Bijna een derde van de gemeenten geeft aan dat ze geen wensen en/of behoeften heeft op dit punt (31,6%). 5,3% van de gemeenten geeft als antwoord 'Anders, namelijk' en lichten hun antwoord verder toe in de open ruimte. Hieronder hun antwoorden:

- Zoals hierboven aangegeven is er voor de gemeente Voorne aan Zee geen aanpak tegen straatintimidatie, maar bovenstaande opties zijn allemaal van belang om tot een goede aanpak te komen.
- Nu nog geen, wellicht in de toekomst en als de wet van kracht wordt
- Landelijk meldpunt en interventies gericht preventie (onderliggende mechanismen van (dader) gedrag - genderrollen)
- Financiële middelen
- Verhogen meldgedrag slachtoffers

Vraag 32. Waar is het thema straatintimidatie belegd in jouw gemeente?

Het thema straatintimidatie is het vaakst belegd bij de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (47,4%). Andere afdelingen of organisaties waar straatintimidatie belegd is, zijn Sociaal Domein (4,2%), Toezicht en Handhaving (6,3%) en de politie (6,3%). Bij deze vraag maken echter veel respondenten gebruik van de vrije ruimte (35,8%). Het merendeel van de respondenten geeft daarin aan dat het onderwerp nog nergens belegd is. Een ander deel van de respondenten geeft aan dat er binnen hun gemeente sprake is van een interdisciplinaire aanpak, waarbij straatintimidatie zowel belegd is bij de afdeling OOV, als bij de afdeling Sociaal Domein of Maatschappelijke ontwikkelingen.

Wat weet men over de aanstaande wetswijziging en hoe kijkt men er tegenaan?

Kennis over aanstaande wetswijziging, houding tegenover wetswijziging, houding tegenover handhavende instantie

Vraag 33. Was je voor aanvang van deze vragenlijst op de hoogte van deze wetswijziging?

In de vragenlijst lichtten we kort toe dat er in 2024 naar verwachting een wetswijziging plaatsvindt, waardoor straatintimidatie vanaf dat moment onder bepaalde voorwaarden strafbaar wordt. We vroegen gemeenten of zij voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst op de hoogte waren van deze voorgenomen wetswijziging. Een minieme meerderheid (51,6%) was op de hoogte van de wetswijziging, terwijl (48,4%) hiervan niet op de hoogte was.

Vraag 34. Ben je het eens of oneens met de volgende stelling: "De wetswijziging helpt in de aanpak tegen straatintimidatie."

Vervolgens legden we respondenten de volgende stelling voor: "De wetswijziging helpt in de aanpak tegen straatintimidatie." Een krappe meerderheid (50,5%) antwoordde hierop 'neutraal'. Een groot deel (33,7%) was het hiermee 'eens', en 9,5% was het er zelf 'zeer mee eens'. 6,3% was het ermee 'oneens'. In vergelijking met de andere vragen gebruikte een groot aantal respondenten (in totaal 33) de optionele, open ruimte om een toelichting te geven op hun antwoord. Hieronder een overzicht van hun antwoorden.

- Professionals en handhavers hebben daarmee tool in handen om ofwel op te treden dan wel gesprek aan te gaan ('het mag niet/ is verboden')
- Als het alleen over seksuele intimidatie gaat, dan dekt het intimidatie in de volle breedte niet af
- Het blijft altijd lastig om de definitie te kwalificeren
- Vergt meer capaciteit van toezicht en vraagt om betrappen op heterdaad
- Dit zal moeten blijken
- De wet biedt handvatten om op te kunnen treden tegen straatintimidatie door de politie en handhaving (boa's).
- De vraag is of mensen daadwerkelijk gaan melden/aangifte gaan doen en intimidatie is een subjectieve ervaring.
- Mits te bewijzen (heterdaad?)

- Normstellend maar in praktijk blijft het moeilijk om daders te vervolgen. Daarmee schep je verwachtingen bij burgers die je niet kan waarmaken en dat is niet goed voor het vertrouwen.
- Nu straatintimidatie niet strafbaar is kan de politie ook niet handelen. Deze wet geeft de politie een bevoegdheid om ook over te gaan tot handelen.
- Ik denk dat straffen niet de best mogelijke maatregel is, maar het zorgt er in ieder geval voor dat je daders beter kan aanspreken op hun 'misdaden'.
- Toezicht en handhaving zal een probleem zijn
- Het blijft een lastig bewijsbaar delict
- Het is wel lastig toe te passen
- Door het strafbaar te stellen van het gedrag kun je inzetten op de oorzaak
- De wet kan helpen in het besef, maar als de pakkans laag is dan zal de wet minder van invloed zijn
- Het helpt in de aanpak m.n. door de signaalwerking die er van uit gaat. Handhaving van de wet lijkt in de praktijk moeilijk
- Daders zullen zich niet laten weerhouden door een wetsartikel, in combinatie met de pakkans die zeer gering is.
- Meer melden, dan kunnen we er beter op reageren
- Maar: Hangt wel af van de formulering van de wettekst, of de wetswijziging werkelijk handvatten biedt in de aanpak.
- Geen ervaringen
- Toelichting
- Ken de inhoud niet.
- Goed om een wettelijke norm te stellen en zo maatschappelijke aandacht krijgen
- Geen zicht op toepassing in praktijk
- Dat dient nog in de praktijk te blijken
- Laat de politie en handhavers zich richten op échte problematieken. Daarnaast is het praktisch niet handhaafbaar.
- Zolang er geen handhavingscapaciteit is niet voldoende. Maar een grondslag scheelt wel.
- Wetswijziging is op zich prima, maar het zit 'm in de uitvoering/handhaving
- Weet ik niet, moet het nog zien. Krijgen nu nauwelijks info vanuit politie hierover.
- Mits de uitvoering door gebrek aan capaciteit onvoldoende tot stand komt.
- De wetswijziging moet om effectief te zijn wel hand in hand gaan met handhaving op het thema
- Lastig te bepalen. blijft een weerbarstig onderwerp wat meestal niet zichtbaar is.
- Bewijslast zal erg lastig worden.

Vraag 35. Bij welke instantie vind je dat de handhaving van deze wet belegd moet worden?

Gevraagd naar de verantwoordelijkheid op de handhaving van de wet, geeft het overgrote deel van de bevroegde gemeenten (72,6%) aan dat de handhaving belegd zou moeten worden bij zowel politie als gemeente. Minder dan een kwart (23,2%) van de respondenten vindt dat de handhaving enkel belegd moet worden bij de politie en één iemand (1,1%) vindt dat juist enkel de gemeente handhavend moet kunnen optreden.

Beknopte vragenlijst

Deze vragen stelden we als onderdeel van een CCV-onderzoek naar Integraal Veiligheidsbeleid (IVB).

Is straatintimidatie een probleem in jouw gemeente? (meer antwoorden mogelijk)

Nee

Ja, het is een gespreksonderwerp in de gemeenteraad en/of het lokaal bestuur

Ja, het is een gespreksonderwerp in de ambtelijke organisatie

Ja, het is een gespreksonderwerp bij gemeentelijke toezichthouders

Ja, het is een gespreksonderwerp bij veiligheids- en/of zorgpartners

Ja, we ontvangen meldingen van inwoners

Ja, er is/wordt onderzoek gedaan naar de aard en omvang

Ja, er is/wordt een lokale aanpak ontwikkeld

Ja, op een andere manier, namelijk:

Vak voor toelichting

Om een goed beeld te krijgen van het probleem straatintimidatie, en mogelijke interventies, doen wij onderzoek naar de mate waarin straatintimidatie voorkomt. Mogen wij jou hierover extra vragen mailen?

Nee, liever niet

Ja, ik lever graag een bijdrage, mijn mailadres is...

Vak voor toelichting

Uitgebreide vragenlijst

Welke aandacht krijgt straatintimidatie van gemeenten? En wat weten gemeenten over de aard en omvang ervan? Dat wil het Ministerie van Justitie en Veiligheid graag weten. Daarom heeft zij het CCV gevraagd een zogenoemde 'quick scan' uit te voeren. Daarin wordt niet alleen de aard en omvang van straatintimidatie in Nederland onderzocht, maar ook de manier waarop gemeenten nu omgaan met dit thema. Voor deze quick scan vragen wij je medewerking. Het invullen van de vragenlijst kost je ongeveer 20 minuten.

Alvast hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst.

Straatintimidatie in jouw gemeente

Algemeen

Vraag 1. Voor welke gemeente vul je deze vragenlijst in?

Vak voor toelichting

Vraag 2. Hoe groot is jouw gemeente?

0-20.000

20.000-40.000

40.000-65.000

65.000-95.000

95.000-175.000

> 175.000

Vraag 3. Wat is jouw functie bij de gemeente?

Vak voor toelichting

Straatintimidatie

Straatintimidatie is ongewenste fysieke, verbale of non-verbale toenadering die plaatsvindt in de openbare ruimte. Het kan iedereen overkomen. Er zijn verschillende vormen van straatintimidatie te noemen. In de brede zin gaat het om gedrag dat door een persoon als intimiderend wordt ervaren.

Naar verwachting treedt in 2024 de wet seksuele misdrijven in werking. Met de invoering van deze wet wordt onder andere seksuele intimidatie in het openbaar strafbaar gesteld als overtreding in het Wetboek van Strafrecht.

Een persoon wordt strafbaar als hij iemand anders in het openbaar indringend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen, en dit doet op een wijze die naar algemene maatstaven als vreesaanjagend, vernederend, kwetsend, ontorend of intimiderend kan worden beschouwd. Hiermee wordt seksuele straatintimidatie in veel gevallen strafbaar.

In deze enquête wordt naar straatintimidatie in de brede zin gekeken en als volgt gedefinieerd: *alle ongewenste bejegeningen op straat, ongeacht de impact die het heeft gehad op het slachtoffer.*

Vraag 4. Is straatintimidatie een thema in jouw gemeente? (meer antwoorden mogelijk)

Nee

Ja, het is een gespreksonderwerp in de gemeenteraad en/of het lokaal bestuur

Ja, het is een gespreksonderwerp in de ambtelijke organisatie

Ja, het is een gespreksonderwerp bij gemeentelijke toezichthouders

Ja, het is een gespreksonderwerp bij veiligheids- en/of zorgpartners

Ja, we ontvangen meldingen van inwoners

Ja, er is/wordt onderzoek gedaan naar de aard en omvang

Ja, er is/wordt een lokale aanpak ontwikkeld

Ja, op een andere manier, namelijk:

Vak voor toelichting

Vraag 5. In hoeverre beschouwt jouw gemeente straatintimidatie als een probleem?

Onze gemeente beschouwt straatintimidatie niet als een probleem

Onze gemeente beschouwt straatintimidatie als een klein probleem

Onze gemeente beschouwt straatintimidatie als een groot probleem

Vraag 6. Is dit probleem van straatintimidatie in jouw gemeente de afgelopen jaren veranderd?

Nee, in onze gemeente is dit niet veranderd

Ja, onze gemeente beschouwt het nu als een minder groot probleem

Ja, onze gemeente beschouwt het nu als een groter probleem

In deze vragenlijst vragen we je een aantal keer waarop je jouw antwoorden baseert.

Sommige gemeenten hebben bijvoorbeeld onderzoek gedaan naar straatintimidatie, door middel van een vragenlijst of het verzamelen van meldingen en/of aangiftes. Zij vullen de vragen in op basis van die kennis.

Andere gemeenten hebben geen onderzoek gedaan, maar krijgen wel signalen van inwoners of toezichthouders over straatintimidatie. Weer andere gemeenten baseren hun antwoorden vooral op basis van hun onderbuikgevoel.

Al die verschillende inzichten zijn waardevol, maar het onderscheid hiertussen is wel van belang om de resultaten op de juiste manier te duiden.

Aard van straatintimidatie

Vraag 7. Is er in jouw gemeente kennis over één of meerdere aspecten van straatintimidatie, zoals de vormen van straatintimidatie, de locatie(s) waar het doorgaans plaatsvindt of het moment waarop het meestal gebeurt? (bij 'Nee' doorverwijzen naar vraag 14)

Nee

Ja

Vraag 8. Welke vormen van straatintimidatie komen het meeste voor in jouw gemeente? (maximaal 3 antwoorden)

Geen zicht op

Nafluiten

Nastaren

Nasissen

Klakken

Gebaren

Naroeppen met seksuele opmerkingen

Naroeppen met beledigende opmerkingen

Achternalopen of achternafietsen

Ongewenst aanraken of betasten

Om seksuele handelingen vragen

In het nauw drijven

Bespugen

Anders, namelijk (vak van toelichting)

Vraag 9. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Op een vragenlijst/interviews onder inwoners

Op meldingen van inwoners bij gemeente
Op aangiftes van inwoners bij de politie
Op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren
Op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners
Op onderbuikgevoel
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 10. Op welke locaties in jouw gemeente komt straatintimidatie het vaakst voor? (maximaal 3 antwoorden)

Geen zicht op
In woonwijken
In een winkelgebied
In of bij een uitgaansgelegenheid zoals discotheek, café, restaurant
Op of langs een drukke weg of plein
In het openbaar vervoer, bus-/tramhalte of treinstation
In een park
In of bij een openbaar gebouw
Anders, namelijk
(vak van toelichting)

Vraag 11. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Op een vragenlijst/interviews onder inwoners
Op meldingen van inwoners bij gemeente
Op aangiftes van inwoners bij de politie
Op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren
Op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners
Op onderbuikgevoel
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 12. Wanneer vindt straatintimidatie in jouw gemeente meestal plaats?

Geen zicht op
Overdag (07-16 uur)
Vooravond (16-20 uur)
Avond (20-24 uur)
Nacht (0-07 uur)

Vraag 13. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Op een vragenlijst/interviews onder inwoners
Op meldingen van inwoners bij gemeente
Op aangiftes van inwoners bij de politie
Op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren
Op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners
Op onderbuikgevoel
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 14. Hoe komt het dat er in jouw gemeente geen kennis is over de vormen van straatintimidatie, de locatie(s) waar het doorgaans plaatsvindt of het moment waarop het meestal gebeurt? (meer antwoorden mogelijk) *(niet tonen als respondent bij vraag 7 'ja' heeft ingevuld)*

Informatie is lastig te achterhalen
Geen capaciteit om onderzoek naar te doen
Geen middelen om onderzoek naar te doen
Geen kennis in huis om onderzoek naar te doen
Te weinig/geen meldingen van slachtoffers ontvangen

Te weinig/geen ervaringen van toezichthouders, handhavers, andere gemeenteambtenaren,
veiligheids- en/of zorgpartners
Valt niet binnen onze verantwoordelijkheden
Geen prioriteit
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Kennis slachtoffers

Vraag 15. Hoeveel inwoners van jouw gemeente krijgen (naar schatting) jaarlijks te maken met straatintimidatie? (in aantallen of in percentage)
Vak voor toelichting

Vraag 16. Het aantal inwoners van onze gemeente dat (naar schatting) jaarlijks te maken krijgt met straatintimidatie is de afgelopen jaren...
Afgenomen
Gelijk gebleven
Toegenomen
Geen zicht op

Vraag 17. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)
Op een vragenlijst/interviews onder inwoners
Op meldingen van inwoners bij gemeente
Op aangiftes van inwoners bij de politie
Op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren
Op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners
Op onderbuikgevoel
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 18. Is er kennis over het profiel van de slachtoffers van straatintimidatie in jouw gemeente? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband, wel/geen publieke taak. (indien 'Ja' doorverwijzen naar vraag 19, als 'Nee' doorverwijzen naar vraag 21)
Nee
Ja

Vraag 19. Wat is in jouw gemeente bekend over de slachtoffers van straatintimidatie? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband, wel/geen publieke taak.
Vak van toelichting

Vraag 20. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)
Op een vragenlijst/interviews onder inwoners
Op meldingen van inwoners bij gemeente
Op aangiftes van inwoners bij de politie
Op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren
Op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners
Op onderbuikgevoel
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 21. Waarom is er binnen de gemeente geen kennis over de slachtoffers van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk) (niet tonen als respondent bij vraag 18 'ja' heeft ingevuld)
Informatie is lastig te achterhalen
Geen capaciteit om onderzoek naar te doen
Geen middelen om onderzoek naar te doen

Geen kennis in huis om onderzoek naar te doen
Te weinig/geen meldingen van slachtoffers ontvangen
Te weinig/geen ervaringen van toezichthouders, handhavers, andere gemeenteambtenaren,
veiligheids- en/of zorgpartners
Valt niet binnen onze verantwoordelijkheden
Geen prioriteit
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Kennis plegers

Vraag 22. Is er kennis over het profiel van de plegers van straatintimidatie in jouw gemeente? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband. (indien 'Ja' doorverwijzen naar vraag 23, als 'Nee' doorverwijzen naar vraag 25)

Nee
Ja

Vraag 23. Wat is in jouw gemeente bekend over de plegers van straatintimidatie? Denk hierbij aan geslacht, leeftijdscategorie, seksuele voorkeur, wel/geen migratieachtergrond, individueel of in groepsverband.
Vak voor toelichting

Vraag 24. Waarop is deze kennis gebaseerd? (meer antwoorden mogelijk)

Op een vragenlijst/interviews onder inwoners
Op meldingen van inwoners bij gemeente
Op aangiftes van inwoners bij de politie
Op ervaringen van toezichthouders, handhavers of andere gemeenteambtenaren
Op ervaringen van veiligheids- en/of zorgpartners
Op onderbuikgevoel
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 25. Waarom is er binnen jouw gemeente geen kennis over de plegers van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk) (niet tonen als respondent bij vraag 22 'ja' heeft ingevuld)

Informatie is lastig te achterhalen
Geen capaciteit om onderzoek naar te doen
Geen middelen om onderzoek naar te doen
Geen kennis in huis om onderzoek naar te doen
Te weinig/geen meldingen van slachtoffers ontvangen
Te weinig/geen ervaringen van toezichthouders, handhavers, andere gemeenteambtenaren,
veiligheids- en/of zorgpartners
Valt niet binnen onze verantwoordelijkheden
Geen prioriteit
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Aanpak straatintimidatie

Vraag 26. Weet jouw gemeente wat de mogelijkheden zijn om straatintimidatie aan te pakken?

Nee, daar hebben we als gemeente geen zicht op
Ja, daar hebben we als gemeente goed zicht op
Ja, daar hebben we als gemeente enigszins zicht op

Vraag 27. Welke maatregelen neemt jouw gemeente tegen straatintimidatie? Denk aan preventieve en repressieve maatregelen.

Vak voor toelichting

Vraag 28. Waar vindt jouw gemeente de informatie over de aanpak van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk)

Ik heb nog niet gezocht
Algemeen zoeken op internet
Stichting stop straatintimidatie
Safe Streets campagne van UN Women Nederland
Programma Veilige Steden
Gemeenten die al een aanpak hebben
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Het CCV
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 29. Welke partijen zijn betrokken bij de aanpak van straatintimidatie in jouw gemeente? (meer antwoorden mogelijk)

Geen enkele partij
Gemeentelijke toezichthouders/handhavers
Anti-discriminatievoorziening
Straatwerkers / jongerenwerkers
Politie
OM
Halt
Onderwijs
Horecagelegenheden
Sportverenigingen
Centrum seksueel geweld
Zorgpartners
Maatschappelijke organisaties
Openbaar vervoer
Andere partij(en), namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 30. Ervaar je knelpunten bij de lokale aanpak van straatintimidatie?

Ja
Nee
Vak voor toelichting

Vraag 31. Welke behoeften en wensen heb je voor de lokale aanpak van straatintimidatie? (meer antwoorden mogelijk)

Geen
Beter inzicht in aard en/of omvang
Beter wetgeving
Inzicht in de partners die een bijdrage kunnen leveren aan de aanpak
Inzicht in de aanpak van andere gemeenten
Inzicht in de aanpak van andere organisaties die met (straat)intimidatie te maken hebben
Meer inzicht in wat wel/niet werkt qua aanpak
Meer samenwerking met veiligheidspartners
Meer samenwerking met zorgpartners
Meer landelijke en centrale aanpak, in plaats van een lokale of regionale aanpak
Met andere gemeenten ervaringen uitwisselen en samenwerken
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Vraag 32. Waar is het thema straatintimidatie belegd in jouw gemeente?

Afdeling OOV
Afdeling Maatschappelijke ontwikkelingen
Afdeling Sociaal Domein
Afdeling Toezicht en handhaving

Bij de politie
Anders, namelijk
Vak voor toelichting

Wetswijziging

De afgelopen jaren hebben verschillende gemeenten geprobeerd om seksuele intimidatie strafbaar te stellen door toevoeging in de APV (Algemene Plaatselijke Verordening). Dit heeft niet standgehouden bij de rechter, omdat strafbaarstelling van seksuele intimidatie in de APV in strijd is met de Grondwet.

Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe Wet seksuele misdrijven. In de nieuwe wet wordt onder andere seksuele intimidatie in het openbaar strafbaar gesteld als overtreding. Daarop kan maximaal drie maanden hechtenis of een geldboete van de derde categorie volgen.

Door de nieuwe Wet seksuele misdrijven komt er in feite een wettelijke grondslag om wel te handhaven op seksuele intimidatie.

Vraag 33. Was je voor aanvang van deze vragenlijst op de hoogte van deze wetswijziging?

Ja
Nee

Vraag 34. Ben je het eens of oneens met de volgende stelling: “De wetswijziging helpt in de aanpak tegen straatintimidatie.”

Zeer mee eens
Eens
Neutraal
Oneens
Zeer mee oneens
Vak voor toelichting

Vraag 35. Bij welke instantie vind je dat de handhaving van deze wet belegd moet worden? Politie

Gemeente
Politie en Gemeente
Anders
Vak voor toelichting

Afsluiting

Heb je nog op- of aanmerkingen of suggesties? Schrijf deze dan op in het vak hieronder.
Vak voor toelichting

Het CCV verwerkt alle antwoorden in een rapportage. Deze verschijnt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023. Wil je deze rapportage graag ontvangen? Laat dan hieronder je e-mailadres achter. Je geeft daarmee toestemming voor het opslaan van jouw e-mailadres, uitsluitend voor het toesturen van het eindrapport.
Vak voor toelichting

Dit is het einde van de vragenlijst. Als je op ‘Gereed’ klikt, dan wordt de vragenlijst verzonden. Vervolgens word je automatisch doorverwezen naar de website van het CCV.

Hartelijk dank voor je medewerking!

Nienke van Zelst, adviseur
Mick Claessens, adviseur

Samenvatting conclusies quick scan straatintimidatie 2018

Dit is een korte samenvatting van de resultaten van de quick scan straatintimidatie die het CCV in 2018 uitvoerde.

De *quick scan* uit 2018 werd uitgevoerd onder gemeenten met meer dan 20.000 inwoners. Van de 250 gemeenten die destijds werden aangeschreven, reageerden er 56. Uit de resultaten bleek dat straatintimidatie een actueel onderwerp was in 13 van deze gemeenten (23%), terwijl het in 43 gemeenten (77%) geen actueel onderwerp was. Het onderwerp speelde toen voornamelijk in de gemeenteraad en/of lokaal bestuur.

Uit het onderzoek kwam een aantal zaken naar voren:

- Er bleek geen overeenstemming over wat precies verstaan wordt onder straatintimidatie en of er überhaupt een definitie moet zijn. De deelnemers aan het onderzoek waren het er wél over eens dat straatintimidatie gaat om verbaal en/of fysiek intimiderend gedrag.
- De meeste gemeenten duiden straatintimidatie als een overlastprobleem en/of een veiligheidsbelevingsprobleem.
- Straatintimidatie is voor de meeste respondenten een politiek gemotiveerd issue. De gemeenteraad heeft het onderwerp geagendeerd, al dan niet op basis van lokaal onderzoek.
- Vooral gemeentelijke toezichthouders (van gemeenten met een APV-artikel) hadden destijds aandacht voor het onderwerp, naast de politie, lokaal bestuur en de ambtelijk organisatie.
- Er was weinig zicht op de omvang van straatintimidatie, omdat het onderzoek hiernaar beperkt was. Alle respondenten in het onderzoek geven desondanks aan dat ze dachten dat het probleem ook bij hen in de gemeente zou spelen.
- Het uitgaansleven en hotspot-/probleemwijken zijn locaties waar intimidatie voornamelijk voorkwam.
- Er was geen eenduidig beeld van de kenmerken van de slachtoffers van straatintimidatie. Uit het (beperkte) onderzoek naar de daders kwam naar voren dat het vooral jongvolwassen mannen betrof, maar daarbuiten was er tussen de gemeenten variatie in de daderkenmerken.
- Vier gemeenten hadden in 2017 een integrale lokale aanpak van straatintimidatie met aandacht voor preventie en repressie. Andere gemeenten oriënteerden zich nog op het onderwerp en de aanpak ervan. Het doel van die integrale aanpakken was gedragsbeïnvloeding. Enerzijds om slachtoffers en burger te stimuleren om straatintimidatie te melden, en anderzijds om toezichthouders te trainen en voor te lichten zodat zij signalen van straatintimidatie zouden gaan herkennen.
- Bij de gemeenten die een integrale aanpak hadden voor straatintimidatie waren de politie en gemeentelijke toezichthouders de partijen die het vaakst betrokken werden.
- De knelpunten in de aanpak bevonden zich vooral op gebied van de handhaving van het APV-artikel (constateren en bewijzen, juridische risico's, bereidheid en kennis bij politie en handhaving) en de voornamelijk politieke focus op het probleem. Ook was er behoefte aan uitwisseling tussen gemeenten over het probleem, onderzoek naar, en de aanpak van, straatintimidatie.

Verschil quickscan 2018 en 2023

Deze *quick scan* is geen exacte herhaling van die uit 2018. De voorgestelde wetswijziging seksuele misdrijven zorgt ervoor dat APV-straftaakstelling door gemeenten vanaf dat moment niet meer nodig is. In de *quickscan* van 2018 werd een aantal vragen gesteld over APV-straftaakstelling. De vragen over de APV-straftaakstelling in gemeenten zijn in de nieuwe vragenlijst vervangen door vragen over het voorlopige wetsvoorstel.

Daarnaast is in het vorige onderzoek gebruikgemaakt van twee focusgroepen om de onderzoekresultaten uit de vragenlijst verder te verdiepen. In dit onderzoek is gekozen om in plaats daarvan een aantal interviews te doen met gemeenteambtenaren met straatintimidatie in hun portefeuille. Anders dan bij de focusgroepen in 2018, waarin vooral aandacht was voor de definitie van straatintimidatie, richten we ons in de interviews op de kansen en knelpunten bij de aanpak van straatintimidatie in gemeenten.

Ten slotte werd er in 2018 voor gekozen om de vragenlijst alleen te versturen naar gemeenten met meer dan 20.000 inwoners. Het vermoeden bestond destijds dat straatintimidatie vooral een probleem was voor niet-kleine gemeenten. Dit criterium is in het huidige onderzoek vervallen. Alle gemeenten in Nederland kunnen deelnemen aan het vragenlijstonderzoek. Voor de interviews wordt door het CCV een selectie gemaakt op basis van deskresearch.

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) is een onafhankelijke stichting die partijen en veiligheidsprofessionals helpt om Nederland veiliger en leefbaarder te maken.

Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
Churchillaan 11, 3527 GV Utrecht
Postbus 14069, 3508 SC Utrecht

T (030) 751 6700
E info@hetccv.nl
I www.hetccv.nl

© 2023. Alle rechten voorbehouden.

Ondanks alle aan de samenstelling van deze uitgave bestede zorg, kan het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.